

Inovativní přístupy ve volnočasových aktivitách pro seniory

Bc. Erika Neužilová

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Erika Neužilová
Osobní číslo:	H22858
Studijní program:	N0111A190013 Sociální pedagogika
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory

Zásady pro vypracování

Zpracování literární rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti stáří a stárnutí, teorie volného času a volnočasových aktivit pro seniory.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ELKINGTON, Sam a Robert STEBBINS, 2014. The serious leisure perspective: An introduction. Oxfordshire: Routledge. ISBN 978-04-1573-982-5.

HURD, Amy, Denise M. ANDERSON a Tracy MAINIERI, 2021. Kraus' recreation and leisure in modern society. Burlington: Jones & Bartlett Learning. ISBN 978-12-8420-503-9.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu, 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.

JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ, 2016. Volný čas seniorů. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5535-9.

KNOTOVÁ, Dana, 2011. Pedagogické dimenze volného času. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-223-9.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jana Martincová, PhD., MBA**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **11. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **19. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 11. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 12. 4. 2024

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předmětem práce je analýza inovačního procesu volnočasových aktivit ve dvou zvolených domovech pro seniory ve městě Brně. V návaznosti na výsledky analýzy soudobého stavu inovačního procesu volnočasových aktivit jsou navržena opatření zaměřená na zefektivnění tvorby, implementace a využívání inovací ve volnočasových aktivitách ze strany seniorů. Realizován je kvantitativní empirický výzkum formou dotazníkového šetření se seniory. Mezi nejvýznamnější zjištění lze zařadit aktivní zapojení seniorů do inovačního procesu volnočasových aktivit ve městě Brně. Senioři pozitivní způsobem vnímají inovace, jsou schopni se na ně adaptovat, považují je za nástroje posilující jejich kvalitu života. Senioři jsou ochotni podílet se na tvorbě, implementaci a testování účinnosti inovací volnočasových aktivit. Zjištěna byla mezigenerační spolupráce a kooperace mezi pracovníky domova pro seniory a seniory na inovačním procesu volnočasových aktivit. Inovace ve volnočasových aktivitách rozšiřují a zpřístupňují nabídku volnočasových aktivit i seniorům se zdravotními omezeními. Inovace jsou vnímány jako nástroj posilující soběstačnost seniora, přispívající k zapojení seniora do společnosti, vzdělanost, mezigenerační spolupráci. Inovace jsou využívány v oblasti pohybových aktivit, vzdělávání, cestování i zdravotnictví.

Klíčová slova: inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory, inovační proces volnočasových aktivit pro seniory, technologické inovace volnočasových aktivit pro seniory, zapojení seniorů do inovačního procesu volnočasových aktivit, navýšení kvality života seniorů inovacemi ve volnočasových aktivitách pro seniory

ABSTRACT

The subject of the thesis is the analysis of the innovative process of leisure activities in two selected homes for the elderly in Brno. In relation to the results of the analysis of the contemporary state of the innovation process of leisure activities, measures aimed at improving the creation, implementation and use of innovations in leisure activities by seniors are proposed. Quantitative empirical research in the form of a questionnaire survey with seniors is carried out. The most significant findings include the active involvement of seniors in the innovation process of leisure activities in the city of Brno. Seniors perceive innovations in a positive way, they are able to adapt to them, they consider them as tools strengthening their quality of life. Seniors are willing to participate in the creation,

implementation and testing of the effectiveness of innovations in leisure activities. Intergenerational cooperation and collaboration between nursing home staff and seniors in the innovation process of leisure activities was found. Innovations in leisure activities expand and make the range of leisure activities more accessible to seniors with health limitations. Innovations are perceived as a tool to strengthen the self-sufficiency of seniors, contributing to the involvement of seniors in society, education, intergenerational cooperation. Innovations are used in the field of physical activities, education, travel and healthcare.

Keywords: innovation in leisure activities for the elderly, innovation process of leisure activities for the elderly, technological innovation of leisure activities for the elderly, involvement of the elderly in the innovation process of leisure activities, increasing the quality of life of the elderly through innovation in leisure activities for the elderly

Poděkování náleží paní Mgr. Janě Martincové, PhD., MBA za její cenné rady, připomínky a podněty, které významně přispěly ke zkvalitnění předkládané práce. Poděkování je i adresováno dvěma domovům pro seniory ve městě Brně za umožnění realizace výzkumu.

Poděkování je věnováno také rodině a nejbližším přátelům, kteří mi byli po celou dobu mého studia významnou oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY PRO SENIORY	14
1.1 VOLNÝ ČAS	14
1.2 VÝZNAM VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO ZDRAVÍ A KVALITU ŽIVOTA SENIORŮ	15
1.3 DRUHY VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT SENIORŮ.....	16
1.3.1 Pohybové.....	17
1.3.2 Vzdělávací.....	17
2 INOVACE V OBLASTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT SENIORŮ	19
2.1 CHARAKTERISTIKA INOVACÍ V OBLASTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO SENIORY	19
2.2 VÝZNAM A PŘÍNOS INOVACÍ V OBLASTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO SENIORY	21
2.3 PŘÍSTUPY A METODY INOVACÍ VE VOLNOČASOVÝCH AKTIVITÁCH PRO SENIORY	22
2.4 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ SOUDOBÉ TRENDY V INOVACÍCH V OBLASTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO SENIORY	24
2.5 EMPIRICKÉ STUDIE Z OBLASTI INOVACÍ VE VOLNOČASOVÝCH AKTIVITÁCH PRO SENIORY	27
3 ZAŘÍZENÍ PRO SENIORY A SOCIÁLNÍ SLUŽBY	30
3.1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO SENIORY	30
3.2 DOMOV PRO SENIORY	31
3.3 ANGAŽOVANOST SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V INOVACÍCH V OBLASTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO SENIORY	32
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	34
4 METODIKA VÝZKUMU	35
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÝ CÍL	35
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
4.3 VÝZKUMNÉ METODY	39
4.4 TVORBA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	40
4.5 VÝZKUMNÝ VZOREK	41
4.6 SBĚR, ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	42
4.7 LIMITY VÝZKUMU	42
5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	43
5.1 CHARAKTERISTIKA DOMOVŮ PRO SENIORY	43

5.2	INTERPRETACE SOCIOEKONOMICKÝCH OTÁZEK	44
5.3	INTERPRETACE OTÁZEK ZAMĚŘENÝCH NA ANALÝZU SOUČASNÉHO STAVU	48
5.4	INTERPRETACE OTÁZEK ZAMĚŘENÝCH NA TECHNOLOGICKÉ INOVACE	52
5.5	ZAPOJENÍ SENIORŮ DO INOVACÍ VE VOLNOČASOVÝCH AKTIVITÁCH	59
5.6	ZAPOJENÍ PRACOVNÍKŮ DOMOVA PRO SENIORY DO INOVACÍ VE VOLNOČASOVÝCH AKTIVITÁCH	63
6	DISKUSE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	69
7	VÝZKUMNÁ DOPORUČENÍ A PRAKTICKÁ IMPLEMENTACE.....	77
	ZÁVĚR	80
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	82
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	86
	SEZNAM GRAFŮ	87
	SEZNAM TABULEK.....	88
	SEZNAM PŘÍLOH.....	89

ÚVOD

Poslední fázi života člověka lze definovat jako stáří. Stáří přináší lidem mnoho nových změn, výzev, přínosů i negativ. Ve stáří dochází ke změně životního stylu jednotlivce vlivem přechodu do starobního důchodu a počínající ekonomické i sociální závislosti na systému. Se stářím je rovněž spojeno zhoršení zdravotního stavu a vznik vyšší úrovně závislosti na zdravotnickém i sociálním systému.

V důsledku uvedených negativních změn spojených se stářím dochází u majoritní části seniorní populace ke zhoršení kvality, zdravotního stavu, sociálního vyčlenění ze společnosti. Nastávat mohou u seniorů pocity méněcennosti, neužitečnosti, nepotřebnosti, nevyužitelnosti. Nicméně seniorní populace disponuje významným množstvím životních znalostí a zkušeností, které mohou nadále předávat mladším generacím. Nalézt je nutné způsob vzájemné mezigenerační spolupráce vedoucí ke vzájemnému pochopení. Vhodná forma této spolupráce umožňuje obohatit všechny generace a napomoci eliminovat negativní aspekty spojené se stářím.

Jedním z přínosných způsobů umožňující navázání mezigenerační spolupráce jsou volnočasové aktivity pro seniory. Zapojení členů všech generací do těchto aktivit přináší přidanou hodnotu pro všechny zainteresované osoby. Souběžně volnočasové aktivity napomáhají posilovat na straně seniorů fyzickou, psychickou i duševní resilienci. Volnočasové aktivity zaměřené na pohyb i cvičení paměti např. formou četby přispívají k posílení zdraví seniorů, začlenění seniorů do společnosti, zlepšení jeho celkové kvality života.

V otázce volnočasových aktivit pro seniory je velice důležité téma inovace. Zejména ve spojitosti s rychlým technologickým vývojem je nezbytné operativně inovovat obsah volnočasových aktivit pro seniory. Začleňovat je nutné do těchto aktivit zejména nové informační a komunikační technologie, které zpřístupňují seniorovi informace, komunikaci se členy rodiny i přáteli, přístup ke vzdělání. V této souvislosti je důležitá informační gramotnost a vzdělání seniora v oblasti využití informačních a komunikačních technologií. Zároveň je nezbytné u inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory naplňovat několik klíčových podmínek. Důležité je uzpůsobit obsah popsanych inovací potřebám a možnostem seniora, poskytnout seniorovi školení v oblasti uplatnění inovací v praxi.

Z důvodů absence soudobé tuzemské odborné literatury zabírající se tématem inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory v České republice je žádoucí realizovat empirický

výzkum zaměřený na popsané téma, odpovědět na to, na co literatura neodpověděla, obohatit akademickou obec o nová empirická zjištění. V úvodu práce je nutné definovat soudobé trendy v inovacích volnočasových aktivit pro seniory v zahraničí, způsoby metodiky, implementace těchto inovací do praxe a následně se zabírat, jakým způsobem zvolené téma je implementováno v České republice. Přínos práce spočívá v identifikaci soudobých inovačních trendů a způsobů jejich implementace do volnočasových aktivit seniorů.

Hlavní cíl diplomové práce spočívá ve vytvoření konceptu podporujícího tvorbu, realizaci, implementaci a edukaci o inovačních aspektech ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně. Záměrem je vytvořit obsahový koncept podporující kontinuální začleňování nových inovací do oblasti volnočasových aktivit pro seniory ve vybraných domovech pro seniory.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou část. Obsah teoretické části je tvořen rešerší odborné literatury. Pozornost je zaměřena zejména na témata stárnutí, senioři, informační a komunikační technologie, volnočasové aktivity, trendy v oblasti technologického vývoje a využívání moderních informačních a komunikačních nástrojů u volnočasových aktivit seniorů. Charakterizovány jsou témata sociální péče, domovy pro seniory, obsah zákona o sociálních službách.

Praktická část obsahově navazuje na teoretickou část. V úvodu praktické části je popsán metodický postup zpracování zvoleného empirického výzkumu. Popsány jsou způsoby sběru, analýzy a interpretace primárních empirických dat, cíloví respondenti výzkumu, časové hledisko výzkumu, limity spojené s výzkumem. Následují interpretace výsledků primárního i sekundárního empirického výzkumu. Výstupem práce je diskuse, jejíž obsah tvoří komparace vlastních výsledků empirických výzkumů a poznatků plynoucích z odborné literatury uvedené v teoretické části práce. Na základě diskuse jsou vytvořena konkrétní doporučení s popisem postupu jejich implementace do praxe. V závěrečné části práce jsou zodpovězeny výzkumné otázky, uvedeny nejvýznamnější zjištění a doporučení pro další empirický výzkum navazující na předkládané výsledky práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY PRO SENIORY

Obsah kapitoly je tvořen charakteristikou volného času a volnočasových aktivit pro seniory. Pojímáno je o důležitosti a přínosu volnočasových aktivit na zdraví a kvalitu života seniorů. Pozornost je mimo jiné zaměřena na charakteristiku digitálních a informačních technologií v oblasti volnočasových aktivit pro seniory.

1.1 Volný čas

S pojmem volného času je pracováno v mnoha oblastech a vědních oborech. Příkladem lze uvést obory gerontologie, pedagogiky, filozofie, historie, ekonomie (Haywood a kol., 2019). V kontextu diplomové práce je klíčové zaobírat se tématem volného času z hlediska sociální pedagogiky.

Sociální pedagogika definuje volný čas jako časový úsek, ve kterém jedinec nemusí vykonávat povinnosti a pracovní aktivity (Hurd a kol., 2021). Ve volném čase jedinec má možnost svobodně se rozhodnout o výkonu vlastních aktivit, naplňovat vlastní zájmy, potřeby a přání (Elkington a Stebbins, 2014).

Sociální pedagogika chápe volný čas jako důležitý aspekt vývoje sociálního začlenění jedince (Janiš a Skopalová, 2016). Poskytuje příležitost ke zlepšování dovedností, rozvoji zájmu, sebepoznání, navazování sociálních vztahů a budování identity jedince (Knotová, 2011). V době volného času se může jedinec aktivně podílet na rozvoji společnosti a komunity (Němec a kol., 2010).

Hlavní náplň práce sociálních pedagogů je mimo jiné zaměřena na podporu a rozvoj jedince v jeho volném čase (Kraus, 2008). Rozvíjeny jsou pomocí nástrojů rozličné znalosti, dovednosti a schopnosti jedince s důrazem na podporu sociální interakce, aktivní zapojení a individuální rozvoj jedince (Parker, 2021). Sociální pedagogové napomáhají jedincům objevovat vlastní zájmy, rozvíjet schopnost posilovat a rozšiřovat vlastní dovednosti, plánovat a organizovat aktivity, vytvářet sociální vztahy a sítě (Pávková, 2014).

Všichni lidé mají možnost volný čas vyplnit nepřeberným množstvím aktivit. Uvést lze zejména oblasti sportu, umění, kultury, dobrovolnictví, cestování, četby, setkávání se s přáteli, rodinné aktivity, relaxace (Stebbins, 2017). Sociální pedagogové napomáhají zejména starším osobám v seniorním věku s prostředkováním popsaných aktivit (Stebbins a Sachsman, 2017). Klíčové je umožnit jedinci svobodný výběr volnočasové aktivity dle

svého uvážení (Pávková, 2014). Každý jedinec by měl mít možnost naplňovat obsah volnočasových aktivit na základě vlastních zájmů a potřeb (Stebbins, 2016).

Jedním z úkolů sociálních pedagogů je zaobírat se tématem sociálních nerovností v oblasti volného času (Procházka, 2012). Jedinci mají odlišné přístupy k rozdílným volnočasovým aktivitám v důsledku mnoha bariér (Šafránková, 2019). Jednat se může o bariéry finanční, zdravotní, dostupnosti z hlediska vzdálenosti, kapacitní bariéry apod. (Parker, 2021). Sociální pedagogové dle Krause (2008) pracují aktivně na vytváření rovných příležitostí a přístupu ke kvalitním volnočasovým aktivitám pro všechny jedince bez ohledu na jejich sociální, ekonomický či zdravotní status.

1.2 Význam volnočasových aktivit pro zdraví a kvalitu života seniorů

Volnočasové aktivity významně ovlivňují zdravotní stav a kvalitu života každého seniora. Zapojení volnočasových aktivit přispívá k posílení fyzického i duševního zdraví (Němec a kol., 2010). Napomáhá zpomalit negativní projevy spojené se stárnutím (Janiš a Skopalová, 2016). Volnočasové aktivity poskytují seniorům smysluplnou činnost, společenskou interakci, radost a emocionální podporu. To vše přispívá k vyšší úrovni kvality života lidí v pozdním věku (Elkington a Stebbins, 2014).

Pravidelná fyzická aktivita provozována v rámci volnočasových aktivit přináší seniorům množství zdravotních benefitů. Cvičení a pravidelné pohybové aktivity mohou pomoci udržovat sílu, vytrvalost, rovnováhu, flexibilitu (Hurd a kol., 2021). Tyto dovednosti následně mohou přispívat k prevenci v oblasti rizika pádu či zranění. Fyzicky pohybliví senioři mají možnost dosáhnout lepší úrovně soběstačnosti (Knotová, 2011). Fyzická aktivita přispívá k posílení funkcí kardiovaskulárního systému, metabolismu, svalového napětí, k lepšímu duševnímu zdraví (Janiš a Skopalová, 2016). Osoby fyzicky zdatné jsou více soběstačné a méně trpí pocitem nesoběstačnosti a méněcennosti (Pávková, 2014).

Dalším významným aspektem jsou **duševní a emoční pohoda** (Parker, 2021). Zapojení seniora do volnočasových aktivit může pozitivně přispět k posílení duševní a emoční pohody (Haywood a kol., 2019). Aktivity stimulující mozek mohou podporovat kognitivní funkce a paměť seniora. Mezi tyto aktivity lze zařadit četbu, hry, učení se novým dovednostem, skládání puzzle (Stebbins, 2016). Provozování popsaných aktivit může přinášet jedinci pocity radosti, úspěchu, sebe výrazu a seberealizace. Zmíněné pocity přispívají v mysli seniora k vyšší úrovni emočního blahobytu (Němec a kol., 2010).

Sociální interakce ztělesňuje další aspekt volnočasových aktivit z hlediska zdraví a kvality života seniora (Elkington a Stebbins, 2014). Seniorská skupina je nejvíce ohrožena rizikem sociálního vyloučení ze společnosti, a proto je nutné volnočasové aktivity podporující minimalizaci tohoto rizika provozovat (Pávková, 2014). Volnočasové aktivity přinášejí seniorům příležitost v podobě setkávání se s ostatními lidmi, umožňují budovat nové přátelství, udržovat sociální vztahy (Stebbins, 2017). Pocity osamělosti a izolace na straně seniorů mohou napomáhat snižovat společenské či skupinové aktivity, dobrovolnictví, klubové činnosti, společné zájmy. Zdravé sociální vztahy jsou důležitou součástí celkové kvality života seniorů (Hurd a kol., 2021). Souběžně mohou přinášet hodnotu v podobě emocionální podpory, sdílení zážitků, pocitu sounáležitosti (Parker, 2021).

Zmínit je nutné **aspekt smysluplnosti a aktivního stárnutí** (Stebbins a Sachsman, 2017). Volnočasové aktivity poskytují seniorům příležitost vyplnit volný čas, získat smysluplnost z vlastního výkonu určité činnosti. Napomáhají budovat pocit užitečnosti a potřeby seniora vůči společnosti (Victor, 2013). Aktivní účast seniora, v oblastech společenské, dobrovolnické činnosti, sdílení vlastních zkušeností a dovedností mladší generaci, přispívá k posilování pocitu hodnoty, významu a jeho přínosu pro společnost (Pávková, 2014). Aktivní stárnutí je zaměřeno na udržování aktivního životního stylu a zároveň využívání bohatství a moudrosti, kterou senioři přinášejí do společnosti (Haywood a kol., 2019).

Volnočasové aktivity u seniorů přispívají rovněž k poskytování **prevence a zpomalení demence** (Parker, 2021). Zejména se jedná o aktivity v podobě učení se nových dovedností, pohybové aktivity, hry (Elkington a Stebbins, 2014). Tyto činnosti umožňují snižovat riziko rozvoje demence, případně zpomalit její pokrok (Stebbins, 2013). Pravidelná stimulace mozku a udržování kognitivních funkcí mohou přispívat k ochraně mozku seniora (Pávková, 2014). Senioři mají možnost dle Haywood a kol. (2019) díky volnočasovým aktivitám žít delší a kvalitnější život ve zdraví a spokojenosti.

1.3 Druhy volnočasových aktivit seniorů

V odborné literatuře lze dohledat množství rozličných volnočasových aktivit pro seniory. Zaměřeny jsou na posílení fyzického a duševního zdraví seniorů, na posílení sociální interakce seniorů s okolím (Parker, 2021). V návaznosti na cíle práce jsou vybrány pouze pohybové a vzdělávací volnočasové aktivity pro seniory.

1.3.1 Pohybové

Pohybové aktivity jsou pro jedince důležité v každém věku jeho života. S přibývajícím věkem jedince dochází k úbytku energie a fyzickému opotřebení lidského těla i organismu (Petrová, 2014). Těmto změnám je nutné uzpůsobit obsah, formu a délku vykonávaných pohybových aktivit. Klíčem je provozovat pohybové aktivity i ve vyšším seniorním věku z důvodů potřeby zachování pohyblivosti jedince (Stebbins, 2016).

Každé cvičení na straně seniora by mělo začínat krátkou rozcvičkou zaměřenou na eliminaci rizika úrazu či poškození svalů (Pávková, 2014). Přínos rozcvičky spočívá v přípravě pohybového i oběhového systému organismu na fyzickou zátěž. Nutné je akcentovat individuální fyzickou kondici každého seniora a přizpůsobit jedinci vhodnou aerobní či pohybovou aktivitu (Petrová, 2014). Žádoucí je zvolit nižší intenzitu cvičení s případnou delší dobou cvičení. Pro seniory je přínosné provozovat fyzickou aktivitu na denní bázi v délce trvání 30 minut (Parker, 2021). Popsaný časový úsek je možné rozdělit do tří časových intervalů a následně je naplnit v průběhu dne s mezi přestávkami (Pávková, 2014).

Chůze, jízda na kole či domácím rotopedu patří pro seniory z hlediska finančního k nejdostupnějším cvičebním metodám. Rovněž se jedná o nejvhodnější a nejméně rizikový druh cvičení pro seniory (Máček a Radvanský, 2011). Pro účely procvičení a protažení pohybového aparátu je žádoucí využívat i plavání či cvičení ve vodě. Voda poskytuje jedinci odpor, navyšuje zátěž cvičení a nenamáhá kloubní aparát (Fisk a kol, 2020). Zároveň je tento způsob cvičení šetrný vůči kloubnímu a pohybovému aparátu. Cvičit by měli senioři ve dvou až třech sériích oddělených přestávkami (Hrozenská a Dvořáčková, 2013).

Tělesná zátěž přináší seniorům množství benefitů zejména v podobě úspěšného zvládnutí denní pohybové zátěže bez nastalé únavy a pohybových potíží (Petrová, 2014). Podle Pávkové (2014) napomáhá tělesná zátěž navyšovat úroveň odolnosti vůči tělesné námaze, navyšovat množství svalové hmoty, přispívá ke snížení úrovně rizika zranění seniora v důsledku pádu, předchází vzniku onemocnění, udržuje psychickou rovnováhu, přispívá k navyšování úrovně síly, flexibility, kardiopirační zdatnosti.

1.3.2 Vzdělávací

Vzdělávací volnočasové aktivity jsou pro seniory důležité zejména z důvodů posilování jejich duševního a mentálního zdraví (Rabušicová a Rabušic, 2012). Detailněji se problematiku vzdělávání zabývá vědní obor nazvaný andragogika. Tento obor rozčleňuje vzdělávání seniorů do kategorií preseniorské a proseniorské vzdělávání (Špatenková

a Smékalová, 2015). Zejména popsany obor akcentuje důležitost vzdělávání osob v každém věku, včetně seniorního (Victor, 2013).

Úkolem proseniorské edukace je příprava seniorů na stáří a zmírňování nesouladu mezi generacemi (Pávková, 2014). Preseniorská edukace připravuje postupnými kroky v průběhu vývojových etap života jedince na stáří a odchod do starobního důchodu. Jedinci se učí zvládat jednotlivé vývojové etapy života (Rabušicová a Rabušic, 2012). Během celoživotní přípravy si jedinec osvojuje oblasti zdravotní, sociální a ekonomické. Seniorská edukace je důležitá zejména z důvodů potřeby každého jedince být aktivní i užitečný společnosti v každém věku (Stebbins, 2017). Mezi základní lidské potřeby seniorské edukace patří nezávislost, participace, seberealizace, důstojnost, dostupnost péče (Špatenková a Smékalová, 2015).

Hlavní motivací pro seniorské vzdělávání je zejména udržování psychické a sociální aktivity, snížení pocitu osamocení, podpora a udržení soběstačnosti, naplnění osobních zájmů, rozšíření vzdělání (Stebbins, 2016). Špatenková a Smékalová (2015) informují o tom, že v průběhu seniorského vzdělávání mají možnost senioři navštěvovat workshopy, celoživotní vzdělávání, univerzity třetího věku, online přednášky, edukativní podcasty apod. (Špatenková a Smékalová, 2015).

2 INOVACE V OBLASTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT SENIORŮ

Záměrem kapitoly je popsat důležitost a význam inovací v oblasti volnočasových aktivit seniorů z hlediska posílení zdraví a kvality života seniora. Pozornost je zaměřena na moderní informační a komunikační technologie, způsoby jejich implementace do volnočasových aktivit pro seniory a charakteristiku způsobu využití těchto technologií v praxi. V neposlední řadě jsou popsány nejvýznamnější soudobé inovace v oblasti volnočasových aktivit pro seniory, které přispívají k posílení jejich zdraví a kvality života.

2.1 Charakteristika inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory

Inovace tvoří nedílnou součást volnočasových aktivit pro seniory. Vytváření nových a inovativních přístupů ve volnočasových aktivitách pro seniory přispívá k vytěžení vyšší přidané hodnoty z dané volnočasové aktivity ze strany seniora (Zsarnoczky a kol., 2017). Inovace volnočasových aktivit zpravidla více vyhovují potřebám a zájmům seniorů, napomáhají lépe rozvíjet potřebné fyzické, psychické i sociální dovednosti (Moody a Sasser, 2020). Souběžně přispívají k posílení zdraví a kvality života seniorů. Přinášejí seniorům nové možnosti, zážitky, přizpůsobivost a podporují kvalitu života seniorů (Hurd a kol., 2021).

První významnou charakteristikou jsou **individualizace a personalizace** (Moody a Sasser, 2020). Uvedené charakteristiky jsou akcentovány v průběhu inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory (Gerling a kol., 2020). Inovace v oblasti volnočasových aktivit jsou vytvářeny a navrhovány s ohledem na individuální potřeby, přání a schopnosti seniorů. Popsaný přístup umožňuje získat větší flexibilitu a možnost přizpůsobit aktivity konkrétním skupinám seniorů (Fisk a kol., 2020).

Další charakteristikou spojenou s inovacemi volnočasových aktivit pro seniory je oblast **technologických inovací** (Chow a kol., 2017). Rozvoj v oblasti technologií poskytuje nové možnosti v oblasti volnočasových aktivit pro seniory (Aggarwal a kol., 2020). Zmínit lze inovace v oblasti využití virtuální reality pro účely zážitkové aktivity, online kurzy a vzdělávání, aplikace pro sociální interakci, sledování zdravotního stavu seniora apod. (Dal Cin a kol., 2021). Nové technologie v inovacích volnočasových aktivit pro seniory plní funkci zážitkovou, slouží jako komunikační prostředek, poskytují přístup k informacím (Arthanat a kol., 2016).

Další charakteristikou inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory je oblast **multigeneračních a mezigeneračních aktivit** (Arthanat a kol., 2016). Popsané inovace přinášejí možnost propojovat generace (Aggarwal a kol., 2020). S využitím multigeneračních a mezigeneračních aktivit jsou spojováni senioři s mladšími generacemi. Uvedené spojení přináší přidanou hodnotu a užitek pro všechny zainteresované osoby (Hurd a kol., 2021). Popsané aktivity podporují sdílení zkušeností, vzájemné učení, porozumění, rozvoj sociálních vztahů mezi generacemi. Moderní informační a komunikační technologie přispívají ke snadnějšímu propojení generací i v případě vzdálenostního odloučení osob (Zsarnoczky a kol., 2017).

Inovace v oblasti volnočasových aktivit pro seniory jsou mimo jiné zaměřeny na oblast **alternativních forem aktivit** (Haywood a kol., 2019). Jednat se může o netradiční aktivity. Příkladem lze uvést tance, umělecké či řemeslné workshopy, outdoorové aktivity, dobrovolnictví, cestování (Stebbins, 2017). Nové alternativní formy volnočasových aktivit poskytují seniorům nové zážitky, zkušenosti, umožňují stimulovat a objevovat nové zájmy (Stebbins a Sachsman, 2017).

V průběhu inovačního procesu v oblasti volnočasových aktivit pro seniory je akcentován **inkluzivní přístup k seniorům** (Zsarnoczky a kol., 2017). Snahou inovací je vytvářet inkluzivní prostředí pro všechny seniory bez ohledu na jejich zdravotní stav, sociální či ekonomický status (Victor, 2013). Aktivity jsou navrhovány s přihlédnutím k přístupnosti, přizpůsobivosti a k potřebám seniorů (Sak a Kolesárová, 2012). Přínos inkluzivního přístupu spočívá v možném zapojení všech seniorů do volnočasových aktivit a v prevenci snížení rizika sociální izolace seniora (Parker, 2021). Napomáhá seniorům se seberealizovat a předcházet pocitu méněcennosti a nepotřebnosti vůči společnosti (Pávková, 2014).

Poslední důležitou charakteristikou oblastí inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory je téma **komunitní spolupráce** (Elkington a Stebbins, 2014). Otázka komunitní spolupráce je v průběhu inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory akcentována z důvodů vytváření přidané hodnoty pro všechny zainteresované osoby (Hurd a kol., 2021). V případě komunitní spolupráce dochází ke spolupráci organizace, komunity, dobrovolníků, institucí a rodinné sítě na poskytování různorodých aktivit pro seniory (Haywood a kol., 2019). Podle Fisk a kol. (2020) popsaná spolupráce umožňuje sdílet zdroje, znalosti a obohatit nabídku volnočasových aktivit pro všechny zainteresované osoby.

2.2 Význam a přínos inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory

Inovace v oblasti volnočasových aktivit pro seniory přináší množství přínosů a mají nezpochybnitelný vliv na zdravotní stav a kvalitu života seniorů (Fisk a kol., 2020). Inovace v oblasti volnočasových aktivit pro seniory mají pozitivní vliv na jejich kvalitu života, zdraví, sociální interakci a rozvoj (Hrozenská a Dvořáčková, 2013). Tyto inovace přináší nové příležitosti, zážitky a možnosti, které přispívají k plnohodnotnému a aktivnímu stárnutí (Pávková, 2014).

Inovace v oblasti volnočasových aktivit pro seniory přispívají ke **zlepšení kvality života** seniorů, jelikož mimo jiné přináší nové a atraktivní volnočasové aktivity (Haywood a kol., 2019). Nové aktivity provozované zejména v důsledku technologického pokroku napomáhají naplňovat zájmy, potřeby a přání seniorů (Chow a kol., 2017). Senioři mohou díky inovacím smysluplně a plnohodnotně trávit volný čas a rozvíjet potřebné dovednosti v oblasti fyzické, duševní i sociální oblasti (Janiš a Skopalová, 2016).

Přínos v oblasti inovací volnočasových aktivit pro seniory lze spatřovat v oblasti **posílení fyzického a duševního zdraví** (Knotová, 2011). Inovace v podobě nových informačních technologií mohou přispět k efektivnějšímu a rozmanitějšímu cvičení u seniorů (Moody a Sasser, 2020). Senioři mají možnost s pomocí inovativních technologií a postupů efektivně podporovat vytrvalost, sílu, flexibilitu, rovnováhu (Máče a Radvanský, 2011). Zároveň technologické inovace umožňují stimulovat mozek seniorů, poskytovat kognitivní funkce, rozvíjet paměť a přispívat k duševnímu zdraví pomocí různých vzdělávacích aplikací, podcastů, přednášek, workshopů apod. (Gerling a kol., 2020). Senioři pomocí inovací mohou v rámci volnočasových aktivit získat vzdálený přístup ke studiu na univerzitě třetího věku s pomocí využití informačních a komunikačních technologií (Aggarwal a kol., 2020).

Přidaná hodnota inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory je pozorována v oblasti **posílení sociální interakce a sounáležitosti** (Fisk a kol., 2020). Inovace přispívají k budování sociálních vztahů formou častější komunikace s rodinnými příslušníky i přáteli seniora (Haywood a kol., 2019). Nové technologie umožňují setkávání s ostatními lidmi, sdílení zájmů a zkušeností, navazování nových přátelství (Arthanat a kol., 2016). Sociální interakce s ostatními lidmi přináší na straně seniora pocit sounáležitosti, podpory, radosti. Napomáhá snížit pocit osamělosti a méněcennosti (Parker, 2021).

Inovace v oblasti volnočasových aktivit pro seniory přináší nové podněty a stimulaci podporující **rozvoj a učení** na straně seniorů (Hurd a kol., 2021). Senioři pomocí inovací ve

formě implementace nových informačních a komunikačních technologií mají možnost učit se nové dovednosti, rozvíjet schopnosti a hledat nové oblasti zájmových aktivit (Chow a kol., 2017). Učit se mohou senioři nové jazyky, řemesla. Seberealizace v podobě učení se nových dovedností přináší seniorům pocity radosti a úspěchu (Elkington a Stebbins, 2014).

Inovace v oblasti volnočasových aktivit pro seniory přináší hodnotu v podobě **předcházení pocitu osamělosti a depresí** na straně seniora (Haywood a kol., 2019). Zapojení seniora do aktivit, setkávání se s ostatními lidmi, aktivní životní styl poskytují sociální podporu a přináší pozitivní emocionální prožitky na straně seniora (Hrozenská a Dvořáčková, 2013). Uvedené pozitivní dopady se následně propisují do pozitivního vlivu na duševní zdraví seniorů, snížení rizika vzniku psychických problémů (Pávková, 2014).

Pozitivní přínos inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory je zaznamenán v oblasti **inkluze seniora do společnosti** (Chow a kol., 2017). Senioři mají díky inovacím snadnější přístup do společnosti, rovnější příležitosti, snadnější možnost přístupu k určitým aktivitám (Fisk a kol., 2020). Inovace dle Haywood a kol. (2019) přináší přístupnost, přizpůsobivost a respektování různorodých potřeb seniorů.

2.3 Přístupy a metody inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory

V odborné literatuře je popsáno množství metod a přístupů podporujících tvorbu a implementaci inovací do oblasti volnočasových aktivit pro seniory (Haywood a kol., 2019; Hurd a kol., 2021; Moody a Sasser, 2020). Klíčovou součástí metod a přístupů je zapojení seniorů do procesu inovace, spolupráce s různými aktéry, testování a zpětná vazba, přizpůsobení aktivit potřebám a zájmu seniorů (Parker, 2021). Součástí subkapitoly je popis nejvýznamnějších metod a přístupů vztahujících se k meritu zvoleného tématu.

První významnou metodou je participativní přístup (Hurd a kol., 2021). Participativní přístup zahrnuje zapojení seniorů přímo do procesu inovace. Senioři mají prostor k vyjádření vlastních názorů, přání a potřeb ohledně volnočasových aktivit (Stebbins, 2017). V rámci participativního přístupu lze organizovat průzkumy, dotazníky, diskusní skupiny či individuální rozhovory umožňující seniorům aktivním způsobem se podílet na tvorbě a plánování volnočasových aktivit (Stebbins a Sachsman, 2017).

Pro účely generování nových nápadů a inovativních přístupů ve volnočasových aktivitách pro seniory jsou využívány kreativní techniky a brainstorming (Haywood a kol., 2019). Jedná se o efektivní metody spočívající na principu využívání dodatečných technik, např.

mind mapping, asociační techniky, post-it metoda, divoké myšlení apod. (Moody a Sasser, 2020). Přínos technik spočívá v podpoře volné výměny nápadů a podnětů, které mohou vést k novým a inovativním aktivitám (Stebbins, 2016).

V praxi využívaným přístupem je také metoda testování a prototypování (Hurd a kol., 2021). Tyto metody umožňují ověřovat a zlepšovat nové volnočasové aktivity pro seniory. V průběhu inovačního procesu lze vytvořit prototypy nových aktivit a testovat je s cílovou skupinou seniorů (Parker, 2021). Získané zpětné vazby a zkušenosti z uskutečněného testování poskytují možnosti následného vylepšení a přizpůsobení aktivit potřebám seniorů (Victor, 2013).

Nové i inovativní přístupy ve volnočasových aktivitách pro seniory mohou přinést rovné formy spolupráce a partnerství s různými institucemi a komunitami (Haywood a kol., 2019). Spojení sil s jinými aktéry poskytuje možnost tvorby vzájemné synergie a využití zdrojů, znalostí a odborného know-how v oblasti inovací volnočasových aktivit pro seniory (Stebbins, 2016). Přínosy spolupráce spočívají mimo jiné ve sdílení osvědčených postupů a vzájemném učení se (Parker, 2021).

Technologické inovace přinášejí v oblasti inovací volnočasových aktivit pro seniory významnou přidanou hodnotu (Hurd a kol., 2021). Využití online platform, mobilních aplikací, virtuální reality, senzorů, chytrých zařízení poskytují seniorům přínosy v oblasti hlídání zdravotního stavu, možnosti komunikace s rodinou a přáteli, možnosti získání relevantních informací aj. (Aggarwal a kol., 2020). Technologie mohou sloužit jako nástroje pro získání nových zážitků, zkušeností, znalostí. Zároveň je důležitá edukace seniorů v oblasti informačních technologií z důvodů tvorby prevence proti hackerským útokům a podvodům spjatých s kyberkriminalitou (Stebbins, 2017).

Testování nových a inovativních přístupů ve volnočasových aktivitách pro seniory v menším měřítku umožňují pilotní projekty a experimentování (Hurd a kol., 2021). Popsané nástroje umožňují ověřit efektivitu, a přínosy inovací (Moody a Sasser, 2020). Zároveň na základě výsledků evaluace je možné přizpůsobit inovace ve volnočasových aktivitách potřebám seniorů formou zapracování jejich osobních připomínek (Haywood a kol., 2019). V případě dosažení úspěšnosti u pilotního projektu lze dle Chow a kol. (2017) přistoupit k jeho rozšíření na větší měřítko.

2.4 Nejvýznamnější soudobé trendy v inovacích v oblasti volnočasových aktivit pro seniory

Na základě studia odborné literatury je žádoucí uvést několik nejvýznamnějších soudobých trendů v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Následně lze popsání aktuální trendy plynoucí z odborné literatury konfrontovat s výsledky vlastního empirického výzkumu. Pro účely dosažení lepší úrovně přehlednosti jsou jednotlivé soudobé inovace ve volnočasových aktivitách kategorizovány. Inovace jsou zaměřeny na oblasti posilování fyzického, mentálního zdraví seniorů i na posílení sociálního začlenění seniorů do společnosti.

První kategorií je oblast **technologií a digitálních dovedností**. V současné době narůstá počet seniorů využívajících moderní digitální a komunikační technologie (Gerling a kol., 2020). S větší intenzitou a časovou dotací se senioři zapojují do digitálního světa. Inovace v oblasti technologií zahrnují vývoj a rozvoj speciálních aplikací a technologií zaměřených na uspokojení potřeb seniorů (Malim, 2017). Nové digitální technologie umožňují seniorům získat přístup k informacím, efektivněji a častěji komunikovat s rodinou, přáteli. V souvislosti s tématem technologií je akcent kladen na zlepšování úrovně digitální gramotnosti seniorů (Hurd a kol., 2021). Zejména se jedná o prohlubování informační gramotnosti v otázkách bezpečné působnosti v digitálním světě s využitím technologií (Aggarwal a kol., 2020).

V oblasti digitálních technologií je v současné době trendem **vývoj speciálních aplikací** s uživatelským prostředím uzpůsobeným potřebám seniorů (Hurd a kol., 2021). Různé aplikace a webové stránky umožňují seniorům sdílet vlastní příběhy, vzpomínky a dojmy s rodinou i přáteli pomocí digitálního záznamu (Fisk et al., 2020). Záznam může sloužit jako historický zápis a dědictví pro další generace. Pomocí aplikací mohou senioři komunikovat s přáteli bez nutnosti fyzického kontaktu (Gerling a kol., 2020). Aplikace přinášejí přidanou hodnotu seniorům z hlediska jejich sociálního začlenění do společnosti (Janiš a Skopalová, 2016).

V souvislosti s digitálními technologiemi nelze opominout inovativní trendy ve volnočasových aktivitách seniorů v oblasti **her a aplikací zaměřených na trénink mozku** (Arthanat a kol., 2016). Speciálně vyvinuté mobilní aplikace a hry zaměřené na cvičení paměti, logiky a dalších kognitivních dovedností jsou stále oblíbenější zdravotní pomůckou

posilující duševní zdraví seniorů (Aggarwal a kol., 2020). Tyto hry lze hrát skupinově či samostatně v závislosti na povaze hry v průběhu volného času seniora (Dal Cin a kol., 2020).

Další důležitou kategorií volnočasových aktivit rozvíjící se v důsledku inovací je oblast **zdravotní a wellness aplikace** (Gerling a kol., 2020). Technologický vývoj v oblasti zdravotních pomůcek a digitálních technologií umožňuje vyvíjet pro seniory speciální přístroje, zařízení a aplikace umožňující monitorovat vlastní zdravotní parametry. Tyto přístroje lze užívat pro účely cvičení a vedení zdravého životního stylu. Přístroje jsou užívány i v průběhu provozování wellness aktivit (Hurd a kol., 2021). Mezi popsané přístroje lze zařadit chytré hodinky či aplikace určené na cvičení a stravování. Aplikace napomáhají monitorovat hodnoty látek v těle, tepovou frekvenci, počet spálených kalorií, tlak, spánek apod. (Chow a kol., 2017). Výsledky následně poskytují jedinci a jeho ošetřovateli zpětnou vazbu o jeho aktuálním zdravotním stavu, kterému lze následně uzpůsobit obsah a formu volnočasových aktivit (Moody a Sasser, 2020).

V oblasti zdravotní mohou senioři využívat nástroje **telemedicíny a teleterapie**. Jedná se o online konzultace s lékaři, terapeuty a odborníky ohledně zdravotního stavu (Gerling a kol., 2020). Pomocí moderních technologií v oblasti videohovorů mohou senioři konzultovat vlastní zdravotní stav s odborníkem bez nutnosti fyzického setkání. Technologický vývoj v oblasti robotiky a asistenční technologie umožňuje seniorům s využitím robotických přístrojů realizovat pohybové aktivity za účelem posílení fyzického zdraví (Aggarwal a kol., 2020). Souběžně robotické přístroje napomáhají seniorům s každodenními úkoly, např. vařením, úklidem, péčí o domácnost (Hurd a kol., 2021).

Inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory jsou v současné době realizovány taktéž v oblasti **virtuální a rozšířené reality** (Dal Cin a kol., 2020). Technologie z oblasti virtuální a rozšířené reality poskytují seniorům možnost zažívat virtuální cesty po světě, získávat kulturní zážitky a vzpomínky. Popsané technologie disponují potenciálem zlepšit kvalitu života seniorů a umožnit jim prožívat dobrodružství bez fyzických omezení (Moody a Sasser, 2020). Seniorovi stačí po nasazení speciálních brýlí zažít ve 3D prostoru vstup do nové reality a získat neopakovatelné zážitky bez nutnosti realizace fyzické aktivity. Popsaná volnočasová aktivita je přínosná pro všechny seniory, kteří z důvodů omezeného množství finančních prostředků a omezené fyzické zdatnosti z důvodů vyššího věku nemohou získané zážitky zažít v reálném světě (Aggarwal a kol., 2020).

Inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory zahrnují i **umělecké i kreativní aktivity**. Vyzdvihnout je žádoucí zejména workshopy, kurzy, malování, keramiku, psaní, poslech

hudby (Chow a kol., 2017). Nejen tyto vyjmenované umělecké činnosti přispívají na straně seniorů k vyjádření jejich kreativity. Souběžně umožňují seniorům sdílet vlastní dovednosti s ostatními lidmi (Arthanat a kol., 2016). V důsledku technologického vývoje lze workshopy realizovat „online“ formou bez nutnosti fyzické přítomnosti seniora. Tento způsob rozšiřuje okruh workshopů a usnadňuje přístup seniorům k účasti na workshopu bez nutnosti fyzického opuštění např. domova pro seniory (Gerling a kol., 2020). Inovace jsou mimo jiné v oblasti malování, kdy senioři mají dnes na výběr z využití nespočtu různých druhů podkladových materiálů na kresbu i nástrojů na kresbu, které jsou dostupné z hlediska finančních nároků a obtížnosti využití (Moody a Sasser, 2020).

Inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory lze vidět i v oblasti **mezigeneračních programů** (Fisk et al., 2020). V současné době neustále narůstá význam programů a aktivit podporujících mezigenerační spolupráci a součinnost. Inovace v této oblasti poskytuje seniorům možnost sociálního začlenění do společnosti formou zapojení se do aktivit společně s mladšími generacemi (Malim, 2017). Dochází k vytváření mezigeneračních vztahů, k posílení soudržnosti, vzájemnému mezigeneračnímu vzdělávání, k posílení psychického zdraví v důsledku získání pocitu užitečnosti na straně seniora (Chow a kol., 2017). Senioři mají od mladší generace možnost získat soudobý přehled o dění ve světě a zejména se učit zacházet s moderními technologiemi, které jim zpřístupňují informace a možnosti komunikace a interakce s celým světem (Hurd a kol., 2021).

Dalším inovačním trendem v oblasti volnočasových aktivit pro seniory jsou **umělecké terapie** (Gerling a kol., 2020). Mezi umělecké aktivity lze zařadit arteterapie a hudba-terapie. Popsané nástroje jsou využívány pro účely zlepšení duševního zdraví a emocionálního výrazu na straně seniorů (Arthanat a kol., 2016). Technologický vývoj umožňuje seniorům využívat nové sofistikované technologie umožňující přístup k popsaným aktivitám bez nutnosti fyzické přítomnosti na místě realizace terapie. Senioři mají možnost přihlásit se přes vzdálený přístup a rozvíjet se v rámci volnočasových aktivit vlastní dovednosti v oblasti duševního zdraví (Moody a Sasser, 2020).

Inovace v oblasti **cestovního ruchu** v rámci volnočasových aktivit pro seniory umožňují efektivněji uspokojit specifické potřeby této populace a poskytnout jí příležitosti pro aktivní a smysluplné trávení volného času (Hrnjíc a kol., 2016). Inovace v oblasti technologií umožňují seniorské populaci podnikat volnočasové aktivity v oblasti cestovního ruchu bez nutnosti provozování vlastní aktivní činnosti (Zsarnoczky a kol., 2017). Využití digitálních technologií, mezi které patří virtuální realita či rozšířená realita, umožňuje seniorům

virtuálním způsobem prohlížet a navštěvovat destinace, historické památky či kulturní akce po celém světě bez nutnosti fyzické návštěvy (Gerling a kol., 2020). Senior disponuje možností s vynaložením minimálního úsilí a finančních prostředků edukovat pomocí těchto technologií (Stebbins a Sachsman, 2017).

Nástroje online rezervace a personalizace v oblasti cestovního ruchu poskytují seniorům možnost snadněji plánovat a rezervovat vlastní cestovní aktivity (Hrnjić a kol., 2016). Individualizace potřeb a zájmů seniorů přispívá k vyššímu cestovnímu komfortu a zážitku. Zároveň mohou senioři efektivněji plánovat průběh cestování s ohledem na udržitelnost a ekoturistiku (Moody a Sasser, 2020). Pomocí uvedených nástrojů si mohou senioři s předstihem naplánovat cestování s ohledem na jejich fyzickou omezenost (Czaja a Weingast, 2020). Naplánovat si mohou bezbariérové ubytování, bezpečnostní opatření pro podporu pohodlného cestování (Chow a kol., 2017). Souběžně si mohou rezervovat či objednat speciálně přizpůsobené vozidlo pro seniory s omezenou pohyblivostí (Hurd a kol., 2021).

Trendem ve volnočasových aktivitách pro seniory v oblasti cestovního ruchu je mimo jiné **komunitní a skupinové cestování** (Hrnjić a kol., 2016). Senioři navzájem získávají sociální interakci s vrstevníky, mohou bezprostředně sdílet zážitky. Individuální i skupinové cestování mohou být zaměřena na oblasti zdravotních a wellness pobytů, kulturních památek, edukativních destinací (Zsarnoczky a kol., 2017). Gerling a kol. (2020) popisují za inovační trend v oblasti cestovního ruchu v rámci volnočasových aktivit pro seniory rostoucí oblibu gastronomického turismu, kde mohou senioři poznávat lokální kuchyně a získávat kulinářské zážitky.

2.5 Empirické studie z oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory

S ohledem na potřebu zjištění soudobého stavu vědeckého poznání ve zvoleném tématu je žádoucí charakterizovat obsah vybraných nejnovějších empirických studií realizovaných na obdobné téma. Stručná obsahová charakteristika empirických studií umožňuje efektivněji identifikovat výzkumný problém řešený v rámci empirického výzkumu.

Lin (2024) se ve své empirické studii zabývá teorií inovací ve volném čase seniorů v čínském Kantonu. Autorka provedla případovou studii formou hloubkových rozhovorů s 27 lidmi ve věku 50-80 let. Data byla analyzována pomocí otevřeného, axiálního a selektivního kódování. Výsledky výzkumu poukazují na hlavní typy volnočasových aktivit

členů výzkumné skupiny. Současně bylo zjištěno, že inovace ve volnočasových aktivitách ovlivňují vnitřní a vnější faktory. Do kategorie vnitřních faktorů lze zařadit životní hodnoty a volný čas, zatímco vnější faktory zahrnují dostupnost času, peněz, instituce a prostoru. Uvedené vnitřní a vnější faktory významně determinují vznik inovací ve volnočasových aktivitách pro seniorní osoby.

Barahmand (2022) se ve své výzkumné studii zabývá tématem přínosu inovací ve sportovních aktivitách pro seniory vykonávaných v rámci volnočasových aktivit. Cíl výzkumné studie spočíval v identifikaci inovativních způsobů umožňujících starším a pohybově omezenějším osobám získat přístup ke sportovním aktivitám. Jedná se o sekundární studii odborných článků získaných z databází SCOPUS, PubMed či Research Gate. Výsledky studie poukazují na přínos inovací ve sportovních aktivitách pro seniory v jejich volném čase, jelikož zpřístupňují sportovní aktivity i pro pohybově omezené osoby. Rovněž výzkumná zjištění informují o tom, že inovace ve sportovních aktivitách umožňují vytvářet nové a zábavné způsoby sportování. Příkladem lze uvést inovaci spočívající v zakomponování virtuální reality, kdy senior nacházející se v místnosti svého pokoje pomocí virtuální reality tráví čas např. v přírodě.

Genoe a kol. (2022) se zabývají ve své výzkumné studii tématem teorie inovací volnočasových aktivit u osob v pozdějším věku ve vybraných Kanadských městech. Zkoumán byl význam inovací volnočasových aktivit u osob přecházejících do důchodu. Zvolena byla kvalitativní metoda výzkumu. Realizovány byly dvoutýdenní blogové sezení a fokusní skupiny. Data byly vyhodnocena pomocí počátečního, cíleného a teoretického kódování. Výsledky výzkumu poukazují na to, že osoby přecházející do důchodu se musí přizpůsobit většímu množství volného času, uspořádat si nové životní priority a pracovat s omezenějšími zdroji. Z výsledků výzkumu vyplývá, že teorie inovací volnočasových aktivit přináší seniorním osobám užitek v několika oblastech. Inovace s využitím moderních technologií umožňují lidem provozovat volnočasové aktivity, které provozovali v mládí či v dávné minulosti. Inovace napomáhají sociálnímu začlenění seniorů do společnosti, jelikož pomocí inovací v oblasti technologií mohou komunikovat prakticky se celým světem. S využitím inovací mohou senioři využívat více volnočasových aktivit a zpestřit si vlastní volný čas. Pozitivním následkem je zlepšování fyzického, psychického i duševního zdraví.

Výzkumná studie od Noack a Federwish (2020) úlohou seniorů v oblasti sociálních inovací znevýhodněných venkovských regionů. Výzkumná studie probíhala v období let 2015 až 2018 v šesti spolkových zemích Spolkové republiky Německo. Zvolena byla metoda

kvantitativního výzkumu s využitím dotazníkového šetření. Výsledky výzkumné studie poukazují na skutečnost, že seniorní občané disponují velkým množstvím životních zkušeností a vynalézavostí, což jim umožňuje stát se hybatelem a iniciátorem sociálních inovačních projektů. Senioři mají významný potenciál podílet se na rozvoji inovačních projektů a sami využívat následné benefity z inovací. Role seniorů v této oblasti se odvíjí od jejich osobních motivů, zájmů, dostupných zdrojích a ochoty komunity se seniorními lidmi spolupracovat na rozvoji sociálních inovací.

Výzkumná studie autorů Smith a Johnson (2018) se zabývá analýzou účinnosti inovativních přístupů a programů ve volnočasových aktivitách pro seniory. S využitím kvantitativní formy výzkumu byl zkoumán vliv inovací užitých ve volnočasových aktivitách seniorů v oblasti digitálních technologií, skupinových cvičení a uměleckých workshopů. Výsledky výzkumu poukazují na to, že implementace inovačních aspektů do volnočasových aktivit přináší seniorům benefity v podobě zlepšení celkové životní pohody, sociálních vztahů, fyzické kondice. Zároveň inovace zejména v technologické oblasti zpřístupňují seniorům volnočasové aktivity, které by bez inovací nemohli s ohledem na svá zdravotní či finanční omezení provozovat.

3 ZAŘÍZENÍ PRO SENIORY A SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Obsahovým záměrem kapitoly je charakterizovat téma sociálních služeb poskytovaných seniorům v České republice. Důvodem je potřeba získat základní informace o tématu, které jsou následně využity při tvorbě obsahu analytické části práce. Tématem domova pro seniory se autorka práce zabývá z toho důvodu, že jsou u klientů této poskytované služby sbírána empirická data potřebná pro naplnění cílů předkládaní diplomové práce.

3.1 Sociální služby pro seniory

Sociální služby pro seniory zaštiťují potřebnou péči pro starší osoby. Jejich přínos spočívá v poskytování služeb zaměřených na zvyšování kvality života a celkového blahobytu seniorů (Stephens, 2013). Povaha služeb vychází ze specifických potřeb seniorů, jelikož zohledňuje fyzický, emocionální, sociální a mentální stav seniorů. Obsah sociálních služeb pro seniory je navrhován s ohledem na dosažení maximální úrovně personalizace a respektu individuálních potřeb seniora (Procházka, 2012). Cílem je poskytovat praktickou podporu, podnítit sociální interakce, udržovat duševní pohodu, zajistit aktivní činnost seniora a jeho zapojení do společnosti (Parker, 2021). Škála poskytovaných sociálních služeb pro seniory je široká, přičemž pozornost je zaměřena primárně na domov pro seniory, neboť v těchto vybraných zařízeních je realizován empirický výzkum (Kraus, 2008).

Součástí sociálních služeb pro seniory jsou služby spojené s domácí péčí přímo v domácím prostředí seniora. Jednat se může o zabezpečení denních potřeb (Hrozenská a Dvořáčková, 2013). Denní centra poskytují seniorům aktivity, terapeutické programy a zdravotní monitorování. Senior bydlí ve vlastním domě, přičemž tyto služby navštěvuje přes den dle vlastní potřeby (Haywood a kol., 2019). Sociální služby v komunitě poskytují seniorům doprovody na lékařské prohlídky, nákupy, pomoc se základními potřebami. Senioři mají k dispozici v rámci sociálních služeb i telefonické a online poradenství, kde mohou získat informace o svém zdravotním stavu, sociální situaci či řešení problému (Fisk a kol., 2020).

Sociální služby mimo jiné poskytují seniorům podporu při ztrátě jejich životního partnera či oslavě života. Jednat se může o služby z oblasti terapeutické, psychologické (Dvořáčková, 2012). Sociální služby pro seniory zajišťují také kulturní a vzdělávací aktivity. Dále hovoříme o zabezpečení uměleckých workshopů, přednášek či studijních kroužků. Programy zaměřené na prevenci odloučení a izolaci seniorů v podobě pořádání společenských setkání umožňují posilovat na straně seniora duševní zdraví (Moody a Sasser, 2020). Sociální služby z oblasti dobrovolnických aktivit přinášejí hodnotu seniorům

i komunitě, která může být obohacena ze strany dovedností a zkušeností seniora (Parker, 2021). Petrová (2014) informuje o programech pro seniory se zdravotním omezením zahrnující terapeutické aktivity, speciální péči a podporu pro rodiny.

3.2 Domov pro seniory

Domov pro seniory ztělesňuje rezidenční zařízení poskytující ubytování, péči a podporu pro seniorní občany potřebující pomoci s každodenními činnostmi, případně vyžadující speciální péči (Sak a Kolesárová, 2012). Domovy pro seniory mají svá specifika. Navzájem se odlišují různou úrovní poskytované péče a komfortu. Navrženy jsou s ohledem na specifické potřeby vlastních obyvatel (Victor, 2013).

Domovy pro seniory poskytují ubytování v podobě individuálních či sdílených pokojů, zpravidla s vlastním sociálním zázemím. Seniorům je v domově poskytována základní či specializovaná zdravotní péče v závislosti na typu zařízení (Stephens, 2013). Monitorován je zdravotní stav seniorů, navázána je spolupráce s externími zdravotními profesionály (Stebbins, 2016). Souběžně vybrané domovy pro seniory poskytují klientům specializovanou péči zaměřenou na osoby trpící demencí, Alzheimerovou chorobou či jinými zdravotními obtížemi. Samozřejmostí je poskytovaná osobní péče spočívající v pomoci s osobní hygienou, oblékáním a běžnými denními činnostmi (Ringsmose a Kragh-Müller, 2016).

V domově pro seniory je zajištěno stravování zohledňující stravovací potřeby obyvatel. Zajištěno je bezpečné prostředí a dohled nad klienty (Petrová, 2014). Pracovníci domova pro seniory organizují na pravidelné bázi sociální a volnočasové aktivity pro seniory zaměřené na podporu fyzického, sociálního a duševního zdraví. Jednat se může o společenské události, kulturní akce, vzdělávací programy, sportovní aktivity (Pávková, 2014). Uplatňován je personalizovaný přístup zaměřený na uspokojení potřeb všech obyvatelů s cílem zajistit maximální možné pohodlí a kvalitu života (Parker, 2021). Vybrané domovy pro seniory poskytují službu spočívající v podpoře rodin. Jednat se dle Victor (2013) může o nabízení podpory rodinám v podobě poskytování informací o stavu seniora, případně o zapojení rodiny do péče a plánování služeb poskytovaných ze strany domova pro seniory.

3.3 Angažovanost sociálních služeb v inovacích v oblasti volnočasových aktivit pro seniory

Angažovanost sociálních služeb v inovacích v oblasti volnočasových aktivit pro seniory je klíčovým prvkem v podpoře a zlepšování kvality života seniorních občanů (Parker, 2021). Poskytovatelé sociálních služeb mohou významně přispívat k vytváření a implementaci inovativních programů podporujících aktivní a plnohodnotné stárnutí seniorů. Souběžně tyto instituce vlastní činností mohou přispívat ke zlepšení kvality života seniorů v několika oblastech (Moody a Sasser, 2020). Jednotlivé oblasti angažovanosti jsou blíže charakterizovány.

Poskytovatelé sociálních služeb mohou seniorům zajišťovat **sociální integraci** (Janiš a Skopalová, 2016). Mohou být zřizovatelem či provozovatelem komunitního centra, klubovny či jiného místa setkávání pro seniory (Němec a kol., 2010). Instituce poskytující sociální služby mohou nabízet seniorům různé společenské, vzdělávací, kulturní či sportovní aktivity podporující sociální integraci (Kraus, 2008).

Poskytovatelé sociálních služeb v rámci inovace programů určených pro volnočasové aktivity pro seniory se mohou podílet na organizaci či realizaci výuky zaměřené na posílení **digitálních dovedností** a kompetencí v seniorní populaci (Hurd a kol., 2021). Seniori se mohou naučit využívat moderní technologie a internet pro účely komunikace, zábavy a online vzdělávání. Poskytovatelé sociálních služeb mohou být v této iniciativě školitelem v oblasti školení digitální gramotnosti u seniorů (Elkington a Stebbins, 2014).

Přidanou hodnotu přináší seniorům instituce poskytující sociální služby v oblasti nápomoci s **individuálním plánováním volného času** seniora (Hrozenská a Dvořáčková, 2013). Spolupráce a nápomoc sociálního pracovníka seniorovi s naplánováním volného času z hlediska uplatnění jeho zájmů a preferencí přispívá k posilování kvality jeho života. Angažovanost sociálních služeb v oblasti individuálního plánování volného času seniorů přispívá k tvorbě personalizovaných aktivit a programů pro seniory (Haywood a kol., 2019).

Poskytovatelé sociálních služeb se mohou angažovat v oblasti pomoci seniorům zapojit se do **dobrovolnické činnosti** (Fisk a kol., 2020). Angažovanost seniora na dobrovolnické činnosti přispívá k sociální angažovanosti seniora a k dosažení pocitu užitečnosti a naplnění. Pozitivní mysl seniora přispívá k posílení celkové kvality jeho života (Dvořáčková, 2012). Poskytovatelé sociálních služeb se mohou v této aktivitě angažovat poskytnutím informací

o dobrovolnických akcích, případně zpřístupněním vstupu do dobrovolnické angažovanosti seniorům (Moody a Sasser, 2020).

Poskytovatelé sociálních služeb mají možnost se angažovat v oblasti zabezpečení **zdravotních a wellness programů** pro seniory (Parker, 2021). Inovace ve zdravotních programech by měly zohledňovat technologický pokrok v oblasti zdravotních pomůcek a přístrojů, změny potřeb na straně seniorů (Janiš a Skopalová, 2016). Sociální služby mají možnost poskytovat seniorům prostory či zaměstnance pro realizaci fyzických aktivit i aktivit zaměřených na posílení duševního zdraví. Jednat se může o cvičení, relaxační techniky, kurzy o výživě (Knotová, 2011). Angažovanost kvalifikovaných pracovníků z oblasti sociálních služeb přispívá výrazně ke zvyšování kvality poskytovaných zdravotních programů seniorům (Křivohlavý, 2011).

Poskytovatelé sociálních služeb se mohou angažovat v aktivitě zaměřené na navazování **spolupráce s lokálními podnikatelskými subjekty, neziskovými organizacemi, kulturními institucemi** (Moody a Sasser, 2020). Záměrem je rozšířit nabídku volnočasových aktivit pro seniory a vytvořit pestrou a dostupnou nabídku volnočasových aktivit pro seniory (Pávková, 2014). Spolupracující organizace se mohou podílet na inovacích volnočasových aktivit pro seniory, zároveň mohou poskytovat moderní technologie, moderní vybavení či vzdělávání (Procházka, 2012). Zejména podnikatelské subjekty se dle Parkera (2021) mohou finančně podílet na úhradě nákladů vyžadujících inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMU

Obsah metodické části diplomové práce je tvořen charakteristikou výzkumného problému, výzkumného cíle. Na základě této charakteristiky jsou stanoveny výzkumné otázky, výzkumná metoda a výzkumný vzorek respondentů výzkumu. Úkolem metodické části diplomové práce je popis způsobu sběru, analýzy a interpretace empirických dat. Uvedeny jsou i limity výzkumu.

4.1 Výzkumný problém a výzkumný cíl

Výzkumný problém navazuje na soudobé vědní poznání popsané v teoretické části práce. Z výsledků literární rešerše odborné literatury lze vyvodit několik klíčových závěrů. První klíčový závěr informuje o přínosu implementace inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory v podobě zlepšení zdravotního stavu i celkové kvality života seniorů (Procházka, 2012; Stebbins, 2017). Získané informace je přínosné empiricky ověřit u seniorů za účelem ověření jejich platnosti.

Další zjištění hovoří o tom, že inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory jsou realizovány zejména v oblasti technologické. Implementace nových technologií umožňuje seniorům zkvalitnit jejich život v oblasti zdravotní, fyzické aktivity, vzdělávací aktivity apod. (Moody a Sasser, 2020; Hurd a kol., 2021). V této souvislosti je kriticky důležité zabývat se způsoby edukace seniorů v oblasti správného užívání inovačních technologických pomůcek. Jedná se zejména o bezpečnost, správnost a efektivnost užití inovačních pomůcek ze strany seniora.

Dalším výzkumným zjištěním je téma týkající se iniciace vytváření a implementace nových inovačních technologií či řešení do oblastí volnočasových aktivit pro seniory. Například výzkumná studie od autorů Noack a Federwish (2020) poskytuje informace o tom, že iniciátory, tvůrci a realizátory inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory mohou být samotní senioři disponující životní zkušeností a znalostí. V uvedené souvislosti je přínosné v kontextu vlastního empirického výzkumu zkoumat motivátory, možnosti a způsoby zapojení seniorů do tvorby inovací ve volnočasových aktivitách.

Čtvrtou výzkumnou oblastí je zjištění angažovanosti pracovníků sociálních služeb v oblasti tvorby, iniciace, realizaci i edukace inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Dle odborné literatury od Parkera (2021) přispívají pracovníci v sociálních službách k implementaci a správnému užívání inovací ve volnočasových aktivitách seniorů. Uvedené

zjištění je žádoucí empiricky ověřit ve dvou vybraných domovech pro seniory ve městě Brně. Žádoucí je zjistit, jakým způsobem se pracovníci domovů pro seniory angažují v tvorbě, implementaci a vzdělávání v oblasti inovací pro volnočasové aktivity seniorů. Zároveň je snahou získat informace o způsobech získávání zpětné vazby od seniorů týkající se přínosu užívání inovací ve volnočasových aktivitách.

Hlavní cíl diplomové práce spočívá ve vytvoření konceptu podporujícího tvorbu, realizaci, implementaci a edukaci inovačních aspektů do volnočasových aktivit seniorů ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně. Záměrem je vytvořit obsahový koncept podporující kontinuální začleňování nových inovací do oblasti volnočasových aktivit pro seniory ve vybraných domovech pro seniory.

V návaznosti na hlavní cíl diplomové práce jsou stanoveny dílčí cíle práce vztahující se obsahově k výzkumným problémům identifikovaným z výsledků rešerše odborné literatury. Prvním dílčím cílem je zjistit hodnocení seniorů ze dvou domovů pro seniory v Brně využívaných inovací v jejich volnočasových aktivitách. Další dílčí cíl práce spočívá v identifikaci edukačních forem a způsobů seniorů v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách. Třetím dílčím cílem je identifikovat motivátory a aspekty podporující angažovanost seniorů v oblasti iniciace, realizace a implementace inovačních aspektů volnočasových aktivit pro seniory. Čtvrtým dílčím cílem je identifikovat angažovanost a přínos pracovníků v sociálních službách s ohledem na téma inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory.

4.2 Výzkumné otázky

V návaznosti na výzkumný problém a výzkumné cíle jsou vytvořeny navazující výzkumné otázky, jejichž úkol spočívá v podpoře dosažení výzkumných cílů diplomové práce. Obsahově jsou výzkumné otázky spjaty s otázkami v dotazníkovém šetření, jelikož výsledky primárního empirického výzkumu umožňují zodpovědět výzkumné otázky.

Výzkumná otázka 1: Jakým způsobem lze charakterizovat obsah inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně?

Záměrem výzkumné otázky je zjistit charakteristiku a obsah inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně. Popsat způsoby testování, získávání zpětné vazby, školení i implementace inovací do

volnočasových aktivit pro seniory. Hypotéza výzkumné otázky spočívá v tom, že oba domovy pro seniory disponují odlišným inovačním procesem volnočasových aktivit pro seniory. Přidaná hodnota výzkumné otázky spočívá v popisu současného stavu implementačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory. Ve zjištění silných a slabých stránek inovačního procesu a možného navržení doporučení na změny umožňující zkvalitnění systému. Odpověď na výzkumnou otázku je hledána s pomocí analýzy výsledků primárního empirického výzkumu.

Výzkumná otázka 2: Jaká doporučení a opatření mohou přispět ke zefektivnění inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně?

Záměrem výzkumné otázky je v návaznosti na výsledky výzkumu a zjištěné nedostatky, v oblasti inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory, navrhnout adekvátní doporučení zaměřená na zefektivnění systému inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně. Hypotéza spočívá v tom, že vybrané domovy pro seniory disponují možnostmi zefektivnění inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory. Přidaná hodnota výzkumné otázky spočívá ve vyjádření konkrétního opatření, jejichž implementace do praxe může zefektivnit celý inovační proces volnočasových aktivit pro seniory a přispět ve vybraných domovech pro seniory k lepšímu využívání volnočasových aktivit. Odpověď na výzkumnou otázku je hledána s pomocí analýzy výsledků primárního empirického výzkumu.

Výzkumná otázka 3: Jaké aspekty ovlivňují angažovanost, invenci a zapojení seniorů do tvorby, realizace, implementace a edukace inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory?

Záměrem výzkumné otázky je identifikovat determinanty ovlivňující angažovanost, invenci, zapojení a ochotu seniorů podílet se na vývoji a implementaci nových inovačních aspektů volnočasových aktivit pro seniory. Snahou je zjistit, zda jsou zkušenosti a kapacity seniorů v této otázce využívány a zda mají seniori i dostupné zdroje pro praktickou tvorbu vymyšlené inovace. Hypotéza hovoří o tom, že angažovanost seniorů od počátku inovačního procesu přispívá k efektivnějšímu využívání inovací ve volnočasových aktivitách v praxi. Přidanou hodnotou výzkumné otázky je zjištění způsobů podporujících zapojení seniorů do tvorby a implementace inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Odpověď na výzkumnou otázku je hledána s pomocí analýzy výsledků primárního empirického výzkumu.

Výzkumná otázka 4: Jakou úlohu zastávají pracovníci v sociálních službách v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory?

Záměr výzkumné otázky spočívá v identifikaci úlohy sociálních pracovníků zaměstnaných ve vybraných domovech pro seniory v oblasti inovací pro volnočasové aktivity pro seniory. Snahou je získat informace o způsobech podílení se na tvorbě, vývoji, implementaci a vzdělávání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Zároveň je žádoucí zjistit, jakým způsobem získávají pracovníci v sociálních službách domovů pro seniory zpětnou vazbu od seniorů ohledně využitelnosti, přínosu a potřeb inovací ve volnočasových aktivitách. Hypotéza spočívá v tom, že pracovníci domova pro seniory zastávají nezastupitelnou roli v inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory. Přidaná hodnota výzkumné otázky spočívá ve zjištění role sociálních pracovníků zaměstnaných v domovech pro seniory v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Odpověď na výzkumnou otázku je hledána s pomocí analýzy výsledků primárního empirického výzkumu.

V návaznosti na stanovené cíle výzkumu jsou položeny i relační výzkumné otázky. Zaměřeny jsou na zkoumání vztahu mezi dvěma či více proměnnými (Saunders a kol., 2015). Cílem relačních výzkumných otázek je identifikovat vztah mezi proměnnými determinanty a efektivností a způsoby využití inovací ve volnočasových aktivitách na straně seniorů.

Výzkumná otázka 5: Jaký je vztah mezi délkou života v domově pro seniory a využíváním inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory?

Záměrem výzkumné otázky je zjistit, zda délka života v domově pro seniory ovlivňuje efektivitu a četnost užívání inovací ve volnočasových aktivitách ze strany seniorů. Nabízí se hypotéza, že senioři žijící v domově pro seniory delší časové období jsou více ze strany pracovníků domova pro seniory edukováni a zapojeni do inovačního procesu volnočasových aktivit. Odpověď na výzkumnou otázku umožňuje získat informace o tom, zda senioři žijící v domově pro seniory delší časové období jsou schopni efektivněji využívat inovace ve volnočasových aktivitách.

Výzkumná otázka 6: Jaký je vztah mezi věkem seniorů a využíváním inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory?

Záměr výzkumné otázky spočívá ve zjištění, zda věk seniorů ovlivňuje způsoby, efektivitu a četnosti využívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Vystává hypotéza

hovořící o tom, že mladší senioři jsou schopni v důsledku lepšího zdraví a zkušeností z nedávného pracovního prostředí se efektivněji adaptovat na užívání inovací ve volnočasových aktivitách. Naopak se předpokládá, že starší senioři se hůře a pomaleji přizpůsobují inovacím ve volnočasových aktivitách. Odpověď na výzkumnou otázku umožňuje získat informace o tom, zda je věk determinující pro inovační proces ve volnočasových aktivitách, případně zda je nutné k seniorům odlišného věku zaujímat jiný přístup v inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory.

4.3 Výzkumné metody

Za účelem dosažení výzkumných cílů práce je zvolena kvantitativní forma empirického výzkumu. Realizováno je anonymní dotazníkové šetření s klienty domovů pro seniory A a B. Kvantitativní forma empirického výzkumu je zvolena z několika důvodů. Předně je záměrem autorky práce dosavadní vědecké poznání v oblasti zvoleného tématu rozšířit na oblast České republiky, potažmo zvolené domovy pro seniory.

Kvantitativní forma empirického výzkumu z důvodů anonymity poskytuje možnost získání validnějších empirických dat (Saunders a kol., 2015). Rovněž pro seniory vzhledem k jejich vyššímu věku a zhoršenému zdravotnímu stavu je jednodušší vytvořit dotazníkové šetření, které je následně s každým seniorem individuálně diskutováno. Zodpovězeny jsou otázky seniorům a vysvětleny jsou klíčové termíny (Hendl, 2016). Dotazníková šetření umožňují získat vyšší množství empirických dat, které lze následně statisticky vyhodnotit (Walker, 2013).

Zvolena je rovněž výzkumná metoda analýza. Využita je pro účely systematického zkoumání a komplexnímu porozumění všech konsekvencí spjatých s tématem (Saunders a kol., 2015). Účelem analýzy je analyzovat kvantitativním způsobem získaná data prostřednictvím dotazníkového šetření (Hendl, 2016).

Třetí zvolenou výzkumnou metodou je syntéza. Jedná se o výzkumnou metodu spočívající v kombinaci, integraci a analýze různých studií či dat s cílem získat komplexní a hlubší porozumění zkoumanému tématu (Saunders a kol., 2015). S využitím výzkumné metody syntézy lze zkoumat existující poznatky a teorie a následně vytvářet nové souvislosti či závěry (Chrásková, 2016). V úvodu výzkumu byly shromážděny relevantní informační zdroje z webových portálů Web of Science, Google Scholar, Ebsco. Vyhledány byly vědecké články, knihy, empirické studie. Vybrány byly zdroje odlišného obsahu a způsobu nahlížení na vybrané téma za účelem realizace kritické analýzy těchto zdrojů.

4.4 Tvorba dotazníkového šetření

Dotazníky byly vytvořeny v softwarovém programu Formulář Google. S ohledem na výsledky pilotáže a obtížnost dotazníků byl sběr dat realizován následujícím způsobem. Autorka práce osobně navštívila oba domovy pro seniory a individuálně ve volném čase s každým seniorem postupně dotazník vyplnila. Seniorovi byly přečteny otázky, byl vysvětlen kontext otázky. Následně měl senior prostor pro doptání a potřebné vysvětlení. Odpovědi na otázky byly zaznamenány autorkou práce do zmíněného softwarového programu. Zaznamenáno nebylo jméno seniora, a proto jsou výsledky anonymní. Autorka práce postupovala v souladu s etickým kodexem. Sběr dat byl realizován pouze se seniory, kteří poskytli ke sběru a zpracování dat informovaný souhlas. Autorka práce se v souvislosti s etickým kodexem zavázala neposkytovat informace třetím osobám a výsledky výzkumu využít pouze pro účely vlastní diplomové práce.

S ohledem na dosavadní empirickou neprozkoumatelnost zvoleného tématu se nepodařilo z veřejně dostupných zdrojů dohledat adekvátní a využitelný dotazník pro naplnění cílů předkládané práce. Z uvedeného důvodu je koncept dotazníkového šetření koncipován následujícím způsobem. Využit je metodický postup tvorby dotazníku od Saunders a kol. (2015). V návaznosti na uvedenou literaturu je obsah dotazníku rozdělen na dvě části. Úvodní část dotazníkového šetření je zaměřena na socioekonomické otázky. Záměrem této části dotazníkového šetření je získat základní informace o cílových respondentech výzkumu.

Ve druhé části dotazníkového šetření jsou na základě informací z odborné literatury identifikovány výzkumné oblasti. První výzkumná část obsahuje otázky zaměřené na zjištění přínosů či negativ uplatnění inovací ve volnočasových aktivitách na straně seniorů vybraných domovů pro seniory ve městě Brně. Otázky jsou vytvořeny na základě poznatků plynoucích z odborné literatury od Procházky (2012); Stebbins (2017), Janiš a Skopalová (2016), Moody a Sasser (2020). Položené otázky mají za cíl zjistit přínos inovací ve volnočasových aktivitách na straně samotných uživatelů.

Druhou výzkumnou oblastí jsou otázky vztahující se k technologickým inovacím ve volnočasových aktivitách pro seniory a zejména k související edukaci. Otázky jsou vytvořeny na základě studia odborné literatury od Hurd a kol. (2021); Arthanat a kol. (2016); Cross (2014). Úkolem otázek je zjistit způsoby práce s technologickými inovacemi na straně seniorů a získat informace o edukaci v této oblasti.

Třetí výzkumná oblast je zaměřena na zapojení a participaci seniorů na tvorbě, implementaci a edukaci inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Položené otázky v dotazníkovém šetření vycházejí z odborné literatury od Noack a Federwish (2020). Záměrem je zjistit možnosti, způsoby a determinanty participace seniorů na tvorbě inovací uplatnitelných ve volnočasových aktivitách pro seniory.

Čtvrtou výzkumnou oblastí uplatněnou v dotazníkovém šetření jsou otázky týkající se zapojení pracovníků vybraných domovů pro seniory do procesu tvorby, implementace a edukace inovací volnočasových aktivit pro seniory. Otázky jsou položeny na základě studia odborné literatury od Parker (2021); Fisk a kol. (2020); Haxwood a kol. (2019). Odpovědi na otázky umožňují pochopit roli pracovníků v domovech pro seniory v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory.

Položeny jsou otevřené i uzavřené otázky. Některé otázky poskytují možnost výběru z více možností. Část otázek je položena na Likertově škále od 1 do 5. Hodnota 1 značí naprostý souhlas s otázkou, zatímco hodnota 5 vyjadřuje naprostý nesouhlas s položenou otázkou. Otázky z dotazníkového šetření jsou součástí přílohy číslo 1.

4.5 Výzkumný vzorek

Cílovými respondenty výzkumu jsou klienti dvou domovů pro seniory nacházející se v městské části Starý Lískovec ve městě Brně. S ohledem na etiku výzkumu jsou názvy domovů pro seniory anonymizovány a označeny písmeny A a B. Výhodou zvolených domovů pro seniory je diferenční klientela. V Domově pro seniory A je větší část klientů negativně ovlivněna horším zdravotním stavem doprovázeným nemocemi typu Alzheimerova choroba či stařecká demence. Následkem uvedených nemocí jsou tyto senioři konfrontováni s horším zdravotním stavem, nižší úrovní soběstačnosti a horší kvalitou života. Popsaná skupina seniorů vyžaduje odlišný přístup, formu a obsah volnočasových aktivit. Zároveň lze předpokládat i odlišný přístup v inovačním procesu volnočasových aktivit pro tuto skupinu seniorů. Pro charakterizovanou skupinu seniorů jsou zejména relevantní inovace v oblasti zdravotních pomůcek využívaných v rámci volnočasových aktivit.

Senioři v Domově pro seniory B disponují zpravidla lepším zdravotním stavem, který jim umožňuje využívat širší spektrum volnočasových aktivit a potenciálně snadněji se adaptovat na inovace v této oblasti. Porovnání výsledků těchto dvou odlišných skupin seniorů skýtá potenciál zisku hodnotných výzkumných výsledků. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 108 respondentů z domova pro seniory A a 79 respondentů z domova pro seniory B.

4.6 Sběr, analýza a interpretace dat

Před samotným sběrem empirických dat byla na vzorku pěti respondentů výzkumu z obou domovů pro seniory realizována tzv. pilotáž. Záměrem pilotáže bylo získat zpětnou vazbu od cílových respondentů výzkumu vztahující se k pochopení obsahu otázek v dotazníkovém šetření. Zároveň souběžně s pilotáží byla vytvořena a otestována tzv. operacionalizace dat za účelem ověření správného pochopení klíčových termínů v obsahu dotazníku. V návaznosti na výsledky pilotáže byl uzpůsoben způsob sběru empirických dat. Výsledky pilotáže byly velmi cenné zejména v Domově seniorů B, jelikož umožnily autorce práce pochopit způsoby vnímání zdravotně handicapovaných seniorů a uzpůsobit komunikační formu otázek jejich potřebám ve formě lepší srozumitelnosti. Získaná data byla analyzována s využitím softwarového programu Microsoft office Excel.

4.7 Limity výzkumu

V průběhu zpracování diplomové práce je autorka omezena množstvím limitů bránících dosažení plného potenciálu zvoleného tématu. Jedním z významných limitů výzkumu je omezený počet respondentů výzkumu. Limitem výzkumu je taktéž omezený stanovený rozsah diplomové práce neumožňující obsáhnout zvolené téma komplexním způsobem do nejpodrobnějších detailů.

Za limit výzkumu lze považovat absenci soudobé odborné literatury zabírající se meritem zvoleného tématu. Nalezen byl velmi malý počet soudobých empirických studií vztahující se obsahově ke zvolenému tématu. S tímto limitem se pojí i limit nedostupnosti adekvátního dotazníkového šetření uplatnitelného v předkládané diplomové práci.

Limitem výzkumu je také zhoršený zdravotní stav některých respondentů výzkumu projevující se zejména zhoršenými kognitivními schopnostmi v oblasti vnímání a chápání položených otázek. Tento limit byl eliminován prostřednictvím osobní schůzky autorky práce a respondentem, kterému byly otázky nahlas čteny a vysvětlovány z hlediska obsahového kontextu. Popsaný postup umožnil ověřit si způsoby pochopení otázek na straně respondentů a získat validnější odpovědi.

5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Obsah kapitoly je tvořen interpretovanými výsledky výzkumu. V úvodní části jsou uvedeny socioekonomické informace o respondentech výzkumu. Stručně jsou charakterizovány dva domovy pro seniory, v nichž byla sbírána empirická data. Následuje interpretace výsledků výzkumu vztahujícího se ke zvolenému tématu. Interpretované výsledky jsou rozděleny dle pohlaví a dvou domovů pro seniory.

5.1 Charakteristika domovů pro seniory

Výzkum byl realizován v **Domově pro seniory A** ve městě Brně. Jedná se o příspěvkovou organizaci zřizovanou Statutárním městem Brnem. Zařízení poskytuje sociální péči seniorům, kteří nemohou zůstat sami bez pomoci ve svém domácím prostředí. Moderní zařízení splňuje předepsané kvalitativní standardy poskytovatelů sociálních služeb postavených na plnění základních lidských práv a svobod. Plněna je Deklarace základních lidských práv a svobod ukotvena v Listině základních práv a svobod České republiky. Domov pro seniory disponuje kapacitou 120 lůžek. Cíl sociálního zařízení spočívá v poskytování individuálního přístupu seniorům, udržování kontaktů s rodinnými příslušníky a přáteli, podpora soběstačnosti, poskytování zdravotního zázemí, poskytování pocitu bezpečí a jistoty.

Druhým domovem pro seniory, ve kterém byl výzkum realizován je **Domov pro seniory B**. Jde o organizaci disponující statusem příspěvkové organizace. Charakterizovat lze domov pro seniory jakožto pobytové zařízení zřizované Statutárním městem Brnem. Sociální zařízení naplňuje kvalitativní standardy sociálních služeb akcentující lidská práva a svobody plynoucí z Deklarace základních lidských práv a svobod zakotvené v Listině základních práv a svobod České republiky. Charakteristikou domova seniorů je speciální režim uzpůsobený klientům s diagnostikovanou stařeckou demencí, Alzheimerovou chorobou a jinými nemocemi vyžadující neustálou zdravotní a sociální péči. Služby jsou určeny pro osoby starší 50 let. Poskytována je individuální péče respektující práva a důstojnost klientů. Zařízení disponuje celkovou kapacitou 119 lůžek. Cílem je přispět k udržení soběstačnosti klienta, poskytovat individuální a osobní podporu, přispívat k udržování sociálních vztahů klienta.

5.2 Interpretace socioekonomických otázek

Z celkového počtu 239 klientů dvou zvolených domovů pro seniory se výzkumu zúčastnilo 187 respondentů. Z Domova pro seniory A se zúčastnilo výzkumu celkem 108 cílových respondentů, zatímco v z Domova pro seniory B se zúčastnilo výzkumu celkem 79 cílových respondentů. Důvodem nižšího počtu zúčastněných respondentů je zhoršený zdravotní stav některých cílových respondentů, který neumožňuje relevantně vyhodnotit odpovědi na otázky. Část cílových respondentů odmítla z určitého důvodu podílet se na výzkumu. Nižší počet respondentů z Domova pro seniory B je rovněž zapříčiněn skutečností, že část zdejších klientů je mladší 60 let, přičemž předkládaný výzkum tyto osoby nepovažuje za seniorní.

Úvodní otázka dotazníkového šetření se dotazovala respondentů na pohlaví. Odpověď je rozdělena dle domovů pro seniory. Výsledné odpovědi v absolutním vyjádření jsou shrnuty v níže přiložené tabulce.

Tabulka 1 Rozdělení četnosti respondentů dle pohlaví a domova pro seniory

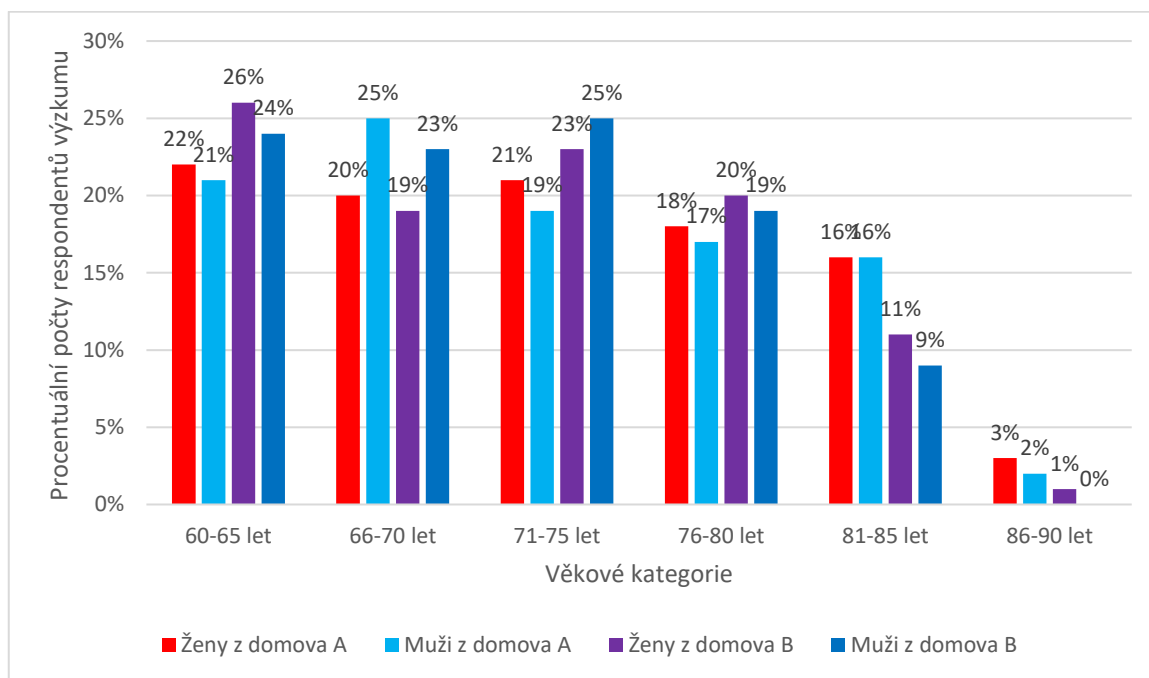
Zařízení/Pohlaví	Muži	Ženy	Celkem
Domov pro seniory A	34	74	108
Domov pro seniory B	21	58	79

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve výše přiložené tabulce jsou vyjádřeny v absolutních hodnotách četnosti respondentů výzkum dle pohlaví a domova pro seniory. Četnost respondentů z hlediska pohlaví odpovídá procentuálnímu rozdělení klientů obou domovů pro seniory. V obou domovech pro seniory žije více žen, což se promítá do nerovnoměrného rozložení respondentů dle pohlaví. V Domově seniorů A se podařilo oslovit více respondentů, jelikož klienti tohoto domova disponují lepším zdravotním stavem a jsou schopni lépe porozumět kladeným otázkám a zodpovědět je. V obou spolupracujících domovech pro seniory se podařilo získat data přibližně od 2/3 žen a 1/3 mužů.

V další otázce byli respondenti výzkumu dotazováni na věk. Z etických důvodů byly vytvořeny věkové kategorie v rozpětí 60-90 let v pětiletém časovém horizontu, přičemž respondenti byli vyzváni k vyznačení odpovídající věkové kategorie. Stanovené věkové rozpětí vychází z definice seniorního věku. S ohledem na zaměření výzkumu na seniorní populaci je stanovena minimální věková hranice na 60 let. V době výzkumu v domovech pro seniory nežil nikdo starší 90 let. Výsledky v procentuálním vyjádření zaznamenává níže přiložený graf.

Graf 1 Četnosti respondentů dle pohlaví a domova pro seniory

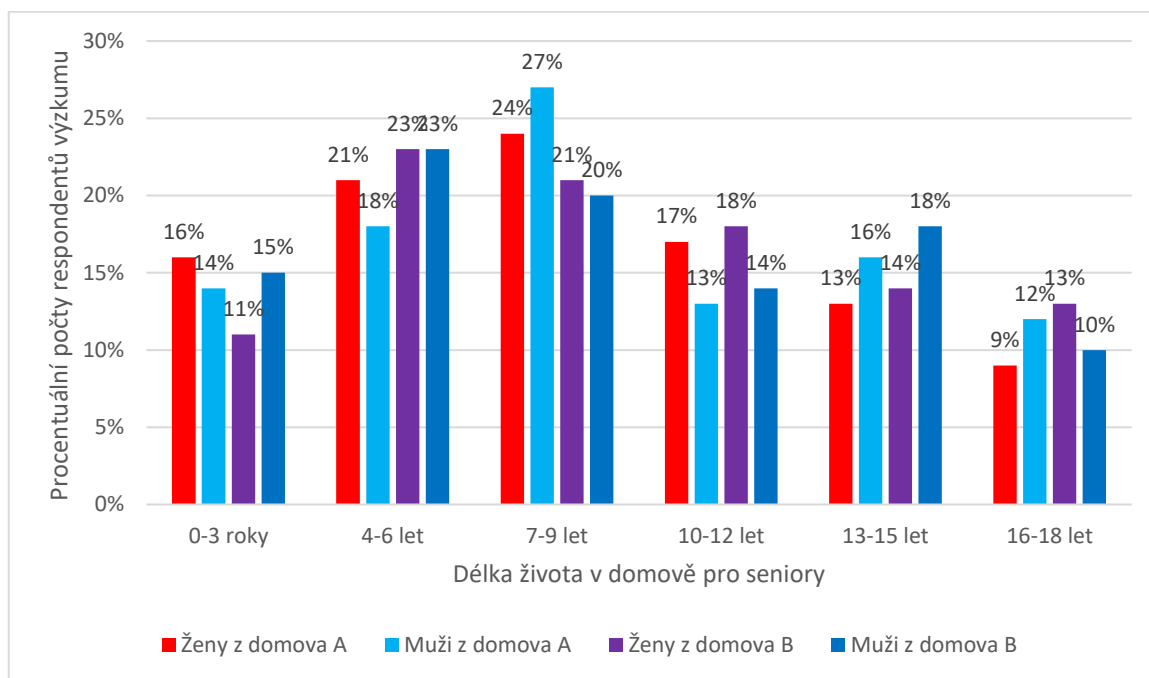

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve výše přiloženém grafu jsou v procentuálním vyjádření uvedeny četnosti respondentů výzkumu dle pohlaví a domova pro seniory. Z grafů vyplývá, že nejmenší počet respondentů je ve věkové kategorii 86-90 let. Důvodem je nižší počet obyvatel domovů pro seniory, kteří se dožívají takto vysokého věku. Nejvyšší četnosti u obou pohlaví a domovů pro seniory jsou zaznamenány ve věkové kategorii 60-65 let. Z přiloženého grafu vyplývá, že se podařilo získat data od dostatečně heterogenního vzorku respondentů z hlediska věkového rozložení, což přispívá k posílení celkové validity výzkumu.

Následně byli respondenti výzkumu dotazováni na délku jejich života v domově pro seniory. Záměrem otázky bylo porovnat heterogenitu spolupracujících seniorů na výzkumu i z hlediska délky jejich života v domově pro seniory. Pro přehlednost byly vytvořeny časové kategorie nastaveny po třech letech. Odpovědi v procentuálním vyjádření jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 2 Četnosti respondentů dle délky života v domově pro seniory

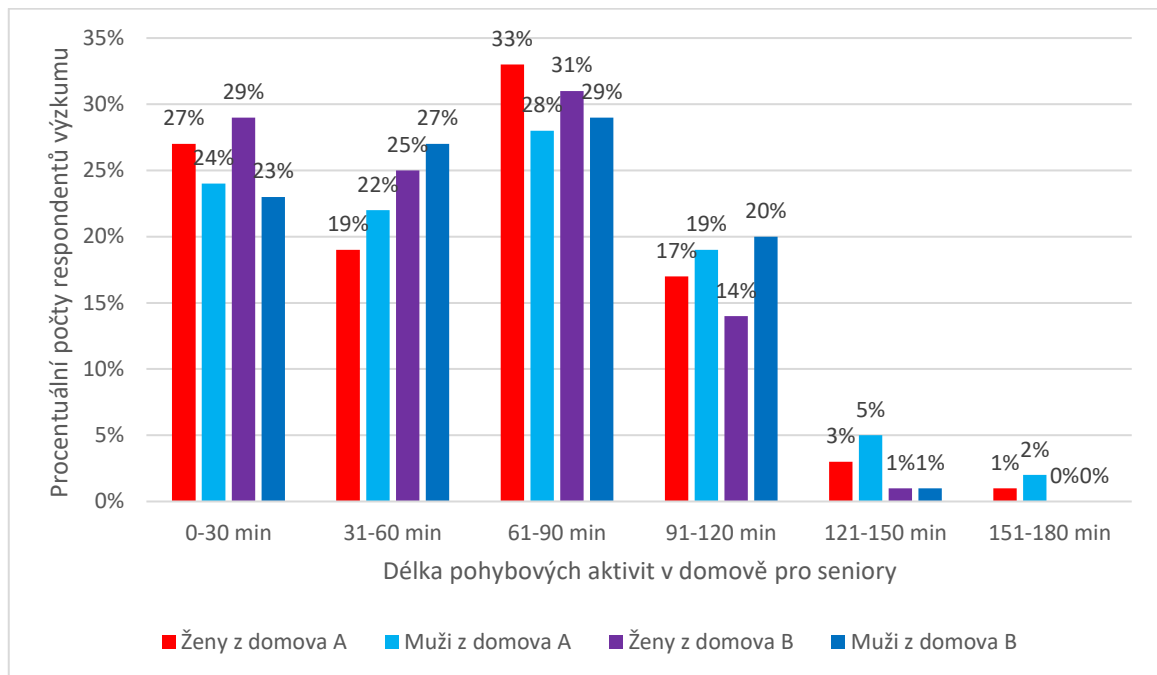

Zdroj: Vlastní zpracování

Obsah výše přiloženého grafu tvoří procentuální četnosti rozdělení respondentů z hlediska délky jejich života v domově pro seniory zvláště pro oba domovy pro seniory. Z grafu lze vyčíst, že výzkumu se zúčastnili senioři odlišné délky života v domově pro seniory. Podařilo se získat heterogenní vzorek respondentů. Nejvíce respondentů žije v domovech pro seniory v rozpětí 7-9 let. Nejméně respondentů žije v domově pro seniory 16-18 let. Uvedené zjištění informuje o tom, že oslovení senioři se stěhují do domova pro seniory až v případě vlastní nesoběstačnosti, nikoliv hned po nabytí seniorního věku za účelem prožití zde celého seniorního věku.

Respondenti výzkumu byli dotazováni na průměrnou denní délku pohybových aktivit realizovaných v průběhu volného času. Záměrem bylo ověřit, zda respondenti provozují pohybové volnočasové aktivity a zda je důležité hledat inovace v této oblasti. Pro přehlednost byly vytvořeny časové kategorie po 30 minutách. Četnosti odpovědí v procentuálním vyjádření dle pohlaví a domova pro seniory jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 3 Četnosti respondentů dle denní délky pohybových volnočasových aktivit

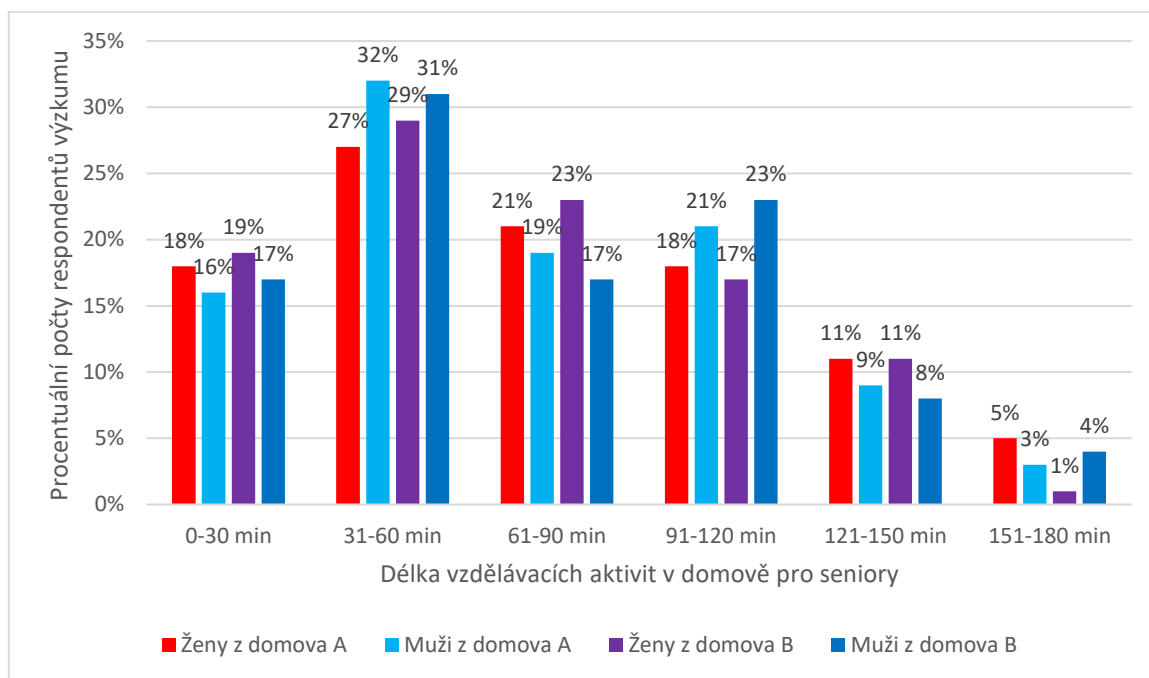

Zdroj: Vlastní zpracování

Součástí výše přiloženého grafu jsou v procentuálním vyjádření uvedené četnosti respondentů z hlediska denní délky provozovaných volnočasových aktivit. Data jsou rozdělena dle pohlaví a domova pro seniory. Z dat vyplývá, že všichni oslovení respondenti provozují denně pohybové volnočasové aktivity. Denní délka pohybových volnočasových aktivit u majoritní většiny seniorů je do 120 minut. Získaná data informují o tom, že i senioři s omezeným fyzickým zdravím provozují denně pohybové aktivity alespoň v časové dotaci do 30 minut. Na základě získaných informací lze dedukovat závěr, že je nutné hledat inovace v pohybových volnočasových aktivitách, které jsou uzpůsobeny fyzickému zdraví seniorů a jsou zaměřeny spíše na krátkodobější pohybové aktivity.

Obdobná otázka byla zaměřena na vzdělávací volnočasové aktivity. Záměrem bylo získat informace o tom, zda se senioři na denní bázi vzdělávají. Schopnost samo vzdělávání je klíčová pro průběh adaptace a osvojení si inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory. Četnosti odpovědí respondentů v procentuálním vyjádření dle pohlaví a domova pro seniory jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 4 Četnosti respondentů dle denní délky vzdělávacích volnočasových aktivit

Zdroj: Vlastní zpracování

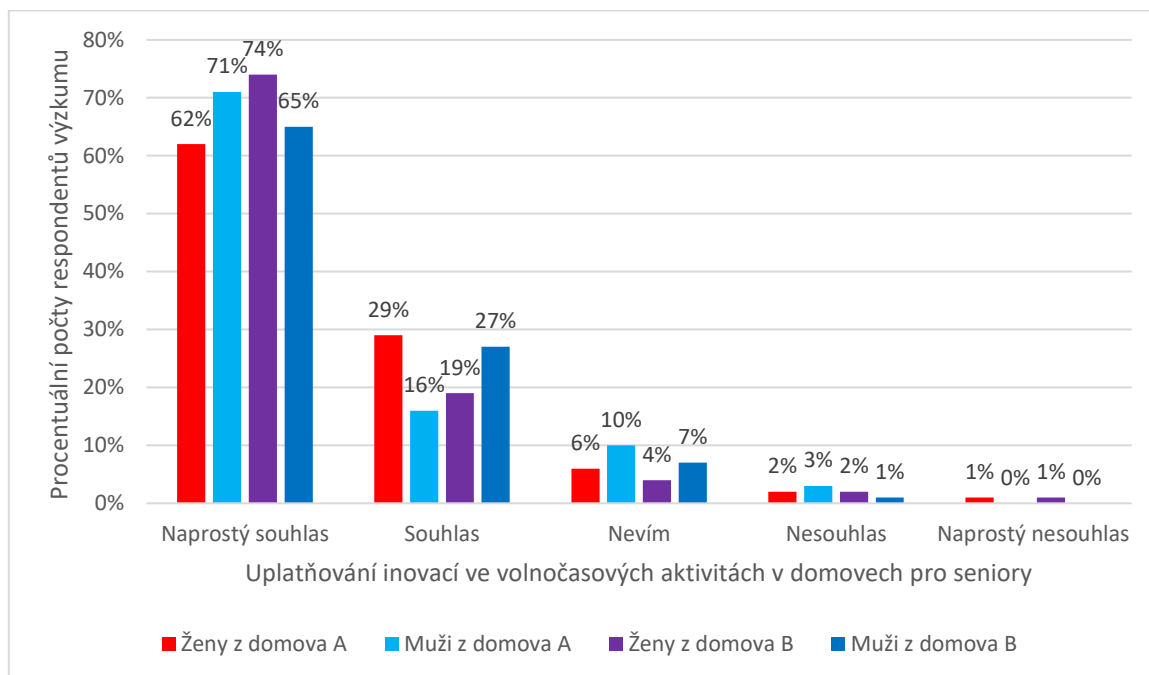
Obsahem výše přiloženého grafu jsou v procentuálním vyjádření uvedené četnosti respondentů dle denní délky provozování vzdělávacích volnočasových aktivit. Odpovědi jsou rozděleny samostatně dle pohlaví a domova pro seniory. Z dat vyplývá, že všichni oslovení senioři na denní bázi provozují vzdělávací volnočasové aktivity, včetně seniorů se zhoršeným mentálním zdravím. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť senioři mající vztah k samo vzdělávání mohou pozitivněji přijímat inovace a efektivněji se učit využívat veškeré benefity inovací ve volnočasových aktivitách. Ze získaných dat vyplývá, že senioři věnují vzdělávání na denní bázi více času než pohybovým volnočasovým aktivitám.

5.3 Interpretace otázek zaměřených na analýzu současného stavu

Další část dotazníkového šetření obsahovala otázky zaměřené na zjištění současného stavu užívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Záměrem bylo zjistit, zda vůbec vybrané domovy pro seniory používají inovace ve volnočasových aktivitách, případně jakým způsobem je využívají a pro jaké účely.

Respondenti výzkumu byli dotázáni, zda jejich domov pro seniory uplatňuje inovace ve volnočasových aktivitách. Otázka byla položena na Likertově škále od 1 (naprostý souhlas) do 5 (naprostý nesouhlas). Četnosti odpovědí v procentuálním vyjádření dle pohlaví a domova pro seniory jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 5 Četnosti odpovědí respondentů na otázku zaměřenou na využívání inovací ve volnočasových aktivitách

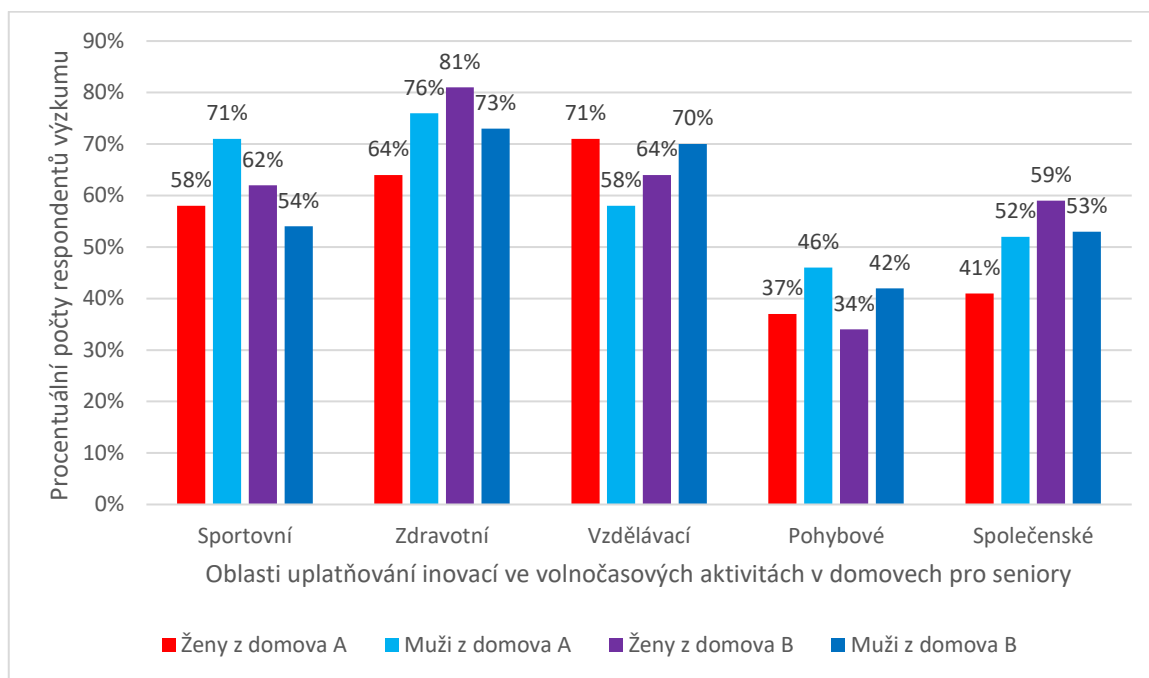

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše přiloženého grafu vyplývá závěr, že majoritní většina respondentů výzkumu si je vědoma užívání inovací ve volnočasových aktivitách v domově pro seniory, ve kterém žijí. Pouze minoritní část není schopna otázku posoudit, případně nesouhlasí s tím, že v jejich domovech pro seniory jsou uplatňovány inovace ve volnočasových aktivitách. Z odpovědí respondentů lze dedukovat, že oba oslovené domovy pro seniory považují inovace ve volnočasových aktivitách za přínosné, implementují je do praxe a pracují s nimi.

V další otázce byli respondenti dotazováni, v jakých oblastech volnočasových aktivit využívají inovace. Pro přehlednost byly stanoveny oblasti inovací, přičemž respondenti disponovali možností označit souběžně více oblastí inovací. Níže přiložený graf obsahuje v procentuálním vyjádření odpovědi respondentů dle pohlaví a domova pro seniory.

Graf 6 Četnosti respondentů dle oblastí inovací ve volnočasových aktivitách

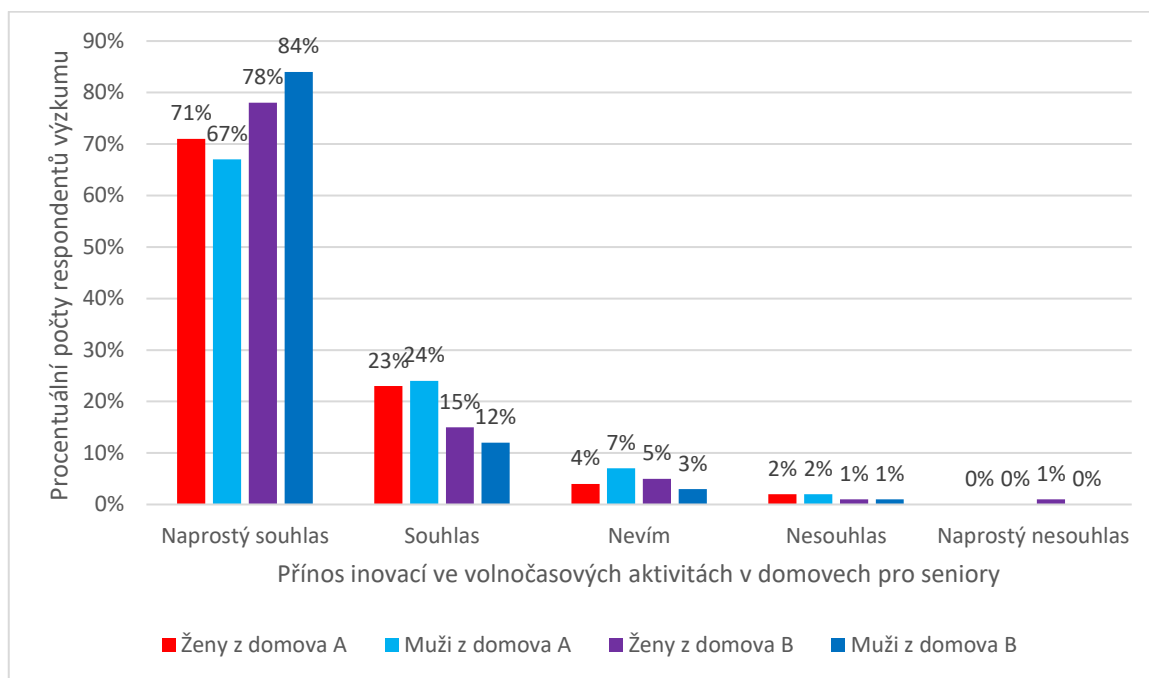

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše přiloženého grafu lze vyčíst procentuální hodnoty odpovědí na otázku týkající se oblastí inovací ve volnočasových aktivitách zvolených domovů pro seniory z hlediska pohlaví. U žen i mužů obou domovů pro seniory je nejvyšší shoda na tom, že oba domovy pro seniory využívají inovace ve zdravotnické oblasti volnočasových aktivit pro seniory. Nejmenší shoda panuje u pohybových volnočasových aktivit. Respondenti se shodují na tom, že inovace ve volnočasových aktivitách jsou v obou domovech pro seniory uplatňovány i v oblasti sportovní, vzdělávací a společenské. Pomocí inovací se mohou senioři vzdělávat na internetu, komunikovat pomocí online platform, využívat zdravotní a sportovní pomůcky.

Respondenti výzkumu byli nadále dotázáni, zda považují inovace ve volnočasových aktivitách za přínosné z hlediska jejich kvality života. Záměrem otázky bylo získat informace o tom, zda samotní senioři považují inovace ve volnočasových aktivitách za hodnotné a přínosné. Otázka byla položena na Likertově škále od 1 do 5. Četnosti odpovědí v procentuálním vyjádření na položenou otázku dle pohlaví a domova pro seniory jsou shrnuty v níže přiloženém grafu.

Graf 7 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se přínosu inovací

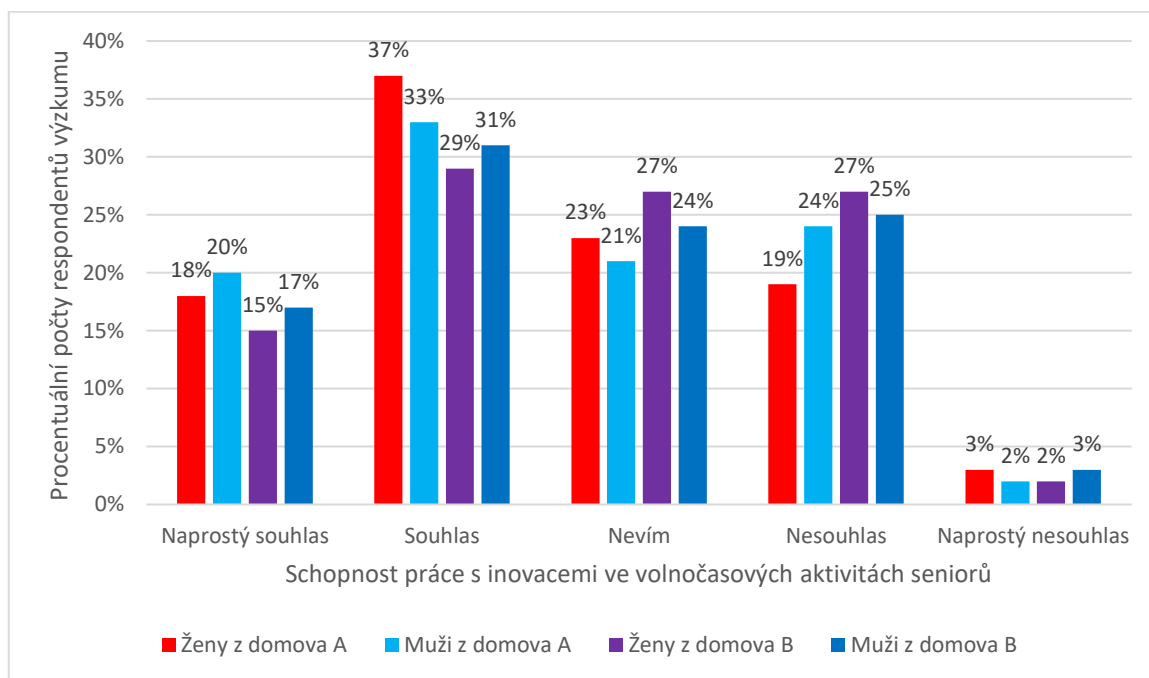

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve výše přiloženém grafu jsou popsány četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se toho, zda inovace ve volnočasových aktivitách navyšují kvalitativní úroveň jejich života. V obou domovech pro seniory se obě pohlaví v majoritní většině shodují nad přínosem inovace ve volnočasových aktivitách. Pouze minimum respondentů nedokáže otázku vyhodnotit, případně nesouhlasí s přínosem inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory.

V následující otázce byli respondenti dotazováni, zda jsou schopni naučit se využívat plný potenciál inovací ve volnočasových aktivitách. Záměrem bylo získat hodnocení seniorů o tom, zda si myslí, že využívají plný potenciál inovací ve volnočasových aktivitách či nikoliv. Otázka byla položena na Likertově škále od 1 do 5. Výsledky jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 8 Četnost odpovědí respondentů na otázku schopnosti práce s inovacemi

Zdroj: Vlastní zpracování

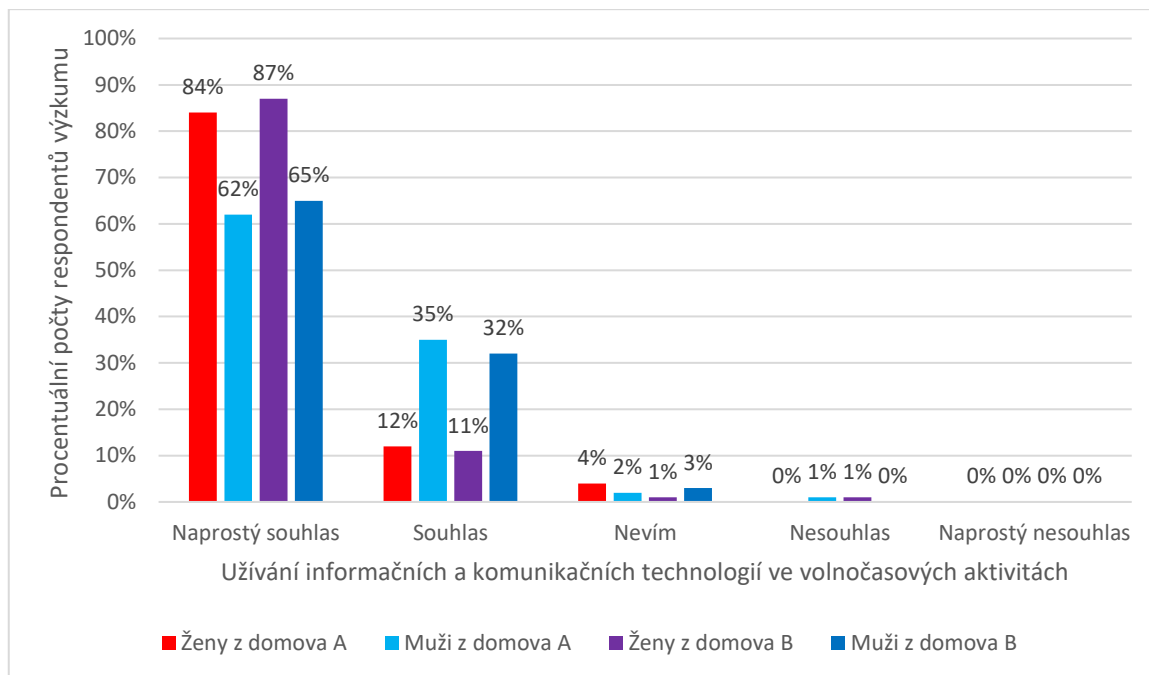
Data ve výše přiloženém grafu informují o velikosti potenciálu užívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Z grafu lze vyčíst, že pouze 15-20 % oslovených respondentů vyjádřilo naprostý souhlas s otázkou, tedy jsou toho názoru, že využívají plný potenciál inovací ve volnočasových aktivitách. Rozpětí 29-37 % respondentů si myslí, že využívá potenciál inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory jen z části. Přibližně čtvrtina respondentů výzkumu není schopna otázku posoudit. Další čtvrtina respondentů u obou pohlaví i domovů seniorů si nemyslí, že využívá všechen potenciál inovací volnočasových aktivit u seniorů. Na základě výsledků lze dedukovat, že u obou domovů pro seniory existuje prostor pro zlepšení efektivity inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory z hlediska zlepšení využívání jejich funkcí a kapacity. Žádoucí je hledat způsoby využívání plného potenciálu inovací. Taktéž je přínosné učit seniory pracovat se všemi funkcemi inovací.

5.4 Interpretace otázek zaměřených na technologické inovace

Záměrem druhé výzkumné oblasti je zjistit soudobé způsoby, účely a četnosti užívání informačních a komunikačních technologií ve volnočasových aktivitách ve vybraných domovech pro seniory. Otázky jsou zaměřeny na zjištění, zda využívají seniory inovace v této oblasti, zda s nimi umí pracovat a považují je za přínosné z hlediska obohacení kvality jejich života.

Úvodní otázka této sekce se dotazovala respondentů výzkumu, zda využívají informační a komunikační technologie ve volnočasových aktivitách. Otázka byla položena na Likertově škále od 1 do 5. Výsledky analýzy této otázky jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 9 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se užívání informačních a komunikačních technologií

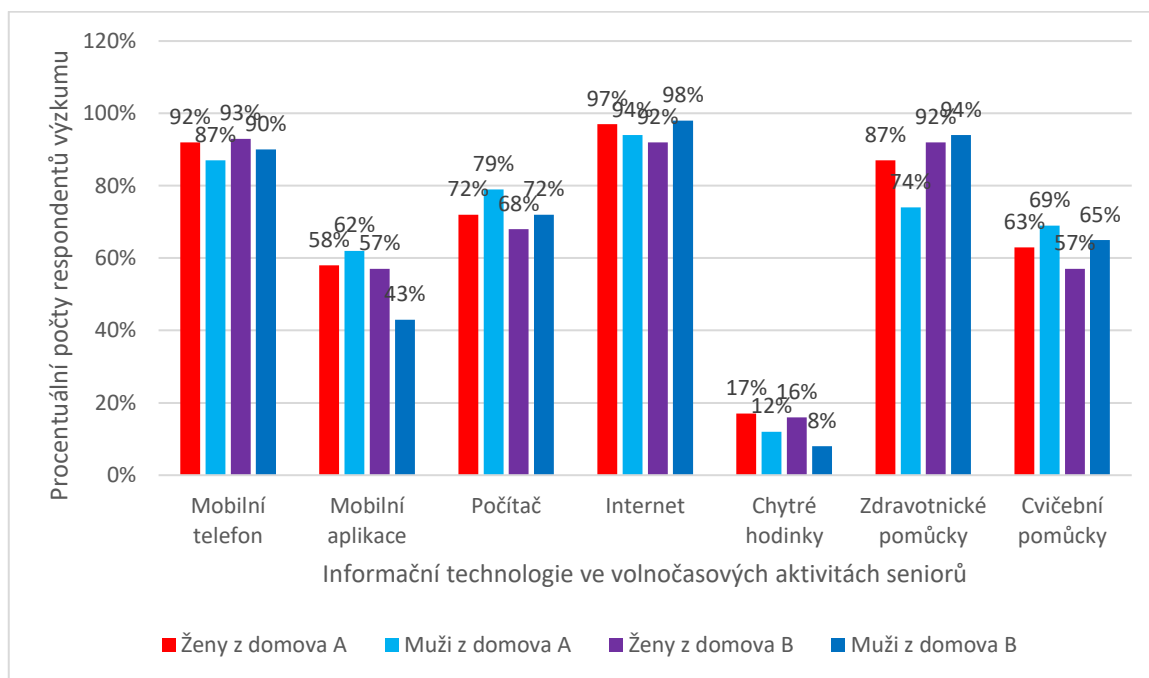

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše přiložený graf informuje o procentuální počtu respondentů, kteří využívají informační a komunikační technologie ve volnočasových aktivitách. Z výsledků výzkumu vyplývá, že majoritní většina seniorů uplatňuje informační a komunikační technologie ve volnočasových aktivitách pro rozdílné účely. Pouze marginální část respondentů není schopna odpovědět na otázku posoudit. Popsané zjištění poskytuje informace o důležitosti a přínosnosti informačních a komunikačních technologií, přičemž dokládá potřebu zabývat se dále inovacemi v této oblasti.

V další otázce byli respondenti dotazováni, jaké využívají informační technologie v průběhu volnočasových aktivit. Z nabídky možností měli respondenti možnost označit všechny využívané moderní informační technologie ve volnočasových aktivitách. Výsledky jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 10 Četnost respondentů dle užívání informačních technologií

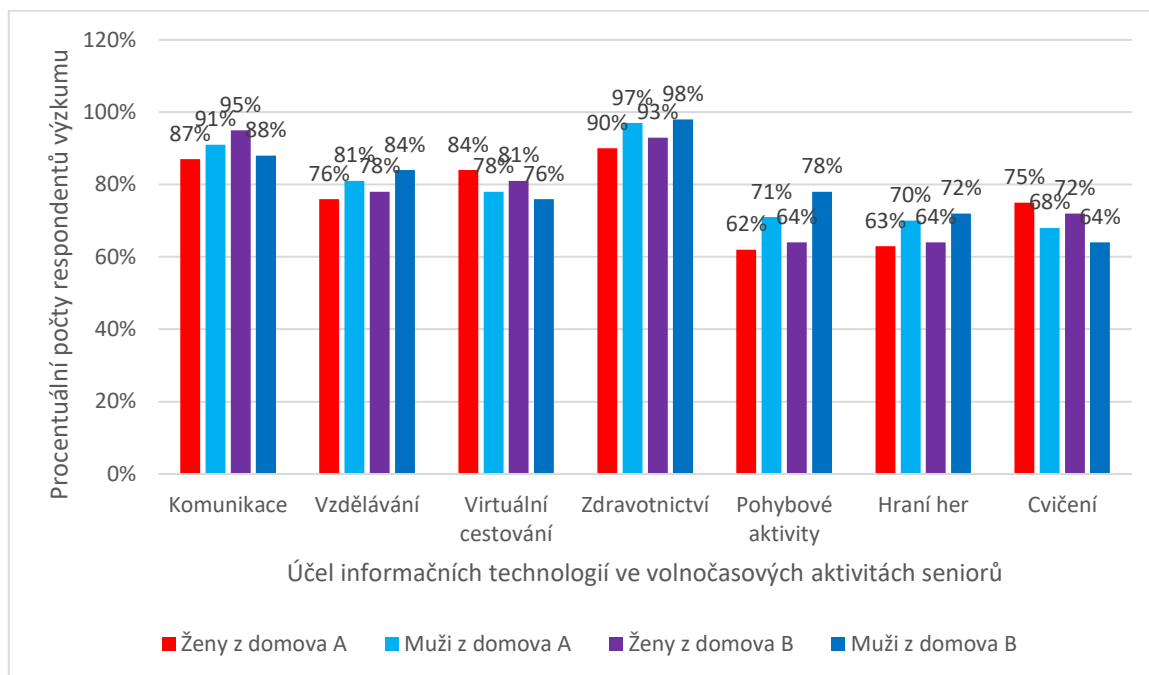

Zdroj: Vlastní zpracování

Součástí výše přiloženého grafu jsou odpovědi respondentů na otázku, jaké využívají informační technologie ve volnočasových aktivitách. Z grafu lze vyčíst, že největší počet respondentů využívá internet, mobilní telefon i zdravotnické pomůcky. Informační technologie přinášejí hodnotu i v oblasti zdravotních pomůcek a cvičebních pomůcek. Nejnižší počet respondentů používá chytré hodinky, které lze v současnosti využívat pro účely placení, komunikace, získávání základních zdravotních informací.

Následně byli respondenti dotazováni na účely využívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách pro seniory. Za nabídky účelů měli možnost respondenti označit všechny využívané způsoby. Výsledky jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 11 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se účelu využívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách

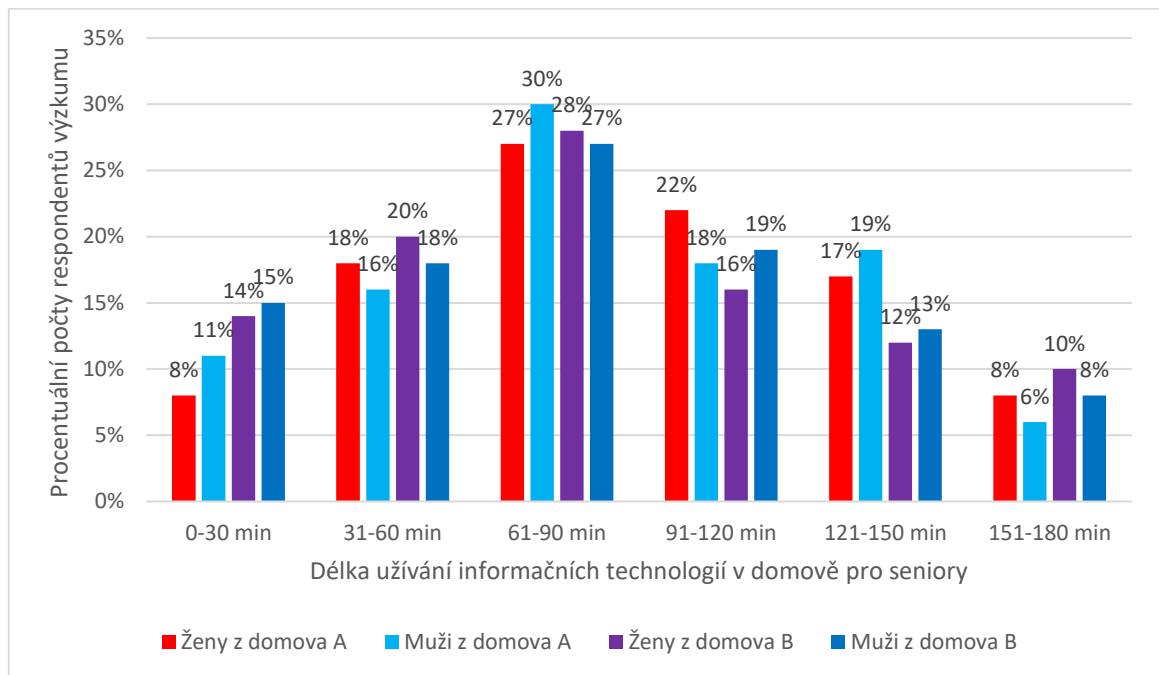

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše přiložený graf informuje o účelech soudobého využívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách seniorů. Uvedeny jsou v procentuálním vyjádření četnosti respondentů dle užívání. Z grafu lze vyčíst, že největší počet respondentů využívá informační technologie v oblasti zdravotnictví. Technologie v podobě zdravotních pomůcek napomáhají seniorům monitorovat jejich zdravotní stav. Dále jsou informační technologie používány pro účely komunikace, zábavy, vzdělávání, cestování, pohybových aktivit, cvičení. Pestrot užití poukazuje na významnost informačních technologií ve volnočasových aktivitách pro seniory.

Respondenti výzkumu byly dotázány na denní délku využívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách. Nastaveny byly časové intervaly po 30 minutách. Záměrem bylo zjistit denní dobu užívání informačních technologií, z čehož lze do značné míry dedukovat významnost informačních technologií ve volnočasových aktivitách pro seniory. Vyhodnocená data jsou obsažena v níže přiloženém grafu.

Graf 12 Četnost odpovědí respondentů na délku užívání informačních technologií

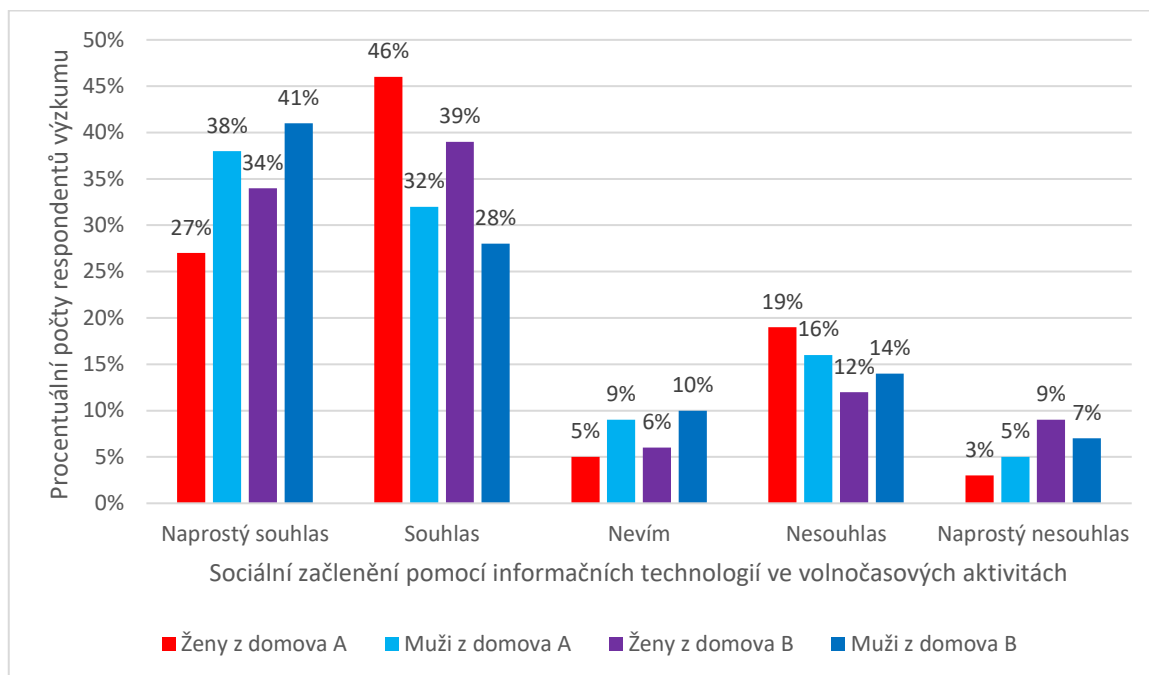

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledné hodnoty výše přiloženého grafu poukazují na to, že respondenti nejčastěji používají informační technologie na denní bázi v časové dotaci 61-90 minut. Naopak nejnižší četnost je zaznamenána v intervalu 151-180 minut. Rozdílné časové délky užívání informačních technologií mohou být způsobeny odlišnými účely a technologiemi. Na základě výsledné analýzy četností užití lze dedukovat důležitost informačních technologií v kontextu tématu zaměřeného na inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory.

Respondenti výzkumu byli dotazováni, zda jim informační technologie napomáhají se začleněním do společnosti a odbouráním pocitů sociálního odloučení. Otázka byla položena na Likertově škále od 1-5. Výsledky jsou shrnuty v níže přiloženém grafu.

Graf 13 Četnost odpovědí na otázku týkající se začlenění seniorů do společnosti pomocí informačních technologií

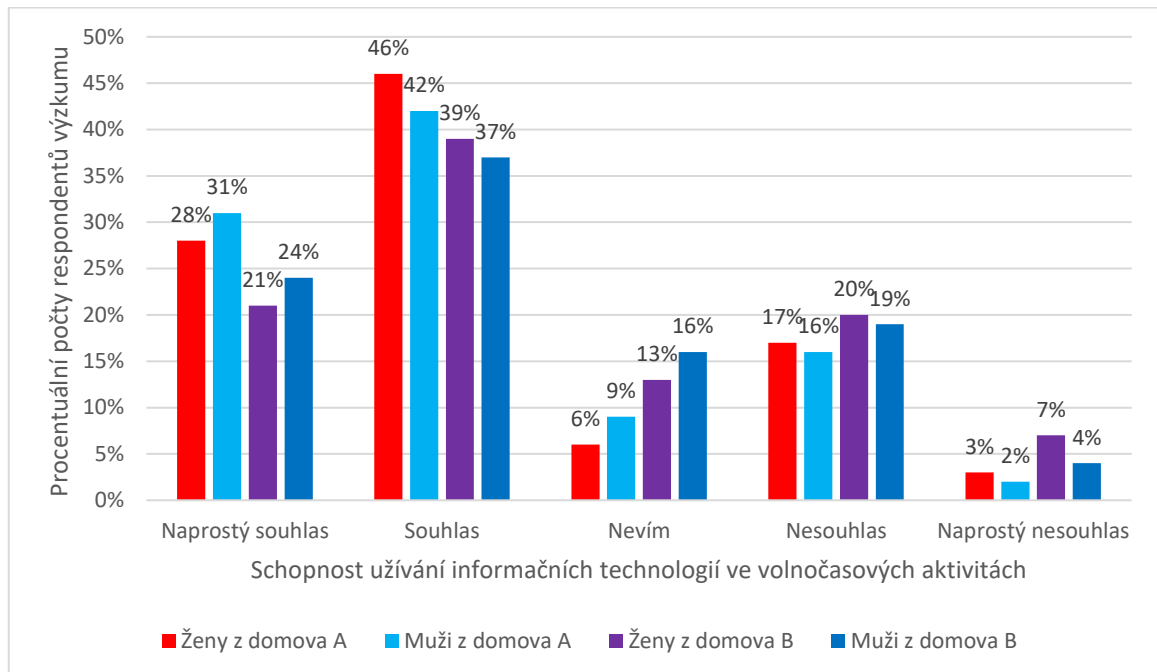

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše přiložený graf informuje o tom, že většině oslovených respondentů napomáhají informační technologie ve volnočasových aktivitách se zapojením do společnosti a odbouráním pocitu osamělosti. Seniori mohou pomocí informačních technologií sdílet své zkušenosti a znalosti, komunikovat, cestovat, vzdělávat se. Menšina respondentů nepovažuje informační technologie za nástroj umožňující nahradit jejich fyzický kontakt ve společnosti. Důvodem může být omezená schopnost užívání informačních technologií na straně těchto seniorů. Z výsledků lze dedukovat, že většina seniorů považuje informační technologie za nástroj zkvalitňující jejich životní úroveň.

V následující otázce byli respondenti výzkumu dotazováni na schopnost plně využívat všechny funkce informačních technologií. Zároveň autorku práce zajímalo, zda jsou seniori schopni si získaná technologická data sami vyhodnotit, zejména u zdravotnických pomůcek a přístrojů. Otázka byla položena na Likertově škále od 1-5. Výsledky zobrazuje níže přiložený graf.

Graf 14 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se schopnosti užívání informačních technologií

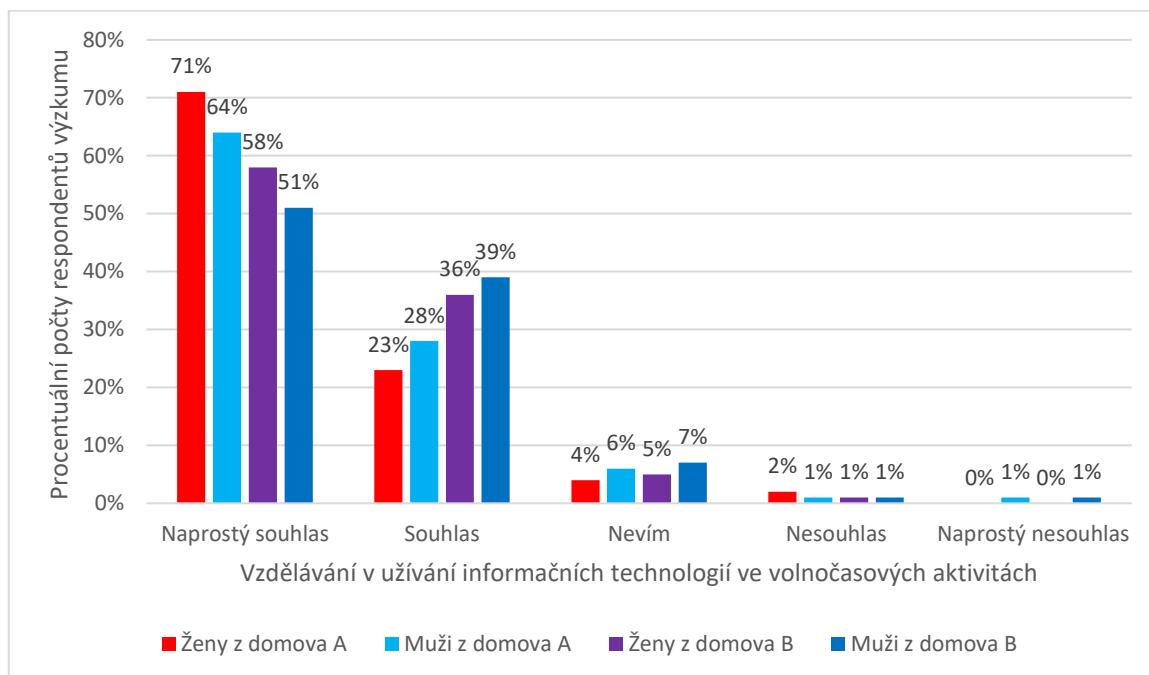

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše přiložený graf informuje o tom, že většina respondentů disponuje schopností pracovat samostatně s informačními technologiemi a vyhodnocovat jejich získaná data. Jedná se o důležitou součást, která navyšuje úroveň přínosu informačních technologií z hlediska kvality života seniorů. Menšina respondentů zastává názor, že není schopna pracovat se všemi funkcemi informačních technologií a vyhodnocovat samostatně získaná data. Zde je důležitým aspektem asistence sociálního pracovníka v domově pro seniory.

Poslední otázka této sekce se dotazovala respondentů výzkumu, zda jsou pravidelně vzdělávání ohledně způsobů a bezpečnosti užívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách. Jedná se o důležitou otázku v současném kontextu rostoucích případů kyberkriminality. Otázka byla položena na Likertově škále od 1-5. Níže přiložený graf zachycuje vyhodnocenou otázku.

Graf 15 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se vzdělávání v oblasti informačních technologií

Zdroj: Vlastní zpracování

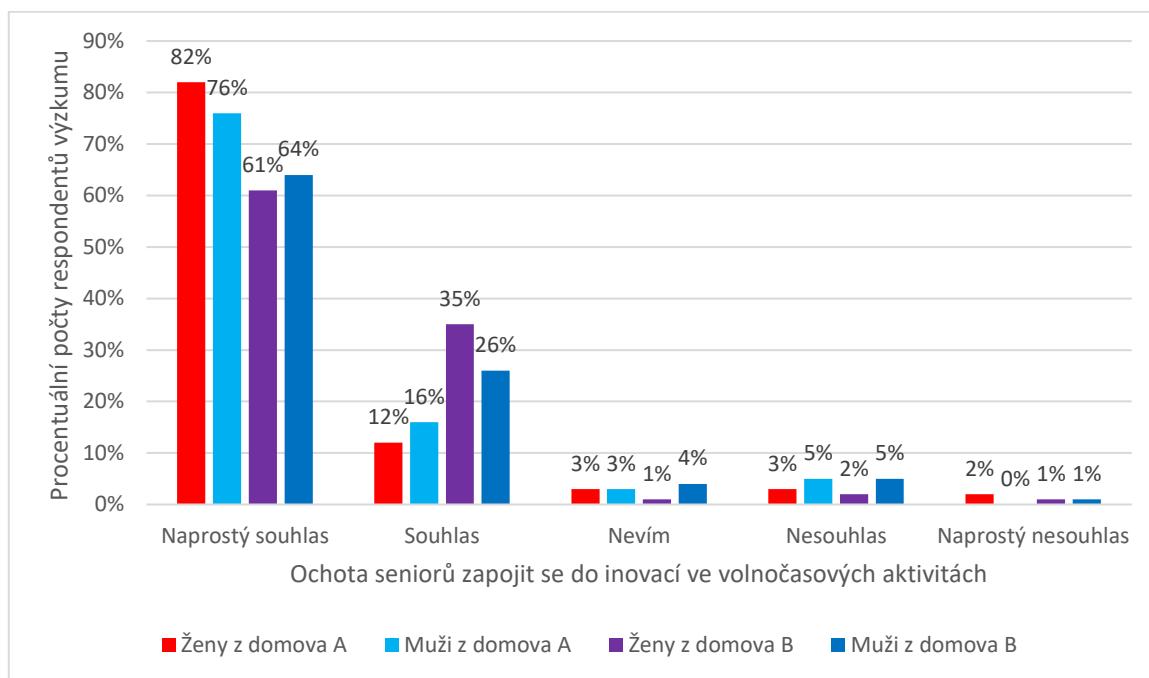
Výsledné odpovědi zachycené v grafu informují o tom, že majoritní většina respondentů je pravidelně vzdělávána ohledně užívání informačních technologií a bezpečnosti práce s informačními technologiemi. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť vzdělanost je základním předpokladem pro bezpečné užití informačních technologií. Souběžně vzdělání umožňuje využívat všechny funkce a vyhodnocovat data získaná z informačních technologií.

5.5 Zapojení seniorů do inovací ve volnočasových aktivitách

Záměrem této sekce je zjistit zapojení seniorů do oblasti tvorby, implementace a vzdělávání v inovacích ve volnočasových aktivitách pro seniory. Položeny jsou otázky zaměřené na zjištění role seniorů v inovacích volnočasových aktivit.

V úvodní otázce této sekce byli respondenti dotazováni na jejich ochotu zapojit se do procesu tvorby, inovace a vzdělávání v inovacích volnočasových aktivit. Záměrem otázky bylo zjistit, zda senioři jsou ochotni podílet se na tvorbě, implementaci, testování a poskytování zpětné vazby ohledně přínosnosti inovace. Otázka byla položena na Likertově škále od 1-5. Vyhodnocené výsledky jsou součástí níže přiloženého grafu.

Graf 16 Četnost odpovědí na otázku týkající se ochoty zapojení seniorů do inovací

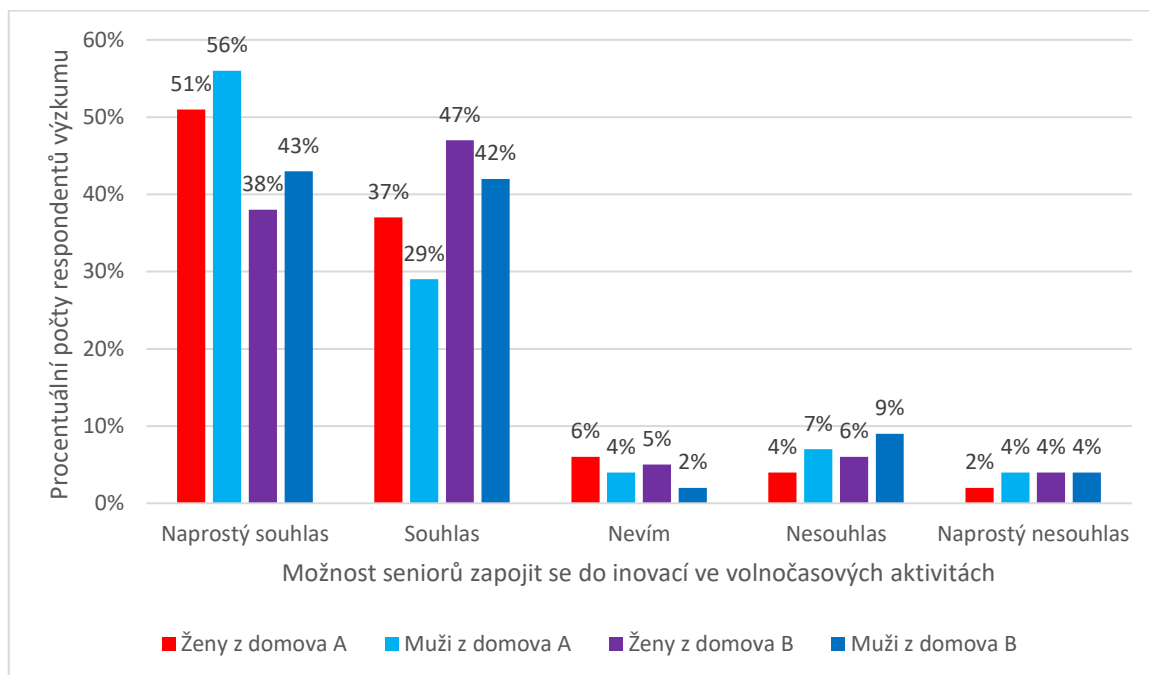

Zdroj: Vlastní zpracování

Z dat zanesených ve výše přiloženém grafu vyplývá ochota majoritní části respondentů zapojit se do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť aktivní zapojení seniora do inovačního procesu přispívá k rychlejšímu osvojení si funkcí inovací, k pozitivnímu přijetí inovací a k získávání zpětné vazby od samotných aktérů. Na základě výsledků zpětné vazby lze efektivně vytvářet dílčí úpravy inovací. Pouze majoritní část seniorů není ochotna zapojit se od inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory. Důvodem může být konzervatismus či přirozený odpor ke změnám, s čímž může souviset neochota učit se nové věci.

V další otázce byli respondenti doptáváni, zda mají možnost podílet se na inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory. Záměrem bylo zjistit, zda jsou senioři osloveni a připuštěni ke spolupráci na inovačním procesu volnočasových aktivit. Otázka byla položena na Likertově škále 1-5. Odpovědi jsou součástí níže přiložené tabulky.

Graf 17 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se jejich možnosti zapojení do inovačního procesu volnočasových aktivit

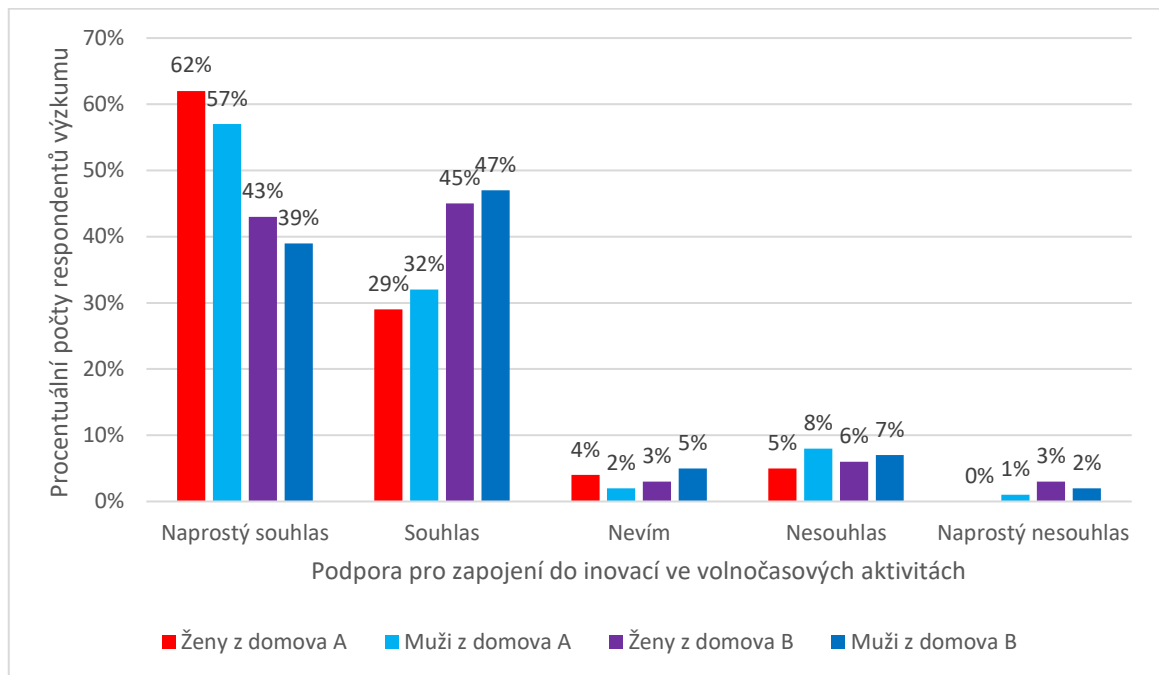

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše přiloženého grafu lze vyčíst přístupnost většiny respondentů na podílení se na inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť podílení se na inovačním procesu umožňuje rozvíjet znalosti a dovednosti seniorů, získávat od nich zpětnou vazbu a následně využít znalosti seniorů pro účely vzdělávání jejich soukmenovců. Minoritní menšina respondentů uvedla, že nemá přístup k inovačnímu procesu volnočasových aktivit pro seniory. Důvod může spočívat v horším zdravotním stavu, který neumožňuje plně přispívat k tvorbě a implementaci inovací volnočasových aktivit seniorů. Také může být příčinou neochota seniorů podílet se na inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory. Důsledkem může být záměrné opomenutí této skupiny seniorů neprojevující ochotu spolupráci.

Návazná otázka se dotazovala respondentů, zda disponují materiálním a finančním vybavením v domově pro seniory, které jim umožňuje aktivně se podílet na inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory. Záměrem bylo zjistit, zda senioři mají k dispozici informace, podporu potřebné pro realizaci vlastních myšlenek. Otázka byla položena na Likertově škále od 1-5. Výsledky jsou zaznamenány v níže přiloženém grafu.

Graf 18 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se podpory pro tvorbu inovací

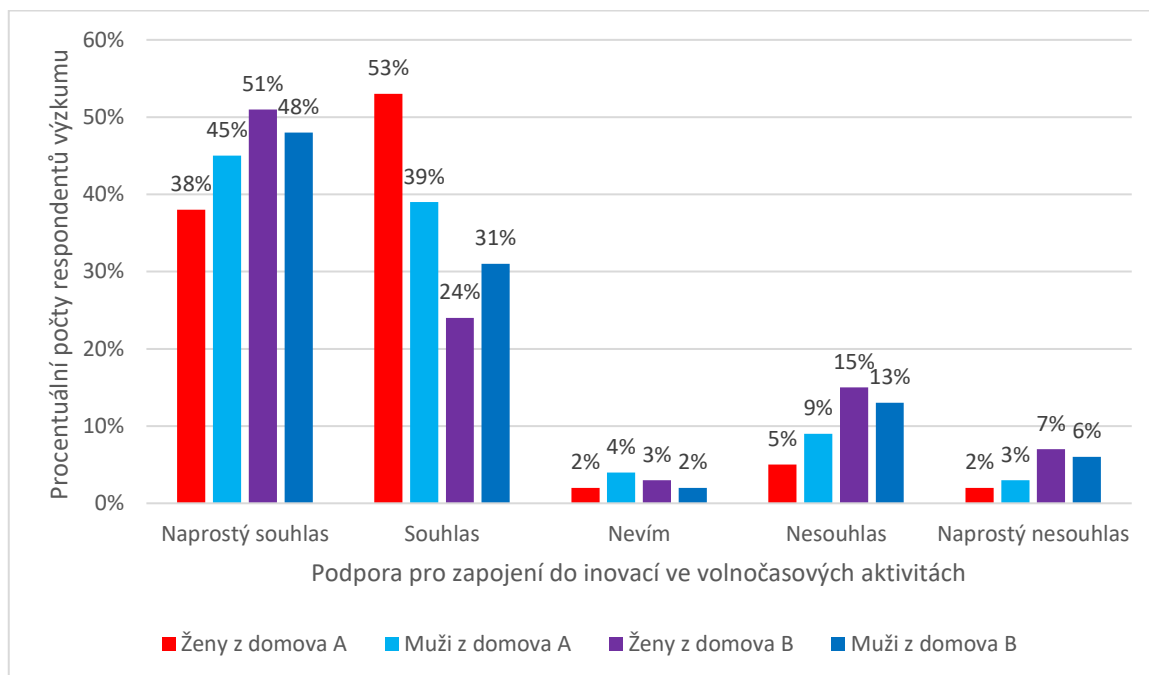

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě informací zaznamenaných ve výše přiloženém grafu lze dedukovat dostupnost materiální, finanční i znalostní podpory potřebné pro zapojení seniorů do inovačního procesu volnočasových aktivit. Jedná se o pozitivní zjištění, jelikož podpora seniorů je klíčová pro uskutečnění myšlenek v praxi. Minoritní menšina respondentů nemá přístup k podpoře, která by jim umožnila aktivně se podílet na inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory.

Další otázka se dotazovala respondentů, zda se podílejí na vzdělávání jiných seniorů v oblasti užívání inovací volnočasových aktivit pro seniory. Otázka byla zaměřena zejména na seniory, kteří aktivně s vlastním přispěním vytvářejí inovace volnočasových aktivit pro seniory. Otázka byla položena na Likertově škále od 1-5.

Graf 19 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se vzdělávání seniorů v inovacích

Zdroj: Vlastní zpracování

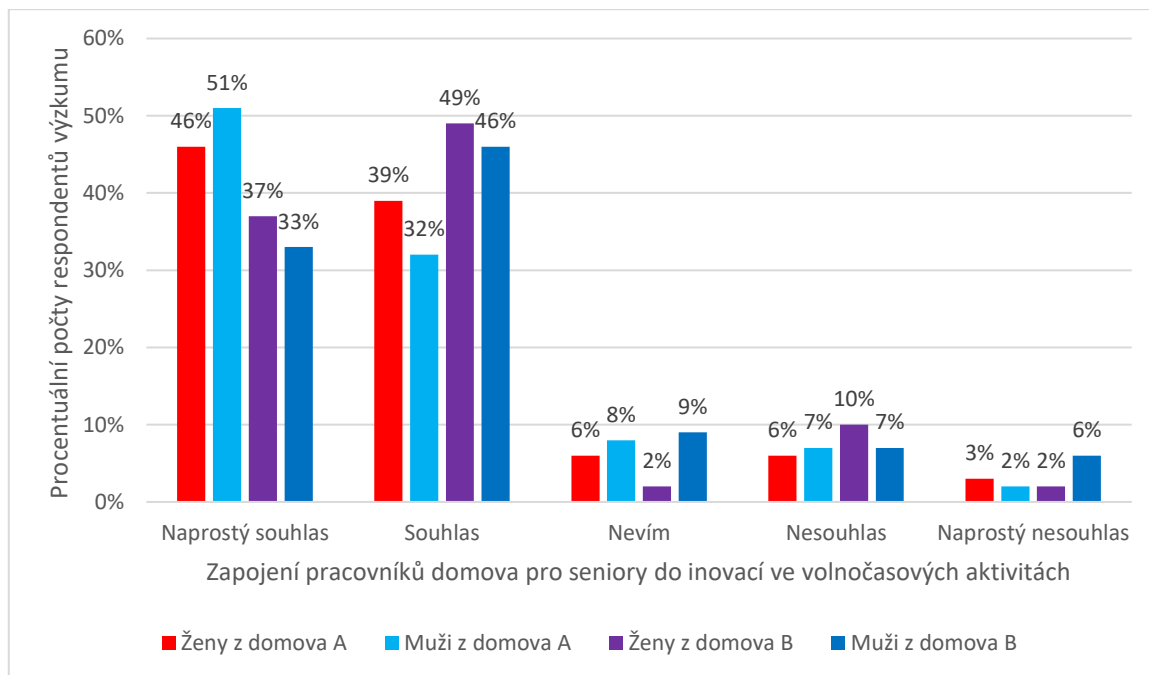
Z výše přiloženého grafu lze dedukovat, že většina respondentů se podílí na vzdělávání ostatních seniorů v domově pro seniory v oblasti způsobů užívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť senioři mají možnost se sebevzdělávat v průběhu doučování jiných seniorů. Navzájem si mohou předávat informace a socializovat se v kolektivu. Pouze minoritní část oslovených respondentů se nepodílí na vzdělávání jiných seniorů.

5.6 Zapojení pracovníků domova pro seniory do inovací ve volnočasových aktivitách

Záměrem této sekce je získat informace o způsobech, přínosech a roli pracovníků domova pro seniory v inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory. Snahou je získat informace ze dvou domovů pro seniory o úloze pracovníků domovů pro seniory v oblasti inovací volnočasových aktivit pro seniory. Odpovědi na otázky mohou následně poskytnout informace o důležitosti zapojení seniorů a pracovníků domova pro seniory do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory.

Úvodní otázka této sekce se dotazovala respondentů, zda se do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory zapojují i pracovníci domova pro seniory. Otázka bylo položena na Likertově škále od 1-5. Výsledky jsou zaznamenány v níže přiloženém grafu.

Graf 20 Četnost odpovědí respondentů na otázku zapojení pracovníků domova pro seniory do inovačního procesu

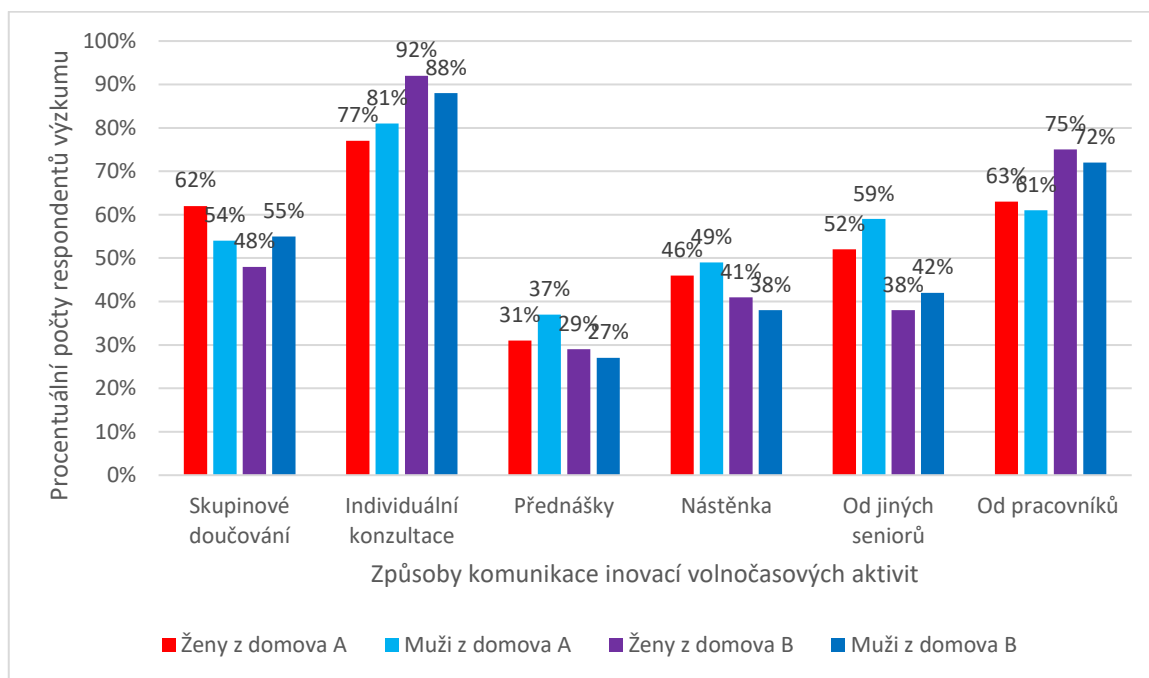

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše přiloženého grafu vyplývá, že v obou domovech pro seniory se dle majoritní většiny respondentů pracovníci domova pro seniory zapojují do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory. Ze zjištění lze dedukovat, že senioři mají podporu v užívání a tvorbě inovací volnočasových aktivit na straně pracovníků domova pro seniory. Pouze minoritní část respondentů zastává názor, že pracovníci domovů pro seniory se neangažují v inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory.

Další otázka se dotazovala respondentů na způsoby komunikace inovací ve volnočasových aktivitách ze strany pracovníků domova pro seniory. Respondenti měli k dispozici na výběr několik komunikačních způsobů, přičemž byli požádáni o označení všech odpovídajících forem komunikace. Výsledky jsou zaznamenány v níže přiloženém grafu.

Graf 21 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se zdrojů informací o inovacích

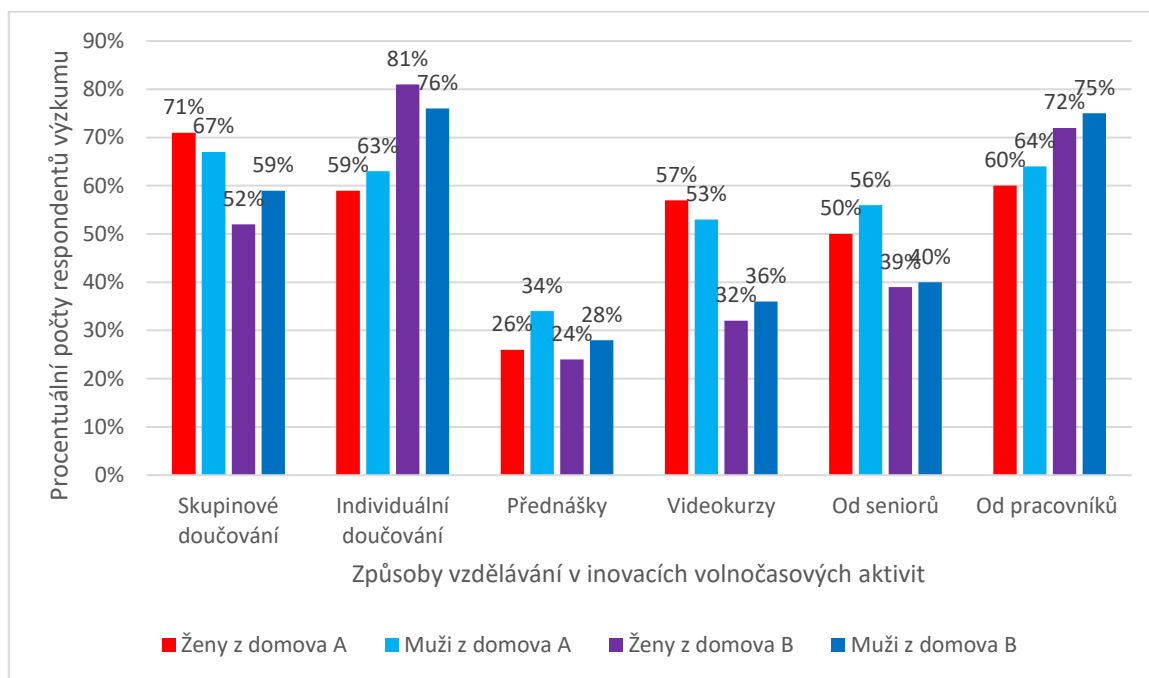

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve výše uvedeném grafu jsou zaznamenány informační zdroje, ze kterých respondenti získávají informace o inovacích ve volnočasových aktivitách pro seniory. Vidět jsou procentuální hodnoty četností. Respondenti nejčastěji využívají individuální konzultace pro účely seznámení se s inovacemi ve volnočasových aktivitách. Nejméně často získávají informace ze skupinových přednášek. Pozitivně lze hodnotit zjištění, že se senioři informují a vzdělávají navzájem.

Další otázka usilovala o získání informací o způsobech vzdělávání seniorů o inovacích ve volnočasových aktivitách. Respondenti měli k dispozici výběr z možností, přičemž označit mohli odpovídající způsoby vzdělávání. Odpovědi jsou shrnuty v níže přiloženém grafu.

Graf 22 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se způsobů vzdělávání seniorů

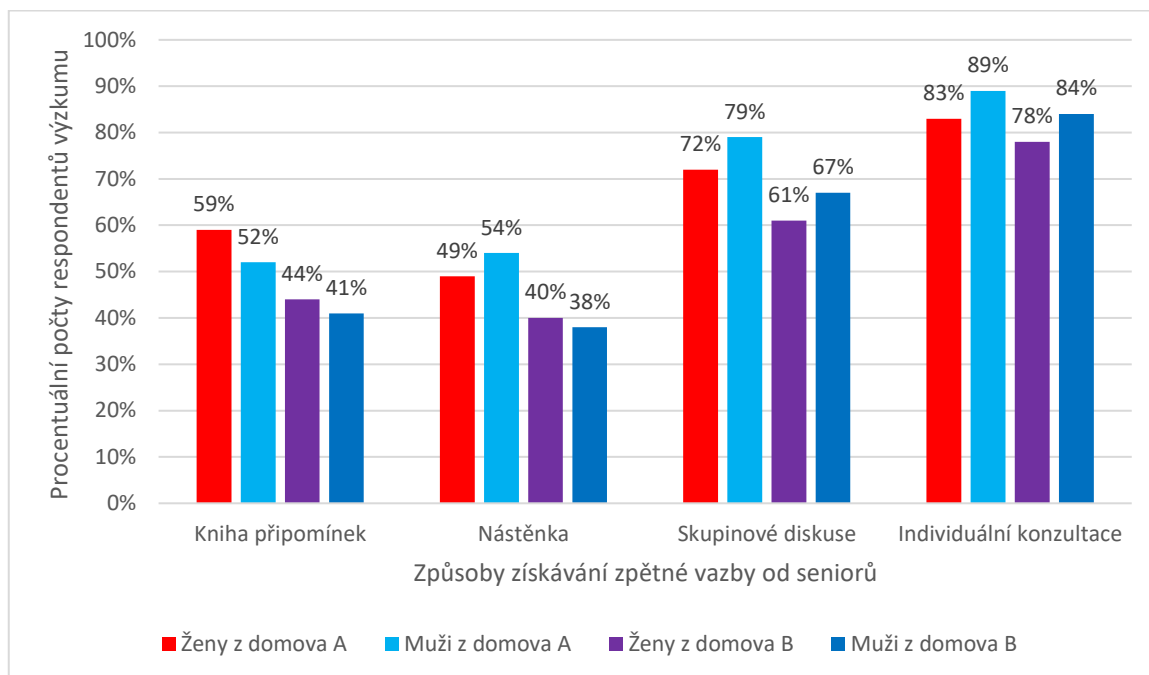

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše přiložený graf informuje o způsobech vzdělávání seniorů v inovacích volnočasových aktivit ve vybraných domovů pro seniory. Z grafu lze vyčíst, že nejčastější způsoby vzdělávání spočívá ve skupinovém a individuálním doučování. Senioři jsou vzdělávání zpravidla od pracovníků domovů pro seniory i od externích specialistů. Nejméně častou formou vzdělávání jsou přednášky. Z informací vyplývá, že v obou domovech pro seniory se navzájem vzdělávají senioři předáváním si zkušeností a znalostí. Souběžně bylo zjištěno, že senioři využívají mimo jiné videokurzy pro účely vzdělávání se v inovacích volnočasových aktivit pro seniory.

Další otázka si kladla za úkol zjistit, jakými způsoby je poskytována zpětná vazba ze strany seniorů ohledně způsobů a přínosů užívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Zpětná vazba od seniorů je cenným zdrojem informací, na základě, nichž lze upravovat koncept inovací volnočasových aktivit způsobem, který umožní využívat plný potenciál těchto inovací. Respondenti měli možnost označit odpovídající způsoby z výběrové nabídky. Odpovědi jsou shrnuty v níže přiloženém grafu.

Graf 23 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se způsobů získávání zpětné vazby od seniorů

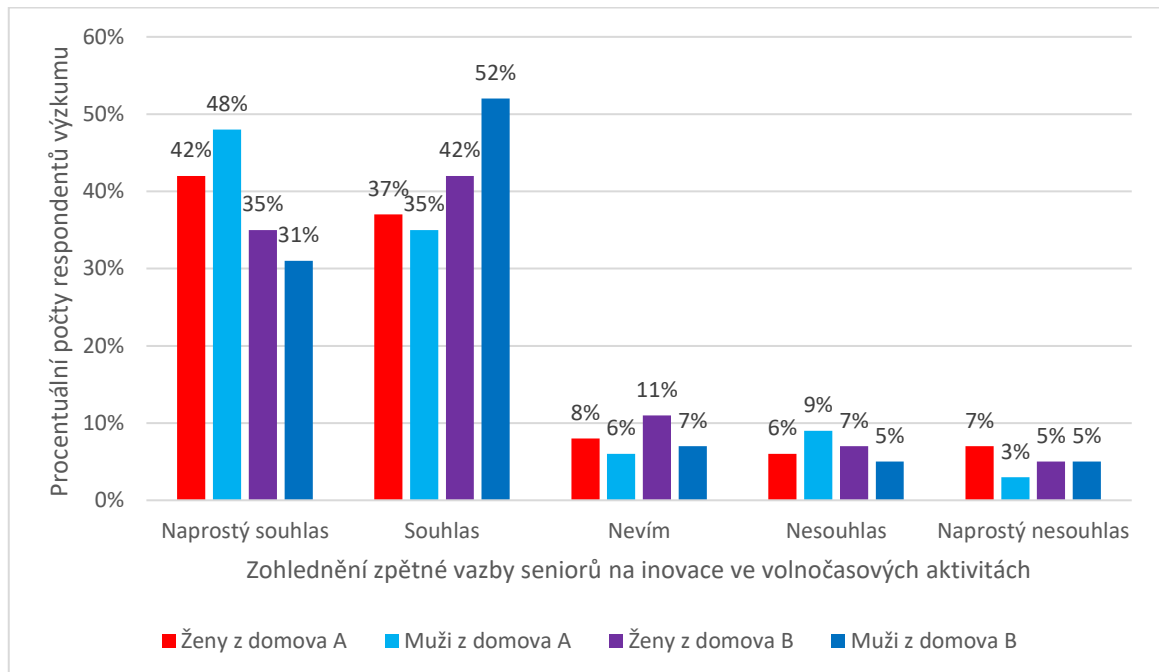

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše přiložený graf informuje o tom, že respondenti nejčastěji poskytují vlastní připomínky týkající se inovací volnočasových aktivit na individuálních konzultacích. Zejména v průběhu individuální učení seniora se způsobem práce inovace volnočasové aktivity senioři poskytují cennou zpětnou vazbu. Na základě zpětné vazby lze upravovat koncept inovací i způsoby vzdělávání seniorů. Zároveň senioři využívají pro udělování zpětné vazby knihu připomínek, nástěnku s podněty a skupinové diskuse. Pozitivně lze hodnotit zjištění, že zpětná vazba je od seniorů sbírána a analyzována pro účely budoucího využití.

Závěrečná otázka se dotazovala respondentů, zda jsou jejich podněty v rámci zpětné vazby zakomponovány do konceptů inovací pro volnočasové aktivity seniorů. Záměrem otázky bylo zjistit, zda je zpětná vazba získaná od seniorů v praxi využita pro zlepšení inovací volnočasových aktivit. Otázka byla položena na Likertově škále od 1-5. Odpovědi jsou analyzovány v níže přiloženém grafu.

Graf 24 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se zohlednění zpětné vazby seniorů v inovacích

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše přiložený graf informuje o tom, že dle většiny respondentů je v jejich domově pro seniory přihlíženo k zpětné vazbě od seniorů stran inovací ve volnočasových aktivitách a že jsou podněty zakomponovány do konceptu budoucích inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť v obou domovech pro seniory je snahou uzpůsobovat inovace potřebám seniorů. Pouze tímto způsobem lze následně využívat plný potenciál inovací. Pouze minoritní část respondentů zastává názor, že jejich podněty nejsou vyslyšeny a zakomponovány do konceptu budoucích inovací volnočasových inovací pro seniory.

6 DISKUSE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Výzkumu se zúčastnilo celkem 187 cílových respondentů výzkumu ze dvou domovů pro seniory v Brně, které poskytují odlišné sociální služby odlišným skupinám seniorů. Dle Saunders a kol. (2015) je velikost výzkumného vzorku dostatečná pro vytvoření adekvátních výzkumných závěrů. Heterogenita výzkumného vzorku z hlediska pohlaví je nerovnoměrná, jelikož v obou domovech pro seniory převládá vyšší počet oslovených žen. Tento nepoměr kopíruje genderové rozdělení mužů a žen žijících v domovech pro seniory v Brně z hlediska četnosti. Taktéž byl nasbírán nerovnoměrný vzorek respondentů u obou domovů pro seniory. V Domově pro seniory A bylo nasbíráno větší množství dat díky lepšímu zdravotnímu stavu seniorů a vyšší ochotě navázat spolupráci.

Data byla získána od seniorů ve věkovém rozpětí 60-90 let. Věkové rozpětí bylo rozděleno do časových období v délce pěti let. Výzkumu se zúčastnili senioři všech věkových kategorií v uvedeném rozpětí. Variabilita seniorů z hlediska věku dle Chrásky (2016) přispívá k dosažení odlišnějších a validnějších výsledků. Souběžně byla nasbírána data od seniorů s odlišnou délkou života v domově pro seniory. Od délky života seniora v domově pro seniory se mohou odvíjet znalosti, zkušenosti a osvojení si inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Senioři s delší dobou pobytu mohou být lépe seznámeni s inovačním procesem volnočasových aktivit v domově pro seniory, a proto mohou mít odlišné odpovědi ve srovnání se seniory s kratší délkou pobytu. Získaná data od všech seniorů dle Hendla (2016) přispívají k získání relevantnějších výzkumných závěrů.

Součástí sekce otázek zaměřených na socioekonomické informace o respondentech výzkumu byly otázky zaměřené na zjištění denní doby trávené pohybovými a vzdělávacími aktivitami. Záměrem bylo získat informace o tom, zda je vhodnější hledat inovace v krátkodobějších či dlouhodobějších volnočasových aktivitách. Výsledky výzkumu poskytují informace o tom, že délka pohybových a vzdělávacích aktivit se odvíjí spíše od jednotlivce a jeho potřeb. Bylo zjištěno, že senioři se věnují pohybovým a vzdělávacím aktivitám v horizontu 0-180 minut. Na základě popsaného zjištění lze dedukovat potřebu vyvíjet nové inovace v krátkodobých i dlouhodobých nástrojích pro pohybové a vzdělávací volnočasové aktivity pro seniory. S ohledem na významnou časovou dotaci lze dedukovat, že pohybové a vzdělávací aktivity tvoří důležitou součást volného času seniorů, a proto je zvolené téma aktuální.

Analýza získaných empirických dat byla rozdělena dle pohlaví respondentů a zvlášť pro oba domovy pro seniorů. Zmíněný postup umožnil lépe analyzovat potřeby seniorů z těchto hledisek. Následně lze adresněji vytvořit výzkumná opatření pro seniory zvlášť dle pohlaví a domova pro seniory. Přesnější a adresnější výzkumné doporučení dle Hendla (2016) přináší beneficentovi vyšší užitek.

Další sekce výzkumu byla zaměřena na zjištění, zda ve vybraných domovech pro seniory jsou v současné době uplatňovány inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory. Z výsledků výzkumu lze dedukovat, že oba domovy pro seniory uplatňují inovace ve volnočasových aktivitách. Dle Zsarnoczky a kol. (2017) se jedná o pozitivní zjištění, neboť inovace napomáhají zkvalitňovat volnočasové aktivity, implementovat nové technologie do volnočasových aktivit a v konečném důsledku navyšovat kvalitu životní úrovně seniorů. Souběžně bylo zjištěno, že majoritní část seniorů kvituje implementaci inovací do volnočasových aktivit. Důvodem je možnost rozšiřování nabídky volnočasových aktivit. Uvedené zjištění dle Fisk a kol. (2020) přispívá ke zpřístupnění pohybových aktivit osobám se zdravotním handicapem, zpřístupnění vzdělávacích aktivit bez nutnosti osobní návštěvy vzdělávacích center. Zároveň implementace informačních technologií v rámci inovací volnočasových aktivit přispívá dle Moody a Sasser (2020) ke zmírnění pocitu odloučení z důvodů navazování sociálního kontaktu s využitím komunikačních online platform.

Respondenti výzkumu byli dotazováni na oblasti využívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Z výsledků výzkumu vyplývá, že oba domovy pro seniory v současnosti využívají inovace ve vzdělávacích, pohybových aktivitách, oblasti zdravotnictví a cestování. Využívány jsou moderní informační technologie, které rozšiřují nabídku volnočasových aktivit pro seniory ve všech popsaných oblastech. Genoe a kol. (2022) spatřují přínosy inovací volnočasových aktivit zejména v oblastech monitorování zdravotního stavu seniorů, rozšíření možností vzdělávání, v možné integraci a komunikaci, navázání mezigenerační spolupráce. Haywood a kol. (2019) podmiňují účinnost a přínos inovací volnočasových aktivit ve schopnosti seniora naučit se správně využívat veškeré funkce inovací. Na základě výsledků výzkumu lze dedukovat závěr, že majoritní část seniorů disponuje schopností naučit se správně a samostatně pracovat s inovacemi, využívat jejich potenciál, pracovat se získanými daty, zejména z technologických pomůcek. Popsané zjištění je důležité z hlediska dalšího vývoje inovací, neboť schopnost samostatné práce seniora s inovacemi je klíčová pro jejich budoucí vývoj.

Další výzkumná sekce obsahovala otázky zaměřené na zjištění informací ohledně využívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory. Záměrem bylo získat primárně informace o tom, zda jsou senioři schopni informační technologie samostatně využívat, případně pro jaké účely a jakým způsobem. Výsledky výzkumu obecně informují o tom, že senioři využívají v obou domovech pro seniory informační technologie v mnoha oblastech pro různé účely. Popsané zjištění lze s ohledem na literaturu od Victora (2013) pozitivně hodnotit, neboť autorka považuje informační technologie za klíčový nástroj v inovacích volnočasových aktivit pro seniory.

Výsledky výzkumu informují o tom, že oslovení senioři využívají mobilní telefon, počítač, internet, mobilní aplikace i informační technologie v oblasti pohybové a zdravotní. Genoe a kol. (2022) považují informační technologie v oblasti inovací volnočasových aktivit za klíčové z hlediska jejich rozvoje. Dle kolektivu autorů napomáhají informační technologie rozšiřovat nabídku a přístupnost volnočasových aktivit seniorům bez nutnosti horentních finančních a časových výdajů. Z výsledků výzkumu lze dedukovat, že popsané informace jsou platné i pro zvolené domovy seniorů vzhledem k četnosti a množství způsobů využívání inovací ve volnočasových aktivitách.

Oslovení senioři využívají informační technologie v inovacích pro mnoho rozdílných účelů. Jmenovat je nutné zejména oblast vzdělávání, cestování, sportu, kultury, komunikace, interakce. Jedná se o volnočasové aktivity, které dle Janiše a Skopalové (2016) napomáhají procvičovat fyzické a psychické zdraví seniorů. Souběžně dle Saka a Kolesárové (2012) napomáhají zpomalit proces stárnutí a prodlužují délku soběstačnosti seniorů. Využívané informační technologie napomáhají seniorům začlenit se do sociálního kolektivu, navázat mezigenerační spolupráci, sdílet vlastní znalosti a zkušenosti, získávat nové poznatky. Špatenková a Smékalová (2015) považují vzdělávání za nutné i ve vyšším věku, jelikož napomáhá zpomalit zhoršování kognitivních funkcí seniorů. Na základě popsání zjištění lze pozitivně hodnotit skutečnost, že senioři z obou oslovených domovů pro seniory se věnují vzdělávání.

Části oslovených seniorů napomáhají informační technologie zbavit se pocitu sociálního odloučení, neboť se mohou interagovat a komunikovat bez nutnosti osobního setkání. Popsaná inovace je mnoha seniory kvitována, neboť mají díky informačním technologiím častější kontakt s přáteli i rodinnými příslušníky. Procházka (2012) považuje sociální začlenění jedince do společnosti za klíčové z hlediska jeho hodnotového ukotvení, nabytí pocitu užitečnosti a prospěšnosti pro komunitu jako celek. Zmíněná inovace umožňuje

rozdíjet mezigenerační spolupráci a uchovávat znalosti a zkušenosti seniorů v dalších generacích.

Informační technologie jakožto inovace v oblasti zdravotnických pomůcek jsou ze strany majoritní většiny seniorů považovány za přínosné, jelikož jim napomáhají monitorovat jejich zdravotní stav a usnadňují práci zdravotnickému a ošetrovatelskému personálu. Respondenti byli dotazováni, zda jsou schopni samostatně pracovat s informačními technologiemi a samostatně vyhodnocovat získaná data, zejména ze zdravotních pomůcek. Majoritní většina respondentů je schopna samostatně využívat plný potenciál informačních technologií a vyhodnocovat data. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť Hurd a kol. (2021) je samostatnost užití informačních technologií klíčová pro dosahování jejich maximální úrovně přínosu.

Respondenti poskytli informace o tom, že jsou v pravidelných časových intervalech mnoha způsoby školení a edukování ohledně způsobů a bezpečnosti použití informačních technologií ve volnočasových aktivitách. Moody a Sasser (2020) považují vzdělávání i v oblasti informační gramotnosti za důležité u všech osob bez ohledu na věk z důvodů zajištění bezpečnosti při práci s technologiemi. Dle Rabušicové a Rabušice (2012) je nutné rozvíjet kritické myšlení a schopnost verifikace informací. Pozitivně lze hodnotit zjištění, že seniori jsou pravidelně v popsáných oblastech vzdělávání.

Respondenti výzkumu byli dotazováni na denní délku užívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách. Výsledky informují o tom, že informační technologie jsou využívány seniory na denní bázi, přičemž se délka užití odvíjí od potřeb konkrétního seniora. Z výsledků lze dedukovat, že informační technologie jakožto inovace ve volnočasových aktivitách jsou pro seniory důležité a je potřebné pokračovat v jejich vývoji. Zjištěné výsledky potvrzují informace od Gerling a kol. (2020). Kolektiv autorů akcentuje implementaci informačních technologií do oblasti inovací ve volnočasových aktivitách seniorů.

Záměrem další sekce výzkumu bylo získat informace o zapojení seniorů do inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory. Z výsledků vyplývá, že majoritní většina seniorů je ochotna aktivně se zapojit do tvorby, implementace a testování inovací ve volnočasových aktivitách. Stebbins (2016) považuje aktivní zapojení seniorů do inovačního procesu za klíčové z hlediska budoucí schopnosti efektivního osvojení inovací. Czaja a Weingast (2020) doplňují, že aktivně zapojený senior do inovačního procesu je schopen využívat plný potenciál inovací a své znalosti sdílet s ostatními seniory. Popsané informace

jsou empiricky ověřeny, neboť majoritní většina oslovených seniorů je ochotna učit pracovat s inovacemi ostatní seniory. Tímto způsobem dochází dle Špatenkové a Smékalové (2015) k oboustrannému vzdělávání, předávání informací, posílení socializace a zmírnění pocitů odloučení a osamění.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že zvolení seniori jsou oslovováni ke spolupráci na inovačním procesu volnočasových aktivit. Vítány jsou invence, nápady, zkušenosti. Popsaný přístup dle Šafránkové (2019) napomáhá mimo jiné u seniorů zmírňovat odpor a strach ze změn, osvojit si inovace a snadněji se naučit s nimi pracovat. Dále bylo zjištěno, že seniori mají k dispozici materiální i finanční zázemí potřebné pro realizaci myšlenek do praxe v případě tvorby inovací. Uvedené zjištění lze hodnotit pozitivně, jelikož dle Crosse (2014) je materiální a finanční zázemí klíčové pro finální tvorbu inovací. Pozitivně lze hodnotit zjištění, že oba domovy pro seniory zohledňují v inovacích potřeby a zpětnou vazbu od seniorů, přičemž provádějí ex post dílčí úpravy. Smith a Johnson (2018) považují tento přístup za jediný možný z hlediska snahy o dosažení maximální úrovně přínosu inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory.

Poslední výzkumná sekce byla zaměřena na získání informací o zapojení pracovníků domova pro seniory do inovačního procesu volnočasových aktivit. Výsledky informují o tom, že v obou domovech pro seniory se zapojují do inovačního procesu pracovníci domova, komunikují se seniory, vzdělávají seniory, poskytují informace o způsobech užívání volnočasových aktivit a získávají zpětnou vazbu od seniorů. Pávková (2014) popisuje způsob interakce mezi pracovníky domova pro seniory a seniory považuje za přínosný z hlediska budoucího zefektivnění inovačního procesu volnočasových aktivit.

Výsledky vlastního empirického výzkumu potvrzují informace z empirických studií od Smitha a Johnsona (2020); Genoe a kol. (2022); Noack a Federwish (2020); Barahmand (2022) a Lin (2024). Ověřeno bylo zapojení seniorů i pracovníků domova pro seniory do inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory. Ověřeny byly přínosy inovací volnočasových aktivit v oblastech vzdělávání, sportování, cestování, interakce, komunikace, telemetrie. Zjištěny byly benefity v oblasti fyzického i psychického zdraví. Výsledky výzkumu poukazují na zkvalitňování životů seniorů prostřednictvím inovací. Popsané trendy v oblasti inovací volnočasových aktivit popsané ve výše uvedených empirických studiích byly pozorovány i ve vybraných domovech pro seniory v Brně. Na základě výsledku lze dedukovat závěr spočívající v důležitosti a přínosnosti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory.

Součástí práce jsou výzkumné otázky, na které byly hledány odpovědi pomocí realizace vlastního empirického výzkumu. V kontextu deskriptivního výzkumu byly vytvořeny čtyři výzkumné otázky navázané na jednotlivé zkoumané okruhy v dotazníkovém šetření. Následné dvě relační výzkumné otázky byly zaměřené na zjištění příčinných souvislostí u stanovených proměnných. U každé výzkumné otázky byla uvedena hypotéza. Odpovědi na výzkumné otázky jsou součástí této subkapitoly.

Výzkumná otázka 1: Jakým způsobem lze charakterizovat obsah inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně?

Hypotéza výzkumné otázky hovořila o tom, že v obou spolupracujících domovech pro seniory probíhá odlišný inovační proces ve volnočasových aktivitách pro seniory. Uvedená hypotéza je potvrzena pouze částečně. Hlavní zaznamenaný rozdíl spočívá v individualitě přístupu pracovníků domova pro seniory k edukaci a spolupráci se seniory. V domově pro seniory B je praktikován individuálnější přístup v důsledku horšího zdravotního stavu zdejších seniorů. Rovněž bylo zjištěno, že v domově pro seniory B trvá delší čas seniorům adaptovat se na inovace ve volnočasových aktivitách. Zjištění hovoří o tom, že senioři pozitivně hodnotí inovace ve volnočasových aktivitách, zapojují se dobrovolně do inovačního procesu. Inovační proces volnočasových aktivit probíhá kontinuálně v obou domovech pro seniory v návaznosti na technologický rozvoj a potřeb seniorů.

Výzkumná otázka 2: Jaká doporučení a opatření mohou přispět k zefektivnění inovačního procesu ve volnočasových aktivitách pro seniory ve vybraných domovech pro seniory ve městě Brně?

Výsledky výzkumu potvrzují stanovenou hypotézu ve smyslu toho, že oba domovy pro seniory mají možnost zefektivnit inovační proces ve volnočasových aktivitách pro seniory z hlediska časové a finanční náročnosti. Inovační proces lze zefektivnit větším mezigeneračním zapojením zejména členů rodiny, zapojením seniorů do inovačního procesu od počátku procesu, vzájemným vzděláváním seniorů ohledně užívání inovací mezi sebou. Inovační proces volnočasových aktivit pro seniory může být také zefektivněn poskytováním materiální, finanční a informační podpory seniorům při realizaci jejich vlastních inovačních nápadů. Zohlednění zpětné vazby seniorů ohledně užívání inovací ve volnočasových aktivitách přispívá k jejich zefektivnění v dalším průběhu inovačního procesu.

Výzkumná otázka 3: Jaké aspekty ovlivňují angažovanost, invenci a zapojení seniorů do tvorby, realizace, implementace a edukace inovací v oblasti volnočasových aktivit pro seniory?

Výsledky výzkumu informují o tom, že materiální, finanční a informační vybavení přispívá k zapojení seniorů do inovačního procesu od počátku až do jeho konce. Senioři oslovení ke spolupráci, kteří jsou plnohodnotnými členy projektového týmu, přinášejí zejména informace spočívající z jejich životní zkušenosti. Zohledňování zpětné vazby seniorů při inovačním procesu rovněž přispívá k vyšší angažovanosti seniorů, pakliže spatřují význam a zohlednění jejich potřeb v praxi. Motivující je rovněž možnost navázání mezigenerační spolupráce s rodinnými příslušníky či dobrovolníky, kdy senioři mají možnost vlastní znalosti a zkušenosti předávat mladší generaci, a naopak se vzdělávat v jiných aspektech inovací volnočasových aktivit od mladší generace. Angažovanost seniorů rovněž podporuje možnost předávání získaných informací jiným seniorům jako součást vzdělávání. Potvrzena je stanovená hypotéza informující o tom, že angažovanost seniorů v inovačním procesu volnočasových aktivit napomáhá navýšit efektivitu využívání volnočasových aktivit v praxi.

Výzkumná otázka 4: Jakou úlohu zastávají pracovníci v sociálních službách v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory?

Výsledky výzkumu potvrzují stanovenou hypotézu v tom smyslu, že pracovníci v sociálních službách zastávají nezastupitelnou úlohu v oblasti inovací volnočasových aktivit pro seniory. Přínos pracovníků domova pro seniory v inovačním procesu volnočasových aktivit je přínosný v průběhu vzdělávání zaměřeného na způsoby bezpečného používání inovací, způsoby vyhodnocení dat. Jejich přínos lze spatřovat i v aktivitách zaměřených na získávání zpětné vazby a promítání zpětné vazby do dalších fází inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory. Zejména v domově pro seniory B je individuální přístup pracovníků domova pro seniory klíčový z hlediska zhoršeného zdravotního stavu klientů a větší potřeby individuálnější pomoci.

Výzkumná otázka 5: Jaký je vztah mezi délkou života v domově pro seniory a využíváním inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory?

Hypotéza související s pátou výzkumnou otázkou je zamítnuta. Uplatňované inovace ve volnočasových aktivitách pro seniory jsou v obou domovech pro seniory uplatňovány ze strany všech seniorů. Angažovanost jednotlivých seniorů v inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory nemá spojitost s délkou života v domově pro seniory.

Ochota a angažovanost seniora v inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory vychází z vnitřní motivace a osobních zájmů seniora. Dalšími zjištěnými ovlivňujícími aspekty angažovanosti seniorů jsou materiální a finanční zdroje, možnost mezigenerační spolupráce. Způsoby užívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory se rovněž příliš neodlišují v závislosti na věku seniorů. Důvody lze hledat zejména ve skutečnosti, že mladší senioři se již s technologiemi a inovacemi setkali během pracovního života před odchodem do penze. Starší senioři žijící v domově pro seniory zpravidla delší dobu jsou kontinuálně školeni a vzdělávání v oblasti inovačních aktivit pracovníky domova pro seniory, a proto jsou schopni se adaptovat na změny.

Výzkumná otázka 6: Jaký je vztah mezi věkem seniorů a využíváním inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory?

Výsledky výzkumu zamítají stanovenou hypotézu související s výzkumnou otázkou číslo 6. Z výsledků výzkumu lze dedukovat, že adaptabilita na inovace ve volnočasových aktivitách a míra angažovanosti v této oblasti závisí na konkrétních seniorech. Na základě výsledků výzkumu nelze paušalizovat, případně kategorizovat podle věku. Zejména v domově pro seniory B žijí i mladší senioři se zdravotními omezeními, jejichž adaptace na inovace ve volnočasových aktivitách je obtížnější ve srovnání se staršími a zdravotně méně hendikepovanějšími seniory. Podpůrná pomoc je seniorům v obou domovech pro seniory poskytována individuálně v návaznosti na individuální potřeby seniora, nikoliv v návaznosti na věk.

7 VÝZKUMNÁ DOPORUČENÍ A PRAKTICKÁ IMPLEMENTACE

V návaznosti na výsledky výzkumu verifikované odbornou literaturou je navržen řetězec výzkumných doporučení doložený praktickou implementací. Navržený soubor výzkumných opatření je platný a efektivní pouze za předpokladu realizace všech doporučení v uvedené souslednosti. Výzkumná doporučení jsou určena primárně pro dva spolupracující domovy seniorů ve městě Brně. Nejprve jsou v bodech uvedena jednotlivá výzkumná doporučení a dále je popsán detailní kontext s praktickou implementací.

Výzkumná doporučení:

- Zapojení seniorů do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory;
- Zapojení pracovníků domova pro seniory do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory;
- Navázání spolupráce s neziskovými a dobrovolnickými organizacemi v inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory;
- Navázání spolupráce se zřizovatelem domova pro seniory v oblasti inovací volnočasových aktivit pro seniory;
- Vytvoření zázemí, materiálních a finančních podmínek pro tvorbu inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory;
- Vzdělávání seniorů v oblasti způsobů využívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory;
- Získávání zpětné vazby a její implementace do oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory;
- Uplatňování informačních technologií v inovacích volnočasových aktivit pro seniory;
- Podpora vzájemného vzdělávání mezi seniory o inovacích volnočasových aktivit pro seniory;
- Implementování informačních technologií do kontextu inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory;
- Rozvíjení mezigenerační spolupráce při vývoji, implementaci a vzdělávání v inovacích volnočasových aktivit pro seniory;

- Vzdělávání seniorů v oblastech kritického myšlení, schopnosti ověřování informací, bezpečné práce s inovacemi, vyhodnocování dat získaných z technologií využívaných v inovacích volnočasových aktivit pro seniory;
- Pořádání skupinových seminářů zaměřených za posilování spolupráce, vzdělávání, sdílení informací, získávání zpětné vazby ohledně inovací volnočasových aktivit pro seniory.

Výsledky výzkumu společně s odbornou literaturou poukazují na benefity plynoucí ze zapojení seniorů i pracovníků domovů pro seniory do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory. Senioři zapojení do inovačního procesu mohou vlastní myšlenky přenášet do praxe, vzdělávat se, procvičovat paměť. Následně mohou efektivně využívat všechny funkce inovací a vzdělávat ostatní seniory. Nutné je vytvořit podmínky poskytující zázemí seniorům při tvorbě inovačních výstupů. Zejména se jedná o zpřístupnění internetu a informací, materiální a finanční podporu. Popsané podmínky může zpřístupnit zřizovatel domova pro seniory, jehož pracovníci mají možnost přispět k rozvoji inovačního procesu např. oslovením firem ze soukromého či neziskového sektoru ke spolupráci. Zároveň je v kompetenci zřizovatele sociálních služeb napomoci získat potřebné finanční prostředky na financování inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory.

Žádoucí je navázat spolupráci s neziskovými či dobrovolnickými organizacemi a spolupracovat i se zaměstnanci těchto organizací. Uvedené doporučení napomáhá posilovat mezigenerační spolupráci, sdílet znalosti, socializovat seniory a vytvářet hodnotu pro všechny zainteresované osoby. Také je nutné spolupracovat s pracovníky domovů pro seniory z důvodů získání zpětné vazby od seniorů. Zároveň tyto pracovníci jsou zpravidla školiteli seniorů v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory.

Další doporučení spočívá v pravidelném vzdělávání seniorů ohledně způsobů a možností využití inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Senioři by se měli pravidelně a opakovaně učit využívat všechny funkce zejména informačních technologií užívaných ve volnočasových aktivitách, měli by být schopni získávat a vyhodnocovat data z informačních technologií. Senioři by měli být vzdělávání v oblasti kritického myšlení, schopnosti vyhledávání a ověřování pravdivosti informací. Pořádat je vhodné pravidelné semináře a školení, poskytovat individuální konzultace, využívat moderní výukové technologie, používat výuková videa, účastnit se online konferencí. Technologie poskytují množství

způsobů vzdělávání bez nutnosti fyzického cestování či vynakládání většího množství finančních prostředků na vzdělávání.

V návaznosti na výsledky výzkumu je doporučeno sbírat pravidelně zpětnou vazbu od seniorů týkající se užívání inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Zpětná vazba je klíčová pro budoucí vývoj inovačního procesu. Zároveň je doporučeno získanou zpětnou vazbu zohlednit při budoucím vývoji nových inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Zpětná vazba by měla být zohledněna i ve výukových programech. Snahou by mělo být vytvářet inovace a následně vzdělávat o způsobech jejich užití formou co nejlepší srozumitelnosti pro seniory. Zpětnou vazbu je žádoucí písemně zaznamenat, uložit a sdílet mezi zainteresovanými osobami. Tento postup umožňuje zpětnou vazbu i zpětně vyhodnocovat a efektivně s ní pracovat.

S ohledem na schopnost adaptace majoritní části seniorů na informační technologie je doporučeno tyto technologie co nejvíce implementovat do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory. Seniori mají možnost využít technologie v oblasti zdravotnictví, vzdělávání, cestování, interakce i pohybových aktivit. Nutné je seniory vzdělávat o způsobu bezpečného nakládání se technologiemi. Posilována by měla být schopnost seniorů samostatné práce s informačními technologiemi. Informační technologie umožňují navazovat mezigenerační spolupráci, která je přínosná pro všechny zainteresované osoby. Finanční prostředky na zakoupení sdílených informačních technologií mohou být získány od zřizovatele domova pro seniory, neziskových či dobrovolnických organizací, filantropů či podnikatelských subjektů.

S využitím informačních technologií lze pořádat společné vzdělávací semináře a konference zaměřené na sdílení znalostí, vzdělávání. Semináře lze pořádat souběžně mezi více domovy pro seniory, organizacemi a zájemci o tyto kurzy. Předávat je možné vlastní zkušenosti. Vzdělávací semináře umožňují vzdělávání mezi seniory, mezigenerační vzdělávání, samo vzdělávání. Seniorům umožňují snadněji se adaptovat na inovace ve volnočasových aktivitách a připomenout si způsoby užívání inovací, které mohou ve vyšším věku vlivem zhoršeného zdravotního stavu průběžně zapomínat.

ZÁVĚR

Cíl diplomové práce spočíval v analýze soudobého stavu inovací volnočasových aktivit ve dvou vybraných domovech pro seniory ve městě Brně a v následném navržení konceptu podporujícího inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory. Navázány byly i dílčí cíle práce korespondující s obsahem dotazníkového šetření. Cíle práce jsou s ohledem na limitující faktory naplněny.

Prostřednictvím vlastního empirického výzkumu zpracovaného kvantitativní formou se podařilo charakterizovat současné přístupy inovací ze strany seniorů i pracovníků vybraných domovů pro seniory. Mezi nejvýznamnější zjištění lze zařadit skutečnosti, že inovace napomáhají zkvalitňovat a rozšiřovat nabídku volnočasových aktivit, přispívají k posilování fyzického a psychického zdraví seniorů. Souběžně napomáhají zkvalitňovat život seniorům. Výsledky poukazují na to, že většina seniorů je otevřena inovacím, pozitivně přijímá jejich dopad, disponuje snahou a ochotou učit se a vzdělávat se v oblastech bezpečného použití inovací ve volnočasových aktivitách.

Z výsledků výzkumu vyplývá akcent zapojení seniorů do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory. Zapojení seniorů umožňuje odbourávat počáteční obavy spjaté se změnami a narušením současného komfortního prostředí seniora. Senioři zapojení do inovačního procesu volnočasových aktivit přinášejí hodnotu v podobě poskytování cenné zpětné vazby a následném vzdělávání ostatních seniorů. Začlenění seniorů do kolektivu tvůrců a implementátorů inovací ve volnočasových aktivitách přispívá k rozvoji mezigenerační spolupráce, která je důležitá pro socializaci seniorů a předávání znalostí a zkušeností napříč generacemi. Přispívá ke kultivaci a vzdělání celé společnosti.

Zřejmě nejvýznamnějším inovativním přístupem ve volnočasových aktivitách pro seniory je zakomponování informačních technologií. Zjištěny byly benefity plynoucí z užívání informačních technologií v podobě rozšíření nabídky volnočasových aktivit. Díky informačním technologiím mají senioři možnost získat nové způsoby vzdělávání, cestování, interagování, komunikování, monitorování zdravotního stavu, provozování pohybových aktivit. Seniorům napomáhají částečně odbourat pocity osamění a nepotřebnosti. Naopak přispívají k navázání mezigenerační spolupráce a socializaci seniorů. Výsledky výzkumu poukazují na to, že většina oslovených seniorů je schopna samostatně informační technologie ovládat pro výše uvedené účely. K dispozici mají pracovníky z domovů pro seniory, kteří pravidelně poskytují edukační podporu seniorům. Vzdělávání v oblasti

kritického myšlení, ověřování informací a bezpečné práce s informačními technologiemi je základem pro dosažení požadovaného přínosu.

Hlavním přínosem práce jsou zjištění týkající se potřebnosti inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory. Pozitivně lze hodnotit zjištěnou ochotu seniorů aktivně se podílet na inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory. Za přínos lze rovněž považovat zjištění informující o tom, že inovace volnočasových aktivit pro seniory jsou přínosné i pro seniory se zdravotními omezeními. Výsledky výzkumu mezi seniory se zdravotním omezením a bez zdravotního omezení nejsou příliš odlišné, což značí podobné potřeby a schopnosti dvou skupin seniorů. Hlavní rozdíl spočívá v potřebě personalizovanějšího přístupu pracovníků domovů pro seniory k seniorům se zdravotním omezením. Ostatní principy a způsoby zapojení seniorů do inovačního procesu jsou totožné. Na základě popsaného zjištění lze dedukovat, že výzkumná doporučení by mohla být v praxi relevantní pro většinu seniorů.

Součástí diplomové práce jsou výzkumné otázky, na které byly hledány odpovědi pomocí tvorby vlastního empirického výzkumu. Na výzkumné otázky lze odpovědět následujícím způsobem. V obou zvolených domovech pro seniory ve městě Brně probíhá neustálý inovační proces volnočasových aktivit pro seniory, do jehož průběhu se zapojují aktivně seniori i pracovníci domovů pro seniory. Klíčem k úspěchu jsou vzájemné kooperace, koordinace, důvěra a sebevzdělávání. Nejčastější formou inovací je implementace informačních technologií do oblasti volnočasových aktivit. S pomocí pracovníků domova pro seniory jsou seniori schopni a ochotni se adaptovat na technologie, využívat jejich potenciál a tím posilovat fyzické i psychické zdraví.

S ohledem na limitující faktory výzkumu spočívající zejména v omezeném vzorku respondentů pouze ze dvou domovů pro seniory a v náročnosti obsahu výzkumu navrhuje autorka provést další empirické výzkumy. Doporučeno je realizovat empirický výzkum kvalitativní formou prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se seniory, jehož součástí může být praktické ověření schopnosti seniorů pracovat s inovacemi ve volnočasových aktivitách. Přínosem a záměrem tohoto výzkumu by mělo být nalézt nedostatky v inovačním procesu volnočasových aktivit u seniorů a hledat způsoby efektivnějšího zapojení seniorů a uplatňování vytvořených inovací v praxi. Žádoucí je v rámci popsaného výzkumu ověřit způsoby komunikace ohledně získávání, analyzování a následné implementace zpětné vazby od seniorů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AGGARWAL, Bhumika, XIONG, Qian a Elisabeth SCHROEDER-BUTTERFILL. Impact of the use of the internet on quality of life in older adults: Review of literature. *Primary Health Care Research & Development*, 2020, 21: e55.

ARTHANAT, Sajay, VROMAN, Kerryellen G. a Catherine LYSACK. A home-based individualized information communication technology training program for older adults: a demonstration of effectiveness and value. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*, 2016, 11.4: 316-324.

BARAHMAND, Raha. Innovation in Sports Activities for The Elderly With an Active Leisure Approach. *Knowledge Management in Sport Journal*, 2022, 2.1: 11-23.

CROSS, Jennifer. *Motives and barriers affecting participation in lifelong learning activities by older adults*. California State University, Fullerton, 2014. ISBN 978-80-4561-784-1.

CZAJA, Sara J. a Sarah Z. WEINGAST. The changing face of aging: Characteristics of older adult user groups. *Gerontechnology*, 2020, 19.2.

DAL CIN, Sonya, MUSTAFAJ, Matea a Karen NIELSEN. Patterns of media use and leisure time among older adults. *New Media & Society*, 2021, 44.5:324-875.

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů*. Grada Publishing as, 2012. ISBN 978-80-247-4138-3.

FISK, Arthur D., et al. *Designing for older adults: Principles and creative human factors approaches*. CRC press, 2020. ISBN 978-11-3846-040-9.

GENOE, M. Rebecca, LIECHTY, Toni a R. Hannah MARSTON. Leisure innovation and the transition to retirement. *Leisure Sciences*, 2022, 44.4: 440-458.

GERLING, Kathrin, et al. Critical reflections on technology to support physical activity among older adults: An exploration of leading HCI venues. *ACM Transactions on Accessible Computing (TACCESS)*, 2020, 13.1: 1-23.

HALL, C. Michael aj. Stephen PAGE. *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space*. Routledge, 2014. ISBN 978-04-1533-560-7.

HAYWOOD, Les, et al. *Understanding leisure*. Routledge, 2019. ISBN 978-0-203-14050-5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2016. ISBN. 978-80-262-0982-9.

HRNJIC, Anes, ŠUTA, Nedim a Amila PILAV-VELIĆ. Innovation in senior tourism: Creating energy efficient and health supported tourist offer. *Review of Innovation and Competitiveness: A Journal of Economic and Social Research*, 2016, 2.4: 5-18.

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Sociální péče o seniory*. Grada Publishing as, 2013. ISBN 978-80-247-4139-0.

HURD, Amy, ANDERSON, Denise M. a Tracy MAINIERI. *Kraus' recreation and leisure in modern society*. Jones & Bartlett Learning, 2021. ISBN 978-12-8420-503-9.

CHOW, Sook Theng, SAGADEVAN, Saravanan a Nurul Hashimah Ahamed Hassain MALIM. Leisure Technology for the Elderly: A Survey, User Acceptance Testing and Conceptual Design. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 2017, 8.12.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu, 2., aktualizované vydání*. Grada Publishing as, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

ELKINGTON, Sam a Robert STEBBINS. *The serious leisure perspective: An introduction*. Routledge, 2014. ISBN 978-04-1573-982-5.

JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ. *Volný čas seniorů*. Grada Publishing as, 2016. ISBN 978-80-247-5535-9.

KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času*. Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-223-9.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. PORTÁL sro, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Stárnutí z pohledu pozitivní psychologie*. Grada Publishing as, 2011. ISBN 978-80-247-7046-8.

LIN, Minhui. Leisure innovation for older adults in Urban China: Application and reexamination of leisure innovation theory. *Leisure Sciences*, 2024, 46.1: 82-100.

MÁČEK, Miloš a Jiří RADVANSKÝ. *Fyziologie a klinické aspekty pohybové aktivity*. 1. vydání. Praha: Galén, 2011. ISBN: 978-807262-695-3.

MOODY, Harry R. a Jennifer R. SASSER. *Aging: Concepts and controversies*. Sage publications, 2020. ISBN 978-15-4437-171-9.

NĚMEC, Jiří, Martina VODIČKOVÁ a Petra MÁJKOVÁ. *Výzkum zaměřený na volný čas*. Masarykova univerzita Katedra sociální pedagogiky PdF MU, 2010. ISBN 978-80-210-5391-5.

NOACK, Anika a Tobias FEDERWISCH. Social innovation in rural regions: older adults and creative community development. *Rural Sociology*, 2020, 85.4: 1021-1044.

PARKER, Stanley. *The sociology of leisure*. Routledge, 2021. ISBN 978-00-4301-075-4.

PATTERSON, Ian. *Tourism and leisure behaviour in an ageing world*. CABI, 2017. ISBN 978-17-8639-094-3.

PATTERSON, Ian a Adela BALDERAS. Continuing and emerging trends of senior tourism: A review of the literature. *Journal of Population Ageing*, 2020, 13: 385-399.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. 2014. ISBN. 978-80-7290-666-6.

PETROVÁ, Marcela. *Šedivějící hodnoty?: aktivita jako dominantní způsob stárnutí*. Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6310-5.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Grada Publishing as, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC. *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-4779-2.

RINGSMOSE, Charlotte; KRAGH-MÜLLER, Grethe (ed.). *Nordic social pedagogical approach to early years*. Springer, 2016. ISBN 978-3-319-42555-9.

SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Grada Publishing as, 2012. ISBN 978-80-247-3850-5.

SMITH, John a Andreas JOHNSON. Innovative Approaches to Improving Quality of Life for Seniors. *Journal of Aging and Innovation*, 2018, 15(2), 112-130.

SAUNDERS, Mark, Philip LEWIS a Adrian THORNHILL. *Research methods for business students*. 7th ed. New York: Pearson Education, 2015. ISBN: 978-12-920-1662-7.

STEBBINS, Robert A. *The idea of leisure: First principles*. Routledge, 2017. ISBN 978-1-4128-4272-3.

- STEBBINS, Robert A. *Leisure and positive psychology: Linking activities with positiveness*. Springer, 2016. ISBN 978-11-3726-317-9.
- STEBBINS, Robert A. a David B. SACHSMAN, David B. *Serious leisure: A perspective for our time*. Routledge, 2017. ISBN 978-14-1285-594-5.
- STEPHENS, Paul. *Social pedagogy: Heart and head*. BoD–Books on Demand, 2013. ISBN 978-38-6741-830-0.
- ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika: 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Grada Publishing as, 2019. ISBN 978-80-2475-511-3.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů. Geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.
- VICTOR, Christina R. *Old age in modern society: A textbook of social gerontology*. Springer, 2013. ISBN 978-04-1233-980-6.
- WALKER, Ian. *Výzkumné metody a statistika*. Grada Publishing as, 2013. ISBN 978-80-247-3920-5.
- ZSARNOCZKY, Martin, et al. New innovations for senior care. *VADYBA*, 2017, 30.1: 45-50.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. A podobně

Např. Například

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Četnosti respondentů dle pohlaví a domova pro seniory.....	45
Graf 2 Četnosti respondentů dle délky života v domově pro seniory.....	46
Graf 3 Četnosti respondentů dle denní délky pohybových volnočasových aktivit.....	47
Graf 4 Četnosti respondentů dle denní délky vzdělávacích volnočasových aktivit	48
Graf 5 Četnosti odpovědí respondentů na otázku zaměřenou na využívání inovací ve volnočasových aktivitách.....	49
Graf 6 Četnosti respondentů dle oblastí inovací ve volnočasových aktivitách	50
Graf 7 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se přínosu inovací.....	51
Graf 8 Četnost odpovědí respondentů na otázku schopnosti práce s inovacemi	52
Graf 9 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se užívání informačních a komunikačních technologií	53
Graf 10 Četnost respondentů dle užívání informačních technologií	54
Graf 11 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se účelu využívání informačních technologií ve volnočasových aktivitách	55
Graf 12 Četnost odpovědí respondentů na délku užívání informačních technologií.....	56
Graf 13 Četnost odpovědí na otázku týkající se začlenění seniorů do společnosti pomocí informačních technologií	57
Graf 14 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se schopnosti užívání informačních technologií	58
Graf 15 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se vzdělávání v oblasti informačních technologií	59
Graf 16 Četnost odpovědí na otázku týkající se ochoty zapojení seniorů do inovací	60
Graf 17 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se jejich možnosti zapojení do inovačního procesu volnočasových aktivit	61
Graf 18 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se podpory pro tvorbu inovací	62
Graf 19 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se vzdělávání seniorů v inovacích	63
Graf 20 Četnost odpovědí respondentů na otázku zapojení pracovníků domova pro seniory do inovačního procesu	64
Graf 21 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se zdrojů informací o inovacích	65
Graf 22 Četnosti odpovědí respondentů na otázku týkající se způsobů vzdělávání seniorů	66
Graf 23 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se způsobů získávání zpětné vazby od seniorů.....	67
Graf 24 Četnost odpovědí respondentů na otázku týkající se zohlednění zpětné vazby seniorů v inovacích.....	68

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Rozdělení četnosti respondentů dle pohlaví a domova pro seniory	44
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jmenuji se Bc. Erika Neužilová a jsem studentkou pátého ročníku studijního oboru „Sociální pedagogika“ na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. V současné době se věnuji zpracování mé diplomové práce na téma „Inovativní přístupy ve volnočasových aktivitách pro seniory.“ Velmi ocením Vaše anonymní odpovědi na položené otázky v dotazníku. Vaše odpovědi poslouží pro zpracování uvedené diplomové práce. Zároveň se zavazuji vlastním podpisem neposkytovat informace třetím osobám a nevyužít je pro jiné než uvedené účely.

Děkuji

Bc. Erika Neužilová

Socioekonomické otázky:

OT 1: Jaké je Vaše pohlaví?

- žena muž

OT 2: Jaký je Váš věk?

- 60-65 let 66-70 let 71-75 let 76-80 let 81-85 let 86-90 let

OT 3: Jak dlouho jste členem domova pro seniory?

- 0-3 roky 4-6 let 7-9 let 10-12 let 13-15 let 16-18 let

OT 4: Kolik hodin denně věnujete pohybovým aktivitám v rámci volnočasových aktivit?

- 0-0,5 h 0,5-1 h 1-1,5 h 1,5-2 h 2-2,5 h 2,5-3 h

OT 5: Kolik hodin denně věnujete vzdělávacím aktivitám v rámci volnočasových aktivit?

- 0-0,5 h 0,5-1 h 1-1,5 h 1,5-2 h 2-2,5 h 2,5-3 h

Otázky vztahující se k meritu tématu:

První výzkumná oblast (Procházka, 2012; Stebbins, 2017; Janiš a Skopalová, 2016; Moody a Sasser, 2020)

OT 6: Uplatňujete váš domov pro seniory inovace ve volnočasových aktivitách?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 7: V jakých oblastech využíváte inovace ve volnočasových aktivitách?

sportovní zdravotní vzdělávací pohybové

OT 8: Považujete inovace ve volnočasových aktivitách za přínosné s ohledem na kvalitu vašeho života?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 9: Zvládáte se naučit pracovat s inovacemi ve volnočasových aktivitách a využívat jejich plný potenciál?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

Druhá výzkumná oblast (Hurd a kol., 2021; Arthanat a kol., 2016; Cross, 2014)

OT 10: Využíváte moderní informační technologie ve volnočasových aktivitách?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 11: Jaké využíváte moderní informační technologie (např. mobilní telefon, počítač, internet, sociální sítě, mobilní aplikace) v rámci volnočasových aktivit?

mobilní telefon počítač internet sociální sítě mobilní aplikace

OT 12: Pro jaké účely využíváte informační a komunikační technologie?

.....

OT 13: Kolik hodin denně využíváte informační a komunikační technologie?

0-0,5 h 0,5-1 h 1-1,5 h 1,5-2 h 2-2,5 h 2,5-3 h

OT 14: Napomáhají Vám informační a komunikační technologie zapojit se do společnosti a potlačit pocity odloučení ze sociální společnosti?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 15: Disponujete schopností samostatně pracovat s moderními zdravotními pomůckami a samostatně vyhodnotit získané informace z nich?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 16: Disponujete dostatečným vzděláním v oblasti bezpečného užívání informačních technologií a s nimi spojenými inovacemi?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

Třetí výzkumná oblast (Noack a Federwish, 2020)

OT 17: Jste ochoten (na) podílet se na inovačním procesu volnočasových aktivit pro seniory?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 18: Máte možnost využít své znalosti a podílet se na procesu inovací ve volnočasových aktivitách pro seniory?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 19: Disponujete v domově pro seniory materiálním, finančním a znalostním vybavením umožňujícím realizovat tvorbu inovací ve volnočasových aktivitách?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 20: Podílíte se na vzdělávání ostatních klientů domova pro seniory v oblasti vlastních realizovaných inovací ve volnočasových aktivitách?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

Čtvrtá výzkumná oblast (Parker, 2021; Fisk a kol., 2020; Haxwood a kol., 2019)

OT 21: Zapojují se pracovníci domova pro seniory do inovačního procesu volnočasových aktivit pro seniory?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas

OT 22: Jakým způsobem pracovníci domova pro seniory s vámi komunikují nové inovace ve volnočasových aktivitách?

OT 23: Jakým způsobem probíhá vzdělávání seniorů v oblasti inovací ve volnočasových aktivitách ze strany pracovníků domova pro seniory?

OT 24: Jakým způsobem získávají zpětnou vazbu od seniorů pracovníci domova pro seniory z hlediska přínosu a využitelnosti inovací ve volnočasových aktivitách?

OT 25: Využívají pracovníci domova pro seniory při tvorbě inovací ve volnočasových aktivitách znalosti a požadavky seniorů?

1 – naprostý souhlas 2 3 4 5 – naprostý nesouhlas